235 Batavia

235 Boudewijn Jansz Vonk, 1732 :
[Kaart van de oesterbanken in de monding van de rivier van Antjol].
[Chart of the oyster banks in the mouth of the Antjol River].

235 V. Grootenkamp, 1730 :
[Kaart van de oesterbanken in de monding van de rivier van Antjol].
[Chart of the oyster banks in the mouth of the Antjol River].

236 Claudius Anthony von Luepken, 1762-1764 :
Nom: 8 / Plan / van de Post Zoutelande / of Anziol / geleegen Een Uur gaens be Oosten / Batavia.
Number 8 / Plan / of the Redoubt Zoutelande / or Antjol / situated One Hour's walk to the East / of Batavia.

236 J. Gerlach, 1788 :
N:o III. / Plan van't Fortje, / Ansjol; / met de daarbij behoorden Profils.
N:o III. / Plan of the small Fort, / Antjol; / with the corresponding Profiles.

237 Jan Hooyman, 1789 :
De Rivier / Sonthar [...].
The River / Soenter [...].

237 Anoniem / Anonymous, 1754 :
[Plattegrond van de redoute Wilgenburg op de weg langs de Kali Soenter].
[Plan of the redoubt Wilgenburg on the road along the Soenter River].

238 Claudius Anthony von Luepken, 1762-1764 :
Nom: 7 / Platte Grond, Front en Profiel / van de Redoute of / Thoorn genaemt Wilgenburg / geleegen omt. 1/2 uur gaens / beZOosten Batavia.
Number 7 / Plan, Front and Profile / of the Redoubt or / Tower named Wilgenburg / situated about 1/2 hour's walk / to the SEast / of Batavia.

238 Johannes Rach, 1772-1775 :
Het Gezigt van de Post Willegen Burgh van de Rijwegt af / te zien Leggende 2 Paalen Buijten Batavia.
View of the Rdoubt Wilgenburg as seen from the Road / Situated 2 Palen From Batavia.

239 Johannes Rach, 1772-1775 :
Het Gezigt van de Post Ansjol af te zien van de Rijwegt na / Slingerland Leggende 3'/2 Paal Buijten Batavia.
View of the Redoubt Antjol as seen from the Road to / Slingerland Situated 3'/2 Palen From Batavia.

239 Johannes Rach, 1772-1775 :
Het Gezigt van de Post Ansjol van de Rijwegt / Af te zien van Slingerland afkoomende Leggende / 3'/2 Paal Buijten Batavia.
View of the Redoubt Antjol as Seen from the Road / when coming from Slingerland Situated / 3'/2 Palen From Batavia.

240 Johannes Rach, 1770-1772 :
Het Gezigt van de Tuijn van vooren Leggende opde Rijwegt van / Ansjol van den Weledelen Her Ieremias van Riems / Dijk Eerst Rad en Dircteur Generaal / van Nederlands India.
View of the Garden from the front Situated on the Antjol Road / owned by the Honourable Jeremias van Riemsdijk / First Councillor and Director-General / of the Netherlands Indies.

240 Johannes Rach, 1770-1772 :
Het Gezigt van de Tuijn van voore Leggende op de Rijwegt van / Ansjol van den Weledele Heer Ieremias van Riemsdijk / Eerst Raad en Dircteur Generaal van / Nederlands India.
View of the Garden from the front Situated on the Antjol Road / owned by the Honourable Jeremias van Riemsdijk / First Councillor and Director-General of the / Netherlands Indies.

241 Johannes Rach, 1772-1775 :
Het Gezigt van de Tuijn aan de Rivierkand met desselfs Speel / Huijzen af te Zien Over van de andere Zijde van de Hoek van Slin / Gerland van den Weledelen Heer Ieremias van Riemsdijk / Eerst Raad en Dircteu Generaal van Nederlands India.
View of the Garden from the Riverside with its Pavilions / as Seen from the Hook of Slingerland on the other Side / owned by the Honourable Jeremias van Riemsdijk / First Councillor and Director-General of the / Netherlands Indies.

241 Johannes Rach, 1772-1775 :
Het Gezigt van het Spel Huijs van de Heer Adriaan van Hafte / van Zeestrand af te zien met de Reede van Batavia en om Leggende / Eijlandde 7 Paalen Buijten Batavia de Plaas genaamd Tanjon Preeq.
View of the Pavilion owned by Mr. Adriaan van Haeften / as seen from the Sea-shore with the Batavia Roads and Surrounding / Islands Situated 7 Palen From Batavia the Place named Tandjoeng Priok.

242 Jan Brandes, 1779-1785 :
[Tuin en oprijlaan van een landhuis bij Tandjoeng Priok].
[Gardens and drive of a mansion near Tandjoeng Priok].

242 Anoniem / Anonymous, 1689-1709 :
N. 24. / Seeker Stuk Comp:s Land geleegen ruym 1 Uur gaans beOosten deese Stadt / ande Noord Zyde vande Anziolse Revier, zynde van Comp:s weegen / voor de Leproosen Gedestineerd.
N. 24. / A certain Plot of Company Land situated just over 1 Hour's walk to the East of this City / on the North Side of the Antjol River, intended for the Lepers / on behalf of the Company.

242 Anoniem / Anonymous, 1689-1709 :
N. 4. / Campong der Baliers geleegen omtr. 1/4 uur gaans beOosten deese Stadt ande ZWest Zyde / vande Revier de Sontaer, door Zyn Edelhydt Willem van Outhoorn A.o ... an Capt. Tambessie gegeeven.
N. 4. / Kampung of the Balinese situated about 1/4 hour's walk to the East of this City on the SWest Side / of the Soenter River, given to Captain Tambessie A.o ... by His Right Honourable Lordship Willem van Outhoorn.

243 Anoniem / Anonymous, 1689-1709 :
N. 5. / Campong der Baliers geleegen omtr. 1/4 Uur gaans beOosten deese Stadt ande ZWest Zyde / vande gegraave Revier Sontaar, door Zyn Edelh.t Willem van Outhoorn A.o ... / anden Capt. Lieut. Saladt gegeeven.
N. 5. / Kampung of the Balinese situated about 1/4 Hour's walk to the East of this City on the SWest Side / of the canalized Soenter River, given to Captain Lieutenant Saladt A.o ... / by His Right Honourable Lordship Willem van Outhoorn.

243 Anoniem / Anonymous, 1689-1709 :
N. 16. / Campong der Baliers geleegen omtr. 1/4 Uur gaans Oostwaerds buyten deese Stadt ande / NOost Zyde van de Gegrave Revier Sontaer, A.o ...door Zyn Edelhyd Abraham van / Riebeeck an den geweesenen Rebel Capt. Boelilling in besit gegeeven.
N. 16. / Kampung of the Balinese situated about 1/4 Hour's walk to the East of this City on the / NEast Side of the Canalized Soenter River, A.o ... given in possession to the former Rebel Captain Boelilling / by His Right Honourable Lordship Abraham van Riebeeck.

243 Anoniem / Anonymous, 1689-1709 :
N. 6. / Campong der Boegineesen geleegen an de ZuydWest Zyde van de Gegraave / Revier Sontaer omtr. 1/4 Uur gaans beOosten deese Stadt, door Zyn Edelh.t Abraham / van Riebeeck A.o ... anden Lieut: Tossolo gegeeven.
N. 6. / Kampung of the Buginese situated on the SouthWest Side of the Canalized / Soenter River about 1/4 Hour's walk to the East of this City, given to Lieut: Saladt / A.o ... by His Right Honourable Lordship Abraham van Riebeeck.

244 Claudius Anthony von Luepken, 1762-1764 :
Nom: 15 / Plan / van de Veldschans Tanjongpoera / geleegen 13 Uuren gaens beZOosten Batavia.
Number 15 / Plan / of the Fieldwork Tandjoengpoera / situated 13 Hours' walk to the SEast of Batavia.

244 Anoniem / Anonymous, 1753 :
Plan van de Veldschans Tanjongpoura.
Plan of the Fieldwork Tandjoengpoera.

245 Anoniem / Anonymous, 1811 :
[Plattegrond van het Fort te Tandjoengpoera en omgeving].
[Plan of the Fort of Tandjoengpoera and environs].

245 Anoniem / Anonymous, 1730-1731 :
Caarte, aanwijsende den Wegh en distantie, tusschen de Mijnwercken van Tsie Candang en Passier Anging, geleegen Inde Crawangse bovelanden, aan en omtrent den berg Parrang.
Map, showing the Road and distance, between the Mining Works of Tjikandang and Pasir Anging, situated in the Krawang uplands, on and close to Mount Parang.

246 Anoniem / Anonymous, 1730 :
Profil of opteekeninge [van het kantoor te Soekawajana] van de Seijde de Welke in de grond teekeninge Zuijden en Noorden aanloopt, en dewelke Uijtsigt heeft Na de Rivier Tsitaroem, en na desselfs Omleggende Vlakte.
Profile or elevation [of the establishment at Soekawajana] from the Side which in the plan runs from South to North, and which has a View of the River Tjitaroem and its Surrounding Plain.

246 Anoniem / Anonymous, 1730 :
Profil of opteekeninge [van het kantoor te Soekawajana] van de Seijde de Welke in de grond teekeninge Zuijden en Noorden aanloopt, en dewelke Uijtsigt heeft Na de Rivier Tsitaroem, en na desselfs Omleggende Vlakte.
Profile or elevation [of the establishment at Soekawajana] from the Side which in the plan runs from South to North, and which has a View of the River Tjitaroem and its Surrounding Plain.

247 Boudewijn Jansz Vonk, 1732 :
[Kaart van het land genaamd Rawong tussen de rivieren van Krawang en Bekasi].
[Map of the land named Rawong between the rivers of Krawang and Bekasi].

247 Jan Theunis Busscher, 1807 :
De Karrang Chedoelangs en de Laadplaats Pamanoekan.
Karang Tjidoelang and the Loading Station of Pamanoekan.

248 Anoniem / Anonymous, 1691 :
[Kaart van de percelen tussen de Molenvliet, Rijswijk, Noordwijk en de Grote Rivier].
[Map of the parcels between Molenvliet, Rijswijk, Noordwijk and the Great River].

248 Anoniem / Anonymous, 1689-1709 :
N. 3. / Campong der Baliers geleegen ruym 1/4 Uur gaans beZuyden deese Stadt ande West: / Zyde vande Moolenvlietse Dyk, door Zyn Edelhydt Willem van Outhoorn / A.o ... an Capt: Nenga Goelian gegeeven.
N. 3. / Kampung of the Balinese situated just over 1/4 Hour's walk to the South of this City on the West / Side of the Molenvliet Dyke, A.o ... given to Capt: Nenga Goelian / by His Right Honourable Lordship Willem van Outhoorn.

249 Claudius Anthony von Luepken, 1762-1764 :
Nom: 5 / Plan / van de Post Ryswyk [= Noordwijk] / geleegen omtr. 3/4 Uur gaens / beZOosten / Batavia.
Number 5 / Plan / of the Post Rijswijk [= Noordwijk] / situated about 3/4 Hour's walk to the SEast / of Batavia.

249 Otto Frans Nicolaas Marci, 1764 :
[Kaart met meetbrief van een perceel compagniesland met de oude post Rijswijk.
[Map with a certificate of registry of a parcel of Company land with the old post Rijswijk].

II Java en Madoera / Java and Madura

Atlas Maior
nationaalarchief
Universiteit Utrecht
KNAG

250 Anoniem / Anonymous, 1689-1709 :
N. 22. / Zeeker Stuk Comp:s Land geleegen omtr. 1 Uur gaans beZuyden deese / Stadt, behoordende tot s' E. Comp:s Post Ryswyk.
N. 22. / A certain Plot of Company Land situated about 1 Hour's walk to the South of this / City, belonging tot the Hon. Company's Post Rijswijk.

250 Anoniem / Anonymous, 1741 :
[De post Rijswijk].
[The post Rijswijk].

251 Claudius Anthony von Luepken, 1762-1764 :
Nom: 4 / Plan / van de Post Ryswyk / geleegen omtr. 1/2 Uur gaens / beZuyden Batavia.
Number 4 / Plan / of the Post Rijswijk / situated about 1/2 Hour's walk to the South of Batavia.

251 Anoniem / Anonymous, ca. 1775 :
Platte Grond / van / de Post Rijswijk.
Plan / of the Post of Rijswijk.

252 Anoniem / Anonymous, ca. 1775 :
[Kaart van de percelen tussen de post Rijswijk, de weg naar Noordwijk, de Grote Rivier en de weg naar Tanah Abang].
[Map of the parcels between the post Rijswijk, the road to Noordwijk, the Great River and the road to Tanah Abang].

253 Anoniem / Anonymous, 1802 :
Caart / van de Post Rijswijk / met S: Edel: Comp: land het / welk daar bij behoort.
Map / of the Post Rijswijk / with the Hon. Company's land / belonging to the same.

253 W.F. Eerhardt, 1809-1810 :
Plan / Van Rijswijk / met de daar Opstande / Gebouwen.
Plan / Of Rijswijk / with the Buildings / Situated on the same.

254 Anoniem / Anonymous, 1815 :
Plan / Van Rijswijk / met de daar op staande / Gebouwen.
Plan / Of Rijswijk / with the Buildings / situated on the same.

254 W.O. Burgemeestre, 1814 :
N:o 3; / The West Side View of the New Society House at Rijswick, on the Tana-abang Road & the Front View of N:o 3; / the Batavian Literary Society, in the Year 1814.
Het Aanzicht van de Westzijde van het Nieuwe Sociëteitsgebouw te Rijswijk, aan de Weg naar Tanah Abang & het Aanzicht van Voren van het Bataviaasch Genootschap, in het Jaar 1814.

255 Anoniem / Anonymous, 1685-1700 :
Caert van Comp: gekogte landen agter Jaccatra.
Map of the lands beyond Jacatra bought by the Company.

255 Claudius Anthony von Luepken, 1762-1764 :
Nom: 6 / Plan / van de Schans Jacatra / geleegen omtr. 1/4 Uur gaens / beZOosten Batavia.
Number 6 / Plan / of the Redoubt Jacatra / situated about 1/4 Hour's walk to the SEast of Batavia.

256 Anoniem / Anonymous, 1689-1709 :
N. 10. / Campong der Javaanen en Amboineesen, geleegen eeven buyten deese Stadt, tusschen / de Jacatrase en Sontaerse heereweg. A.o ... door Zyn Edelh.t Abraham van Riebeeck / anden Capt. Soetawangsa gegeeven.
N. 10. / Kampung of the Javanese and Ambonese, situated just outside this City, between / the Jacatra and Soenter roads. A.o ... given to Capt. Soetawangsa / by His Right Honourable Lordship Abraham van Riebeeck.

256 Anoniem / Anonymous, 1689-1709 :
N. 7. / Campong der Boegineesen, geleegen ande NOost Zyde van de Jacatrase / heereweg omtr. 1/4 Uur gaans ZOostwaerds buyten deese Stadt, door Zyn Edelh.t / Abraham van Riebeeck anden Lieut.t Daey Malaya A.o ... gegeeven.
N. 7. / Kampung of the Buginese, situated on the NEast Side of the Jacatra / road about 1/4 Hour's walk to the SEast of this City, given to Lieut. Daey Malaya / by His Right Honourable Lordship Abraham van Riebeeck A.o ...

257 Anoniem / Anonymous, 1755 :
Platte Grond / van de / Thuyn en Woonhuys / behoorende / Aan den Wel Edele Gestr: Heer Jan Schreuder / Raad Extr: Ordi:r van Nederlands / Indien [...].
Plan / of the Garden and Mansion / owned by / the Honourable Jan Schreuder / Councillor Extraordinary of the Netherlands / Indies [...].

258 Jan Brandes, 1785 :
Afbeelding van het Huys en de tuijn [...].
Representation of the House and the garden [...].

258 Anoniem / Anonymous, 1750-1761 :
[Kaart van het land van gouverneur-generaal Jacob Mossel aan de Jacatraweg].
[Map of the land on the Jacatra road owned by Governor-General Jacob Mossel].

259 Anoniem / Anonymous, ca./c. 1780 :
[Kaart van de percelen tussen Jacatra, de Grote Zuiderweg, Noordwijk en het Drosserspad].
[Map of the parcels between Jacatra, the Grote Zuiderweg, Noordwijk and the Drosserspad].

259 Anoniem / Anonymous, ca./c. 1765 :
[Kaart van het land Goenoeng Sahari gelegen tussen het Drosserpad en de weg Goenoeng Sahari].
[Map of the estate of Goenoeng Sahari situated between the Drosserspad and the Goenoeng Sahari road].

260 Anoniem / Anonymous, 1689-1709 :
N. 25. / Seekere Drie Perceelen E.e Comp:s Land geleegen omtr. 1 1/2 Uur gaans beZuyden deese / Stadt tegen oover de Post Noordwijck, behoorende an s' E.e Comp:s / Buyten Hospitaal.
N. 25. / Certain Three Parcels of the Hon. Company's Land situated about 1 1/2 Hours' walk to the South of this / City opposite the Post Noordwijk, belonging to the Hon. Company's / Outer Hospital.

260 Anoniem / Anonymous, 1752 :
[Plattegrond van het Buitenhospitaal].
[Plan of the Buitenhospitaal].

261 Johannes Rach [leerling of navolger/pupil or follower], 1772-1775 :
Het Gezigt van De Eerw: Heer Ioohan Maurits Mohr / Zijn Tuijn van vooren van de Rijweeg van Moolle Vliet af te Zien effen / Buijten Batavia.
View of The Reverend Johan Maurits Mohr's Garden / from the front as Seen from the Molenvliet Road just / Outside Batavia.

261 Johannes Rach, 1772-1775 :
Het Gezigt van De Eerw: Heer Iohan Maurits Mohr Zij E: / Torn van der Zijde te sien van de Sienese Tempel beijten / Batavia.
View of The Reverend Johan Maurits Mohr's / Tower from the Side as seen from the Chinese Temple outside / Batavia.

262 Johannes Rach [leerling of navolger/pupil or follower], ca./c. 1778 :
Het Gezigt van het Heren Huijs Leggende op Moolevlied van zeijn / Hoog Edelheijd, den Hoog Edelen Groot agt Bare Heer Reijnier de Klerk / 1 Paal Buijten Batavia.
View of the Mansion Situated on Molenvliet / of His Lordship, the Right Honourable Reinier de Klerk / 1 Paal Outside Batavia.

262 Johannes Rach [leerling of navolger/pupil or follower], ca./c. 1778 :
Het Gezigt van de Tuijn van Achtern af an te Zien van Zijn Hoog Edelheijd den / Hoog Edelen Groot Agtbaaren Heer Reijnier de Klerc Leggende op de Wegt van / Moolevlied 1 Paal Buijten Batavia.
View from the Rear of the Garden of His Lordship the / Right Honourable Reinier de Klerk Situated on the / Molenvliet Road 1 Paal Outside Batavia.

263 Johannes Rach, 1770-1772 :
Het Gezigt van de Post Rijswijk at te zien van de Rijwegt af / Koomende van de Nabang Moolevlied Langs op Beijde Zijde / Leggende 2 1/2 Paal Buijten Batavia.
View of the Post Rijswijk as seen from the Road / Coming from Tanah Abang Along Molenvliet on Both Sides / Situated 2 1/2 Paal outside Batavia.

263 Jan Brandes, 1779-1785 :
[Landhuis aan de weg van Batavia naar Rijswijk].
[Mansion on the road from Batavia to Rijswijk].

264 Johannes Rach, 1775-1780 :
Rijswijk.

264 Johannes Rach, 1770-1772 :
Het Gezigt van de Post Noordwijk van de Rijwegt af te zien / van de Stad af Koomende 3 Paalen Buijten Batavia.
View of the Post Noordwijk as seen from the Road / coming from the City 3 Palen Outside Batavia.

265 Johannes Rach, 1770-1772 :
Het Gezigt van de Post Noordwijk van de Rijwegt af te zien / koomende van Weltenvrede 3 Paalen Buijten Batavia.
View of the Post Noordwijk as seen from the Road / coming from Weltevreden 3 Palen Outside Batavia.

265 Johannes Rach, 1770-1772 :
Het Gezigt van het Buijten Hospitaal van vooren aan te / Zien bij de Post Noordwijk 3 Paalen Buijten Batavia.
View of the Buitenhospitaal as seen from the front / near the Post Noordwijk 3 Palen Outside Batavia.

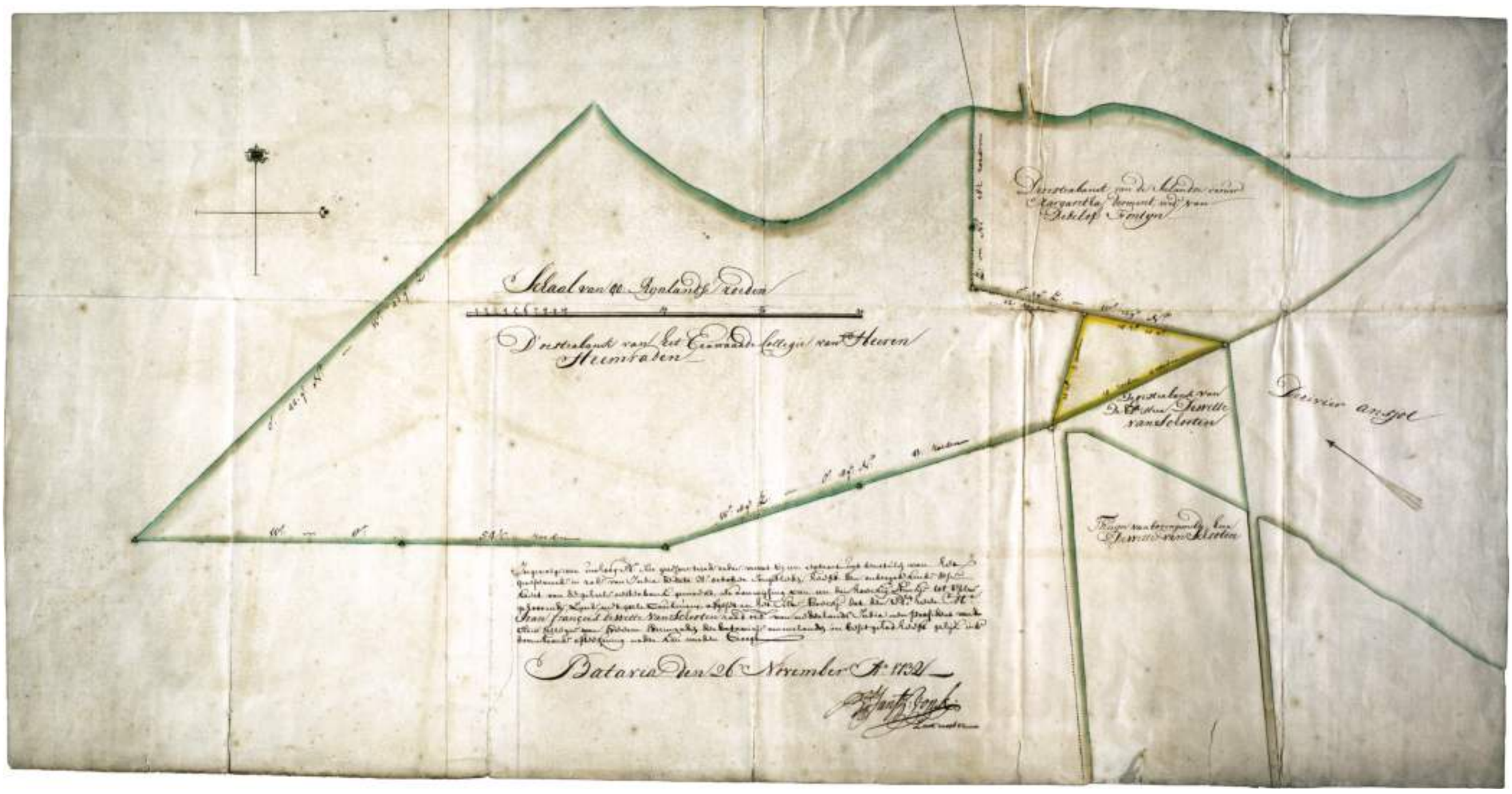

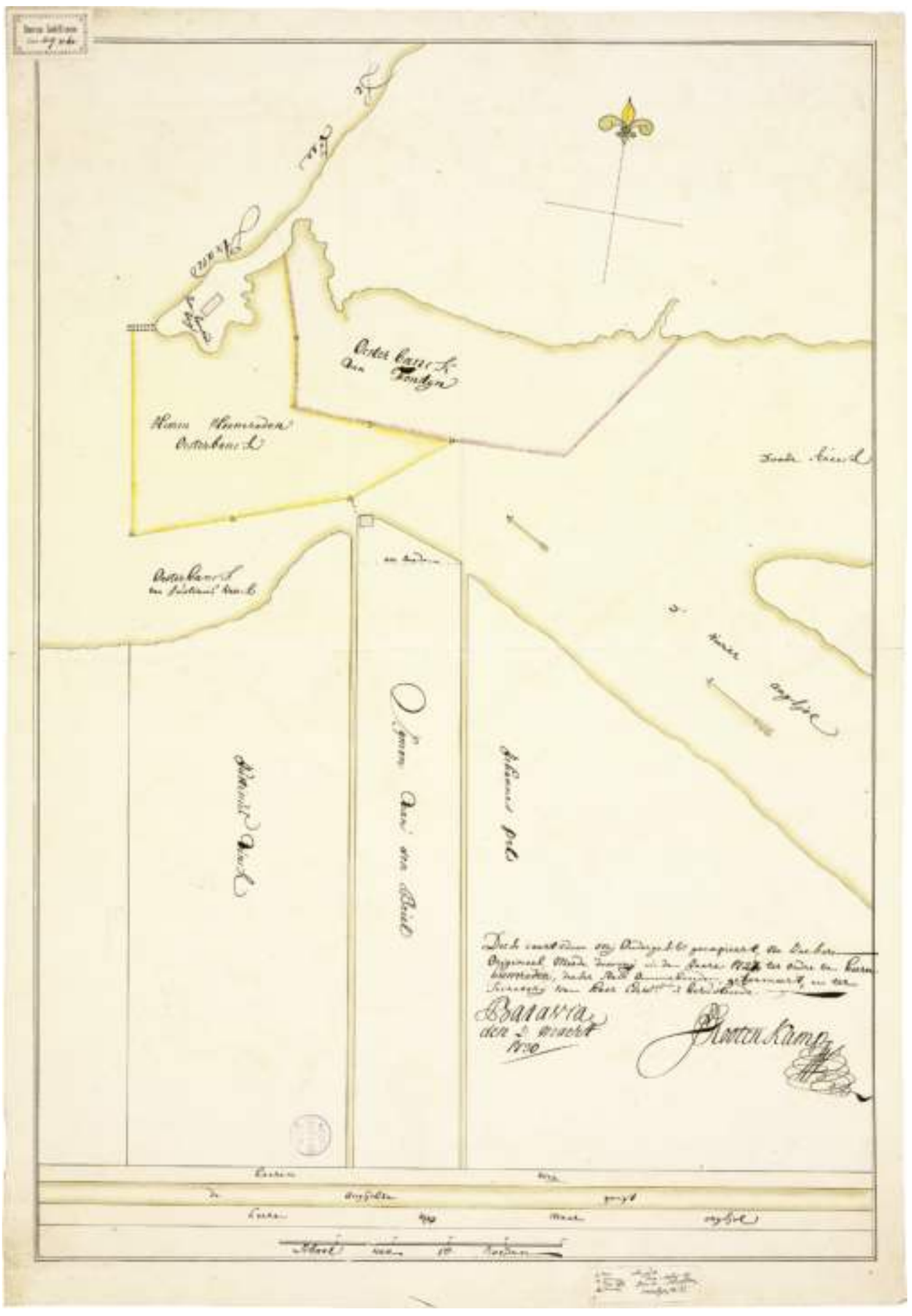

(pag. 234: / p. 234:)

Arsip Nasional Republik Indonesia, H 89.

[Anoniem, 1760-1780] :
[Anonymous, 1760-1780] :

Kaart dienende tot opheldering van een /seker Project om de oostersche Stranden, / Poelen, Moerassen, en onnuttige Slooten / op te droogen.

Map explaining a / certain Project for draining the eastern Sea-shores, / Ponds, Marshes, and unuseful Ditches.

Schaalstok van 200 Rijnlandse Roeden = [ca. 1 :5.760].
Scale-bar of *200 Rijnlandse Roeden* = [approximately 1 : 5,760].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 54 x 74 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 54 x 74 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

De kaart op blad 234 biedt een gedetailleerde weergave op middelgrote schaal van de ooster voorstad van Batavia met de Heemradentuin en het ten oosten daarvan aansluitende deel van de Ommelanden tot iets voorbij de posten Antjol en Wilgenburg. De annotatie en de planomschrijving ontbreken helaas, maar het bedoelde ontwateringsproject omvatte waarschijnlijk in hoofdzaak het aanbrengen van een groot aantal overlopen of zelfwerkende uitwateringssluisjes in of onder de wegen langs de gekanaliseerde Kali Soenter (Zontaer in de kaart) en de Antjolse Vaart, in combinatie met een centrale uitwatering met sluizen bij de letters BCDE. De Antjolse Vaart tussen de oostelijke Stadsbuitengracht en de monding van de Kali Antjol werd al aangelegd in 1647, op initiatief van de directeur-generaal François Caron en de fabriek Jan Philipsen Silvernagel, en was daarmee de oudste gegraven waterloop in de oostelijke Ommelanden. Nadien volgden vanaf ca. 1663 de grachten in de ooster voorstad. De 'Gegraeven Rivier Zontaer' dateerde van 1667 en kwam eveneens door een particuliere onderneming tot stand, waartoe onder anderen de raad van Indië Pieter Antonijsz Overtwater behoorde. In de gegraven Soenter mondde na 1751 ook de Grote Slokan uit, het toevoerkanaal uit Buitenzorg dat mede bedoeld was om het waterpeil en de doorstroming in de stadgrachten van Batavia te verbeteren. Hetzelfde doel diende de in 1744 gegraven 'Moeara Embrat', de directe afwatering vanuit de oostelijke Stadsbuitengracht langs de Heemradentuin naar zee (N-T in de kaart).

The map on sheet 234 gives a detailed medium-scale reproduction of the eastern suburb of Batavia showing the *Heemradentuin* and the adjacent part of the eastern *Ommelanden* to just past the redoubts *Antjol* and *Wilgenburg*. Unfortunately there is no annotation nor is there any description of the project, but the principal goal of this particular drainage project was probably the construction of a large number of overflows or small drainage sluices in or beneath the roads along the canalized Kali Sunter (*Zontaer* on the map) and the *Antjolse Vaart* (Ancol Canal), all linked up to one central outlet by sluices marked BCDE. The *Antjolse Vaart* between the eastern Outer City Moat and the mouth of the Kali Ancol had been excavated in 1647, on the initiative of Director-General François Caron and Superintendent of Works (*Fabriek*) Jan Philipsen Silvernagel. This made it the oldest man-made watercourse in the eastern *Ommelanden*. It was followed by the city canals in the eastern suburb from around 1663. The *Gegraeven Rivier Zontaer* (the canalized Sunter River) dated from 1667 and was also the product of private enterprise, involving among others Councillor of the Indies Pieter Anthonijsz Overtwater. After 1751, the *Grote Slokan* (Great Ditch) also debouched into the canalized Sunter. This was a water conduit originating from Buitenzorg, of which one purpose was to improve the water level and the circulation of the water in the city canals in Batavia. The *Moeara Embrat*, which was dug in 1744, served the same purpose, the direct discharge from the eastern Outer City Moat past the *Heemradentuin* to the sea (N-T on the map).

(pag. 235: / p. 235:)

Bij de monding van de Kali Antjol en de Antjolse Vaart bevonden zich oesterbanken, die met zekerheid al sinds ca. 1650 zowel in particulier eigendom als in pacht van het College van Heemraden werden geëxploiteerd. Antjol en omgeving waren na ca. 1680, toen op de oostelijke oever van de monding nabij het tolhuis de buitenplaats en herberg Slingerland werd gevestigd op een perceel dat oorspronkelijk bestemd was voor de bouw van een leprozenhuis (zie het kadastrale kaartje op blad 242 midden), mede vanwege de oesters een geliefd doel voor uitstapjes. Later verrees langs de Antjolse Vaart en de zeekust tot voorbij Tandjoeng Priok een reeks van buitenplaatsen, waarvan enkele door Johannes Rach zijn getekend (bladen 240-241). De twee kaarten op blad 235 geven de ligging van de Antjolse oesterbanken omstreeks 1730 weer, met de bijbehorende meetbrieven. Zie ook het deel van C.F. Reimers kaart uit 1788 op blad 177.

In Company times, the estuary of the Kali Ancol and the *Antjolse Vaart* was famous for its oyster-beds. Some privately owned but most of them in lease from the *College van Heemraden* (Batavia District Council), these had been in exploitation since at least c. 1650. From around 1680, when the country estate and inn *Slingerland* was established on the eastern bank of the estuary close to the toll house on a piece of land originally intended for the building of a leper hospital (see the small cadastral map on sheet 242 centre), Ancol and its environs became a favourite place for outings, not least because of the oysters. Later, along the *Antjolse Vaart* and on the coast as far as beyond Tanjung Priok, a series of country houses was built, a few of which were drawn by Johannes Rach (sheets 240-241). The two maps on sheet 235 indicate the location of the Ancol oyster-beds around 1730, including the accompanying certificates of registry. See also the section of C.F. Reimer's 1788 map on sheet 177.

boven / above:

Nationaal Archief, 4.VEL 420.

Boudewijn Jansz Vonk: Landmeeter, Batavia den 26: November A:o 1732 :
Boudewijn Jansz Vonk: Surveyor, Batavia the 26th of November A:o 1732 :

[Kaart van de oesterbanken in de monding van de rivier van Antjol].

[Chart of the oyster banks in the mouth of the Antjol River].

Schaalstok van 40: Rijnlandse roeden = [ca. 1 : 560].
Scale-bar of *40: Rijnlandse roeden* = [approximately 1 : 560].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 52,5 x 101,5 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 52.5 x 101.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Verklaringen: [midden onder] een meetbrief waarin het geel omrande perceel wordt aangeduid als behorend aan Joan François van Schooten, raad van Indië en president van het College van Heemraden; geen transcriptie.
Explanations: [centre below] a certificate of registry in which the parcel marked in yellow is explained as belonging to Joan François van Schooten, Councillor of the Indies and President of the *College van Heemraden*; not transcribed.

onder / below:

Universiteitsbibliotheek Leiden, Collectie Bodel Nijenhuis 002-09-028.

V. Grootenkamp, Batavia den 2: maert 1730 :
V. Grootenkamp, Batavia the 2nd of March 1730 :

[Kaart van de oesterbanken in de monding van de rivier van Antjol].

[Chart of the oyster banks in the mouth of the Antjol River].

Schaalstok van 50 roeden = [ca. 1 : 1.180].
Scale-bar of *50 roeden* = [approximately 1 : 1,180].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 69,5 x 48 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 69.5 x 48 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Verklaringen: [rechtsonder] een meetbrief naar kopie, geen transcriptie.
Explanations: [lower right] a certificate of registry in copy, not transcribed.

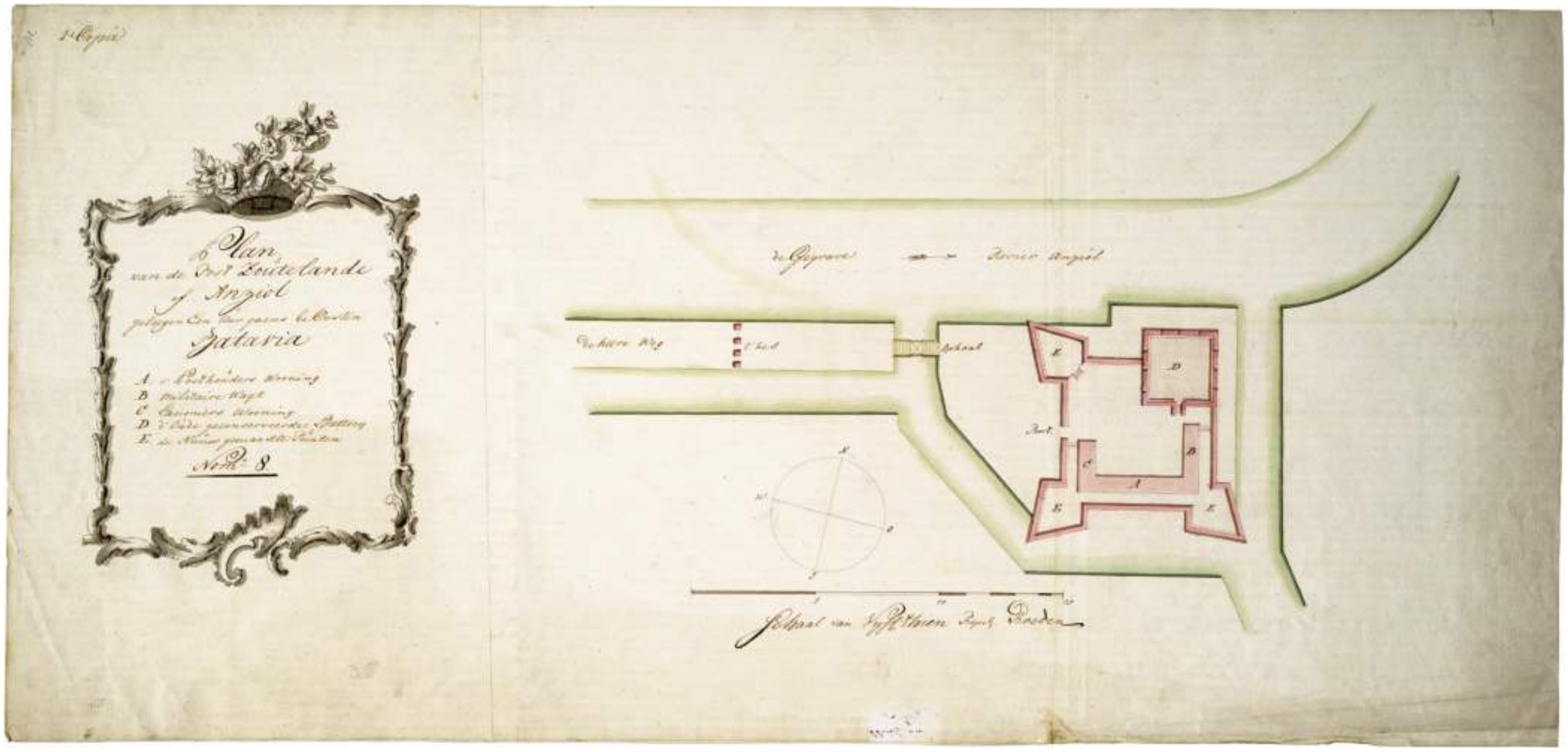

boven / above:

Nationaal Archief, 4.VEL 1211.

[C.A. von Luepken of assistent, 1762-1764] :
[C.A. von Luepken or assistant, 1762-1764] :

Nom: 8 / Plan / van de Post Zoutelande / of Anziol / geleegen Een Uur gaens be Oosten / Batavia.

Number 8 / Plan / of the Redoubt Zoutelande / or Antjol / situated One Hour's walk to the East / of Batavia.

Schaalstok van Vyfftien Rynl. Roeden = [ca. 1 : 310].
Scale-bar of *Vyfftien Rynl. Roeden* = [approximately 1 : 310].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 36,5 x 77 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 36.5 x 77 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Verklaringen: [links] een legenda bij de letters A t/m E :
Explanations: [left] a key to the letters A to E :

A. S' Posthouders Wooning.
B. Militaire Wagt.
C. Canoniers Wooning.
D. D' Oude geconserveerde Battery.
E. De Nieuw gemaakte Punten.

De eerste schans Zoutelande zoals ontworpen door Johannes Listingh in 1656 (zie blad 208 boven) werd spoedig vervangen door een stenen redoute (D op de plattegrond), die op zijn beurt omstreeks 1750 uitbreiding kreeg tot een vierkant fortje met drie nieuwe hoekbastions. Zoals de overige versterkte posten om de stad, werd Antjol in 1809-1810 op last van gouverneur-generaal Daendels afgebroken. Zie ook C.F. Reimers plattegrond van 1788 hieronder en de tekeningen van Johannes Rach op blad 239.

The first Redoubt *Zoutelande*, as it was designed by Johannes Listingh in 1656 (see sheet 208 above), was soon replaced by a brick construction (D on the ground plan), which in its turn was expanded into a small, square fort with three new corner bastions around 1750. Just as the other fortified posts around the city, *Antjol* was demolished in 1809-1810 on the orders of Governor-General Daendels. See also C.F. Reimer's ground plan of 1788 below and the drawings of Johannes Rach on sheet 239.

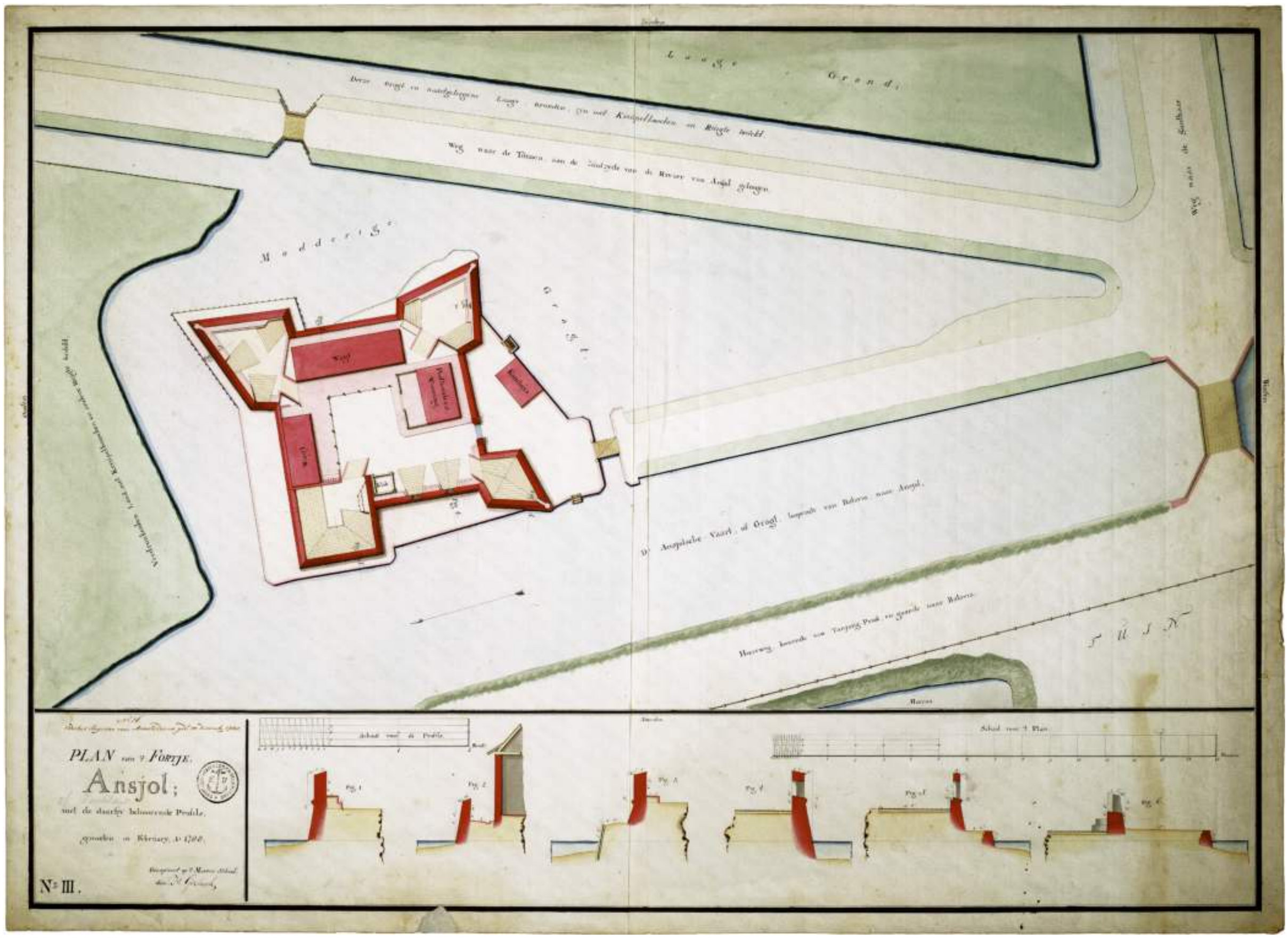

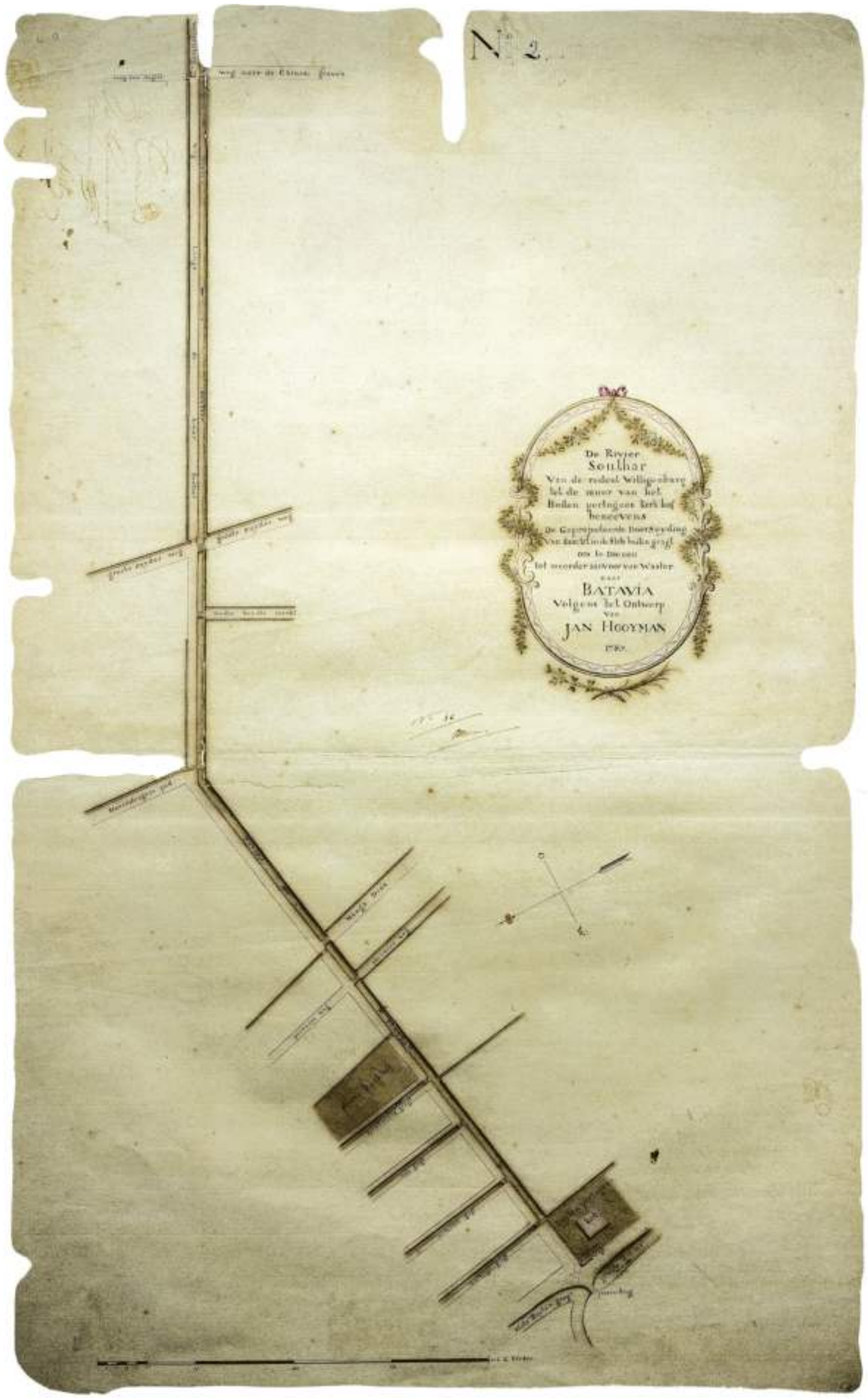

(pag. 237: / p. 237:)

boven / above:

Arsip Nasional Republik Indonesia, L 9.

Volgens het Ontwerp van Jan Hooyman, 1789 :
According to the Design by Jan Hooyman, 1789 :

De Rivier / Sonthar [...].

The River / Soenter [...].

1 kaart : ms op papier, 94 x 58 cm.
1 map : ms on paper, 94 x 58 cm.

Oriëntatie: het noorden is linksonder.
Orientation: north is lower left.

Verklaringen: [rechtsmidden] vervolg van de titel :
Explanations: [centre right] continuation of the title :

Van de redout Willigenburg tot de muur van het Buiten portugees Kerkhof beneevens De Geprojecteerde Doorsnyding Van daar tot in de Stats buiten gragt om te dienen tot meerder aanvoer van Waater naar Batavia Volgens het Ontwerp van Jan Hooyman 1789.

De gekanaliseerde loop van de Kali Soenter (hier Sonthar) eindigde bij de Portugese Buitenkerk in de Verburgsgracht in de ooster voorstad, die weer uitkwam op de Antjolse Vaart nabij de aansluiting daarvan met de Stadsbuitengracht (zie de kaart op blad 234). Het hier aangeduide project van 1789 betrof een voorstel voor de doortrekking van de Soenter naar de Stadsbuitengracht bij de punt Gelderland, zodat het aangevoerde water – ook uit de Grote Slokan van Buitenzorg, die op de Soenter uitkwam – daar rechtstreeks de doorstroming kon bevorderen. Naar het zuidoosten toe kruisen de Soenter en de weg erlangs de Grote Zuiderweg (Goenoeng Sahari en vervolg naar Meester Cornelis) en, bij de post Wilgenburg, de weg tussen de fortjes Antjol en Jacatra.

The canalized course of the Kali Sunter (here *Sonthar*) ended in the *Verburgsgracht* in the eastern suburb near the Portuguese Outer Church. The *Verburgsgracht* in its turn flowed in the *Antjolse Vaart* close to where this joined up with the Outer City Moat (see the map on sheet 234). The 1789 project mentioned here was a proposal to link the Sunter with the Outer City Moast near the bastion *Gelderland*, so that the water it carried – including that from the *Grote Slokan* (Great Ditch) from Buitenzorg which flowed into the Sunter – would give a boost to the circulation of the water in the city. In a south-easterly direction the Kali Sunter and the road alongside cross the Great South Road (Gunung Sahari and its continuation to Meester Cornelis) and, at the post *Wilgenburg*, the road between the small forts *Antjol* and *Jacatra*.

onder / below:

Arsip Nasional Republik Indonesia, D 4.

[Anoniem, 1754] :
[Anonymous, 1754] :

[Plattegrond van de redoute Wilgenburg op de weg langs de Kali Soenter].

[Plan of the redoubt Wilgenburg on the road along the Soenter River].

Schaalstok van 6 Rhijnlandse Roeden =
[ca. 1 : 230].
Scale-bar of *6 Rhijnlandse Roeden* =
[approximately 1 : 230].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 38 x 46 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 38 x 46 cm.

Oriëntatie: het noorden is linksboven.
Orientation: north is upper left.

Verklaringen: [rechtsmidden] een aantekening in potlood betreffende de herkomst :
Explanations: [centre right] a note in pencil indicating the provenance :

Overgenomen uit de Bijl. der Res. 30 April 1754. Maart 1905. F. de Haan.

De redoute Wilgenburg (ook: Willigenburg) werd in 1754 gebouwd op de kruising van de weg langs de gekanaliseerde Soenter met de weg tussen de fortjes Antjol en Jacatra; het kaartje diende als bijlage bij de desbetreffende resolutie der Hoge Regering van 30 april 1754. Zie ook de ca. tien jaar jongere plattegrond van C.A. von Luepken op blad 238 boven en de tekening door Johannes Rach op blad 238 onder.

The redoubt *Wilgenburg* (also: *Willigenburg*) was built in 1754 at the point where the road alongside the canalized Kali Sunter crossed the road between the small forts *Antjol* and *Jacatra*; this small map was an enclosure to the corresponding Resolution of the High Government of 30 April 1754. See also the ground plan of C.A. van Luepken drawn some ten years later on sheet 238 above and the drawing by Johannes Rach on sheet 238 below.

(pag. 236: / p. 236:)

onder / below:

Nationaal Archief, 4.VEL 1210.

Gemeeten in February, A:o 1788. Gecopieert op 't Marine School door J:s Gerlach :
Surveyed in February A:o 1788. Copied at the *Marine School* by J:s Gerlach :

N:o III. / Plan van't Fortje, / Ansjol; / met de daarbij behoorden Profils.

N:o III. / Plan of the small Fort, / Antjol; / with the corresponding Profiles.

Schaalstok van 15 Roeden = [ca. 1 : 240] [profielen] 2 Roeden = [ca. 1 : 100].
Scale-bar of *15 Roeden* = [approximately 1 : 240] [profiles] *2 Roeden* =
[approximately 1 : 100].

1 kaarten + 6 profielen : ms op papier, gekleurd, 51,5 x 71 cm.
1 maps + 6 profiles : ms on paper, coloured, 51.5 x 71 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

De stijl van deze late plattegrond in kopie door Johannes Gerlach van het fortje Antjol is onmiskenbaar die van Carl Friedrich Reimer; zie de naar hem gekopieerde plattegronden van de bolwerken van het Kasteel en de stadsomwalling op de bladen 124 e.v. Het kan veilig worden aangenomen dat het ook hier in origineel een werk van hem betreft, of althans een plantekening die onder zijn supervisie is gemaakt. Boven de titel vermeldt een aantekening dat de kaart op 10 december 1788 als no. 26 werd opgenomen in het register van de Kamer Amsterdam.

The style of this late ground plan of the small fort *Antjol* copied by Johannes Gerlach is unmistakably that of Carl Friedrich Reimer; see the ground plans of the bulwarks of the Castle and the city walls by him on sheets 124 *et seq*. It is safe to assume that this is also one of his original works, or at least a plan made under his supervision. An annotation above the title states that on 10 December 1788 the map was inscribed in the register of the Amsterdam Chamber as no. 26.

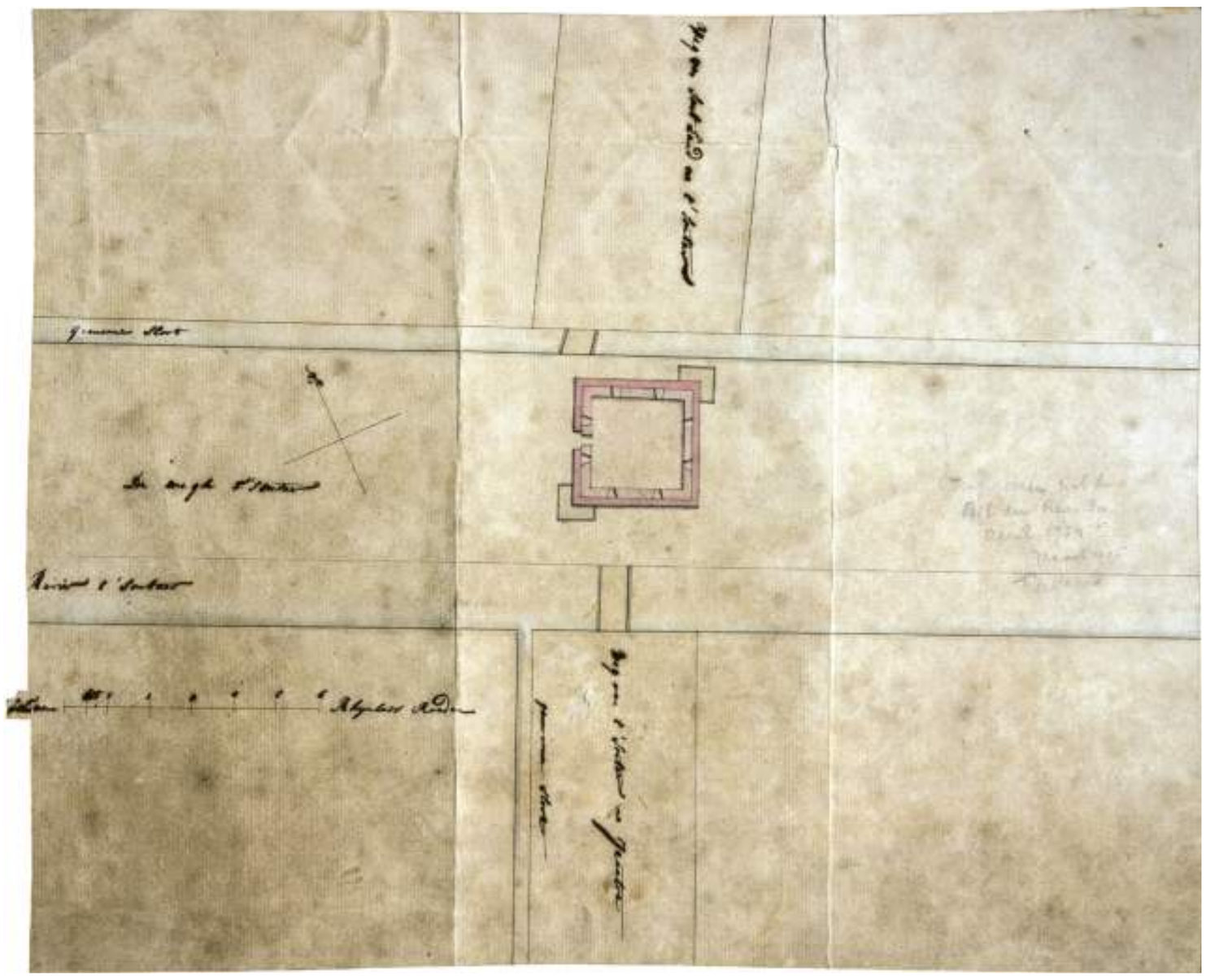

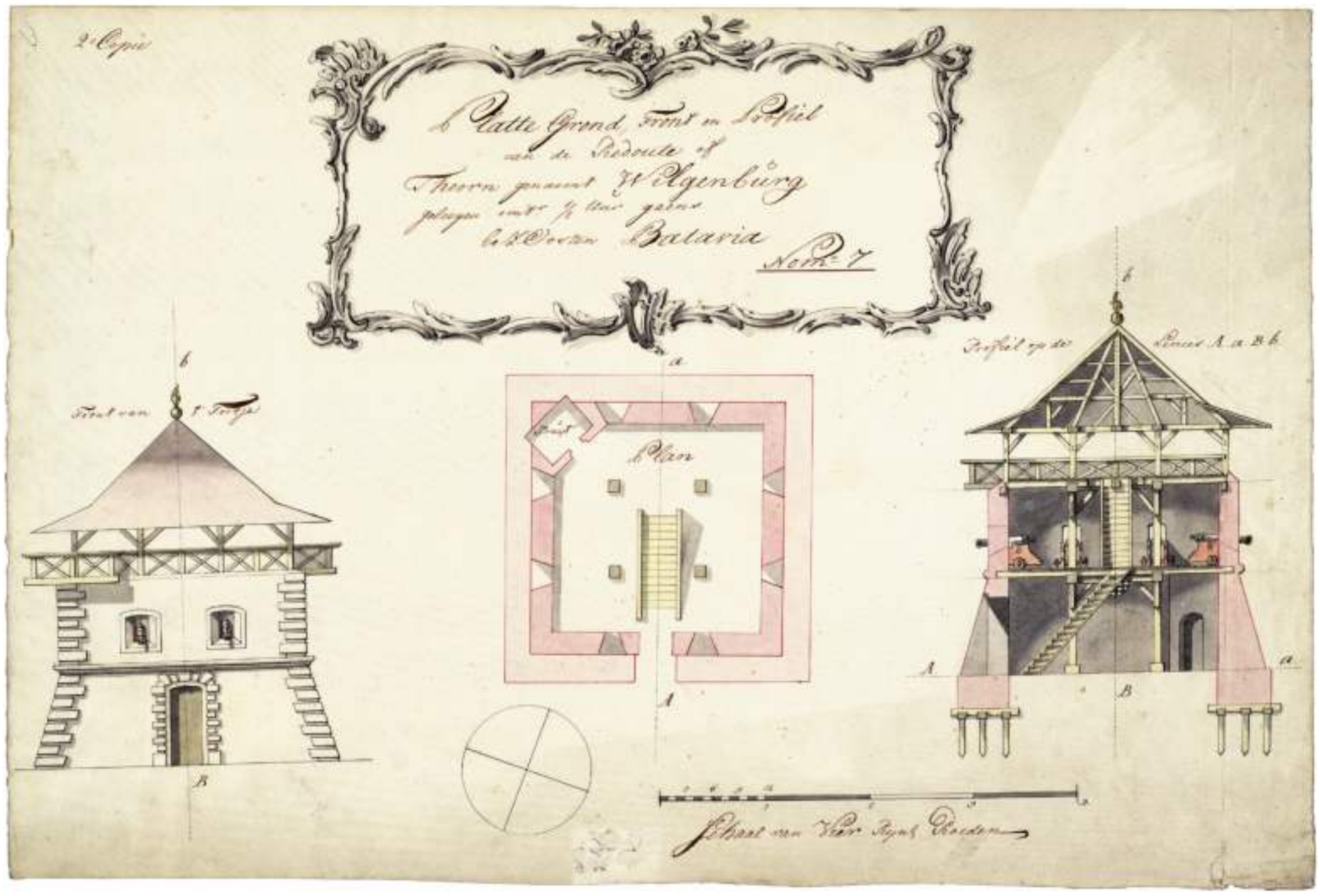

boven / above:

Nationaal Archief, 4.VEL 1224.

[C.A. von Luepken of assistent, 1762-1764] :
[C.A. von Luepken or assistant, 1762-1764] :

Nom: 7 / Platte Grond, Front en Profiel / van de Redoute of / Thoorn genaemt Wilgenburg / geleegen omtr. ½ uur gaens / beZOosten Batavia.

Number 7 / Plan, Front and Profile / of the Redoubt or / Tower named Wilgenburg / situated about ½ hour's walk / to the SEast / of Batavia.

Schaalstok van Vier Rynl. Roeden = [ca. 1 : 90].
Scale-bar of *Vier Rynl. Roeden* = [approximately 1 : 90].

1 kaart + 2 profielen : ms op papier, gekleurd, 37 x 55 cm.
1 map + 2 profiles : ms on paper, coloured, 37 x 55 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Het Nationaal Archief van Indonesië bezit de vrijwel identiek ontwerptekening, onder nummer E 1, die net als de voorgaande plattegrond een bijlage vormde bij de resolutie der Hoge Regering van 30 april 1754.

The National Archives of Indonesia possess a virtually identical project plan, with class mark E 1, which just as the preceding ground plan was an enclosure to the Resolution of the High Government of 30 April 1754.

onder / below:

Perpustakaan Nasional Republik Indonesia, BW 42.

[Johannes Rach, 1772-1775] :

Het Gezigt van de Post Willegen Burgh van de Rijwegt af / te zien Leggende 2 Paalen Buijten Batavia.

View of the Redoubt Wilgenburg as seen from the Road / Situated 2 Palen From Batavia.

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 35,5 x 52 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 35.5 x 52 cm.

Rach heeft de kleine buitenpost getekend vanaf de zuid-westkant, met rechts vooraan de weg naar het fortje Jacatra; het water is de gekanaliseerde Kali Soenter. De Nationale Bibliotheek van Indonesië bezit een tweede versie van deze tekening onder nummer A 19, waarin de post Wilgenburg echter wordt aangeduid als Blekenburg.

Rach drew this small outpost from the south-west, with the road to the small fort *Jacatra* in the right foreground; the water is the canalized Kali Sunter. The National Library of Indonesia possesses a second version of this drawing, with class mark A 19, in which the redoubt *Wilgenburg* is actually referred to as *Blekenburg*.

boven / above:

Perpustakaan Nasional Republik Indonesia, BW 27.

[Johannes Rach, 1772-1775] :

Het Gezigt van de Post Ansjol af te zien van de Rijwegt na / Slingerland Leggende 3'/₂ Paal Buijten Batavia.

View of the Redoubt Antjol as seen from the Road to / Slingerland Situated 3'/₂ Palen From Batavia.

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 35,5 x 52 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 35.5 x 52 cm.

Johannes Rach kijkt hier in oostelijke richting op het fortje, komend van Batavia over de weg langs de zuidoever van de Antjolse Vaart (links). Aan de noordzijde van de vaart, geheel links, lag de doorgaande weg naar Slingerland en Tandjoeng Priok. De topografie in de tekening komt goed overeen met C.A. von Luepkens iets oudere kaart op blad 236 boven. Een tweede versie van deze voorstelling bevindt zich in de Nationale Bibliotheek van Indonesië onder nummer A 14.

Here Johannes Rach is looking east at the small fort, approaching it from Batavia on the road along the southern bank of the *Antjolse Vaart* (left). On the northern side of the watercourse, on the far left, lay the main road which continued on to *Slingerland* and Tanjung Priok. The topography of the drawing shows a good correspondence with C.A. von Luepken's somewhat older map on sheet 236 above. A second version of this scene can be found in the National Library of Indonesia, with class mark A 14.

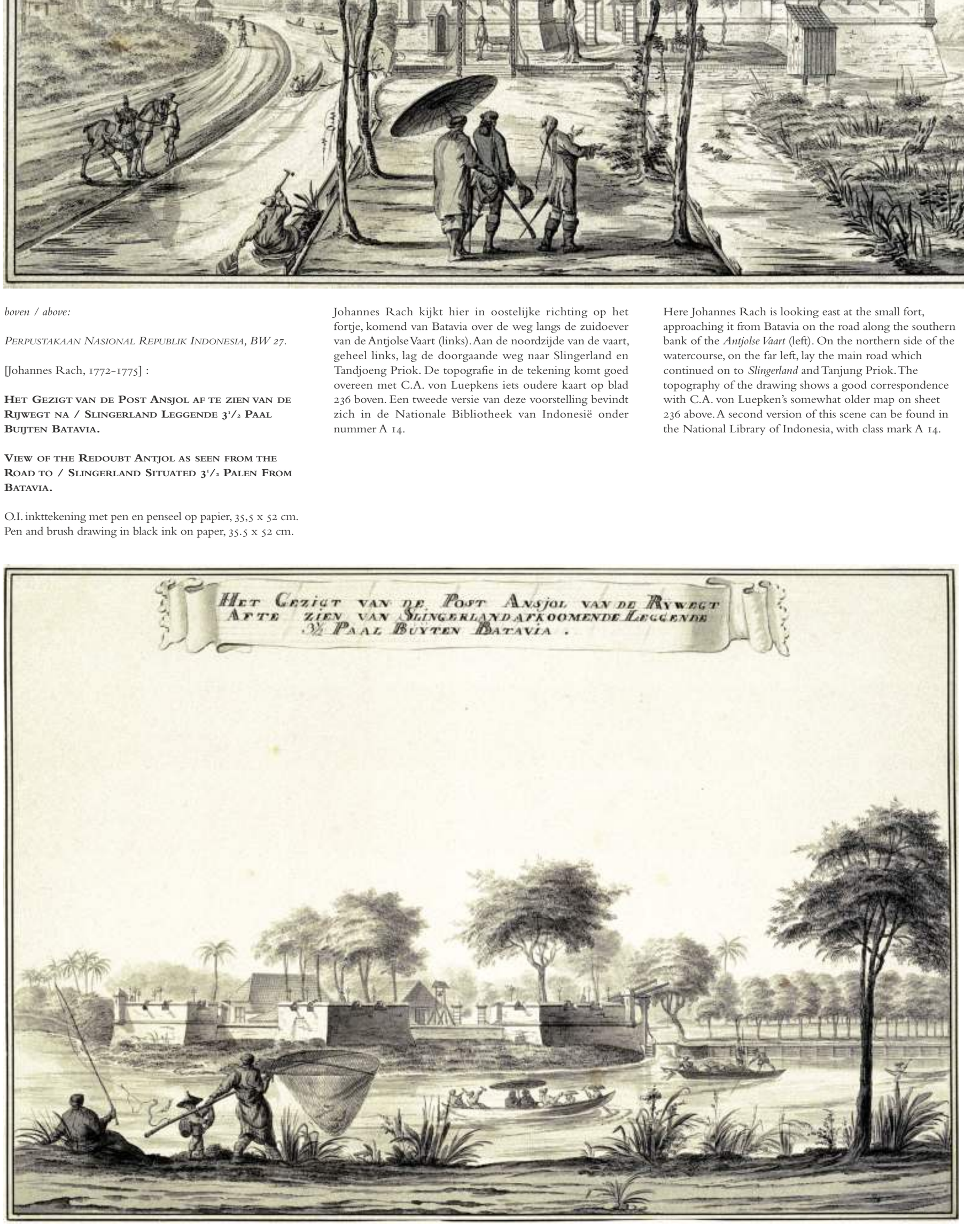

onder / below:

Perpustakaan Nasional Republik Indonesia, BW 28.

[Johannes Rach, 1772-1775] :

Het Gezigt van de Post Ansjol van de Rijwegt / Af te zien van Slingerland afkoomende Leggende / 3'/₂ Paal Buijten Batavia.

View of the Redoubt Antjol as Seen from the Road / when coming from Slingerland Situated / 3'/₂ Palen From Batavia.

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 35,5 x 52 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 35.5 x 52 cm.

In Rachs pendant van de tekening boven kijkt men vanaf de weg langs de noordoever van de vaart in zuidelijke richting op het fortje Antjol; rechts is de richting naar Batavia, links gaat het door naar Tandjoeng Priok.

In Rach's pendant to the preceding drawing, the view is from the road along the northern bank of the watercourse looking in a southerly direction at the small fort *Antjol*; to the right is the direction of Batavia, left the road continues on to Tanjung Priok.

Het Gezigt van de Tuyn van vooren Leggende opde Rywegt van
Ansjol van den Weledelen Heer Ieremias van Riems,
Dyk Eerst Rad en Dircteur Generaal
van Nederlands India .

boven / above:

Perpustakaan Nasional Republik Indonesia, BW 24.

[Johannes Rach, 1770-1772] :

Het Gezigt van de Tuijn van vooren Leggende opde Rijwegt van / Ansjol van den Weledelen Her Ieremias van Riems / Dijk Eerst Rad en Dircteur Generaal / van Nederlands India.

View of the Garden from the front Situated on the Antjol Road / owned by the Honourable Jeremias van Riemsdijk / First Councillor and Director-General / of the Netherlands Indies.

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 35,5 x 52 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 35.5 x 52 cm.

Jeremias van Riemsdijk, gouverneur-generaal van 1775-1777, bezat naast het al genoemde huis aan de Tijgersgracht in de omwalde stad (blad 157 boven) en het paleis te Buitenzorg (alleen tijdens zijn ambtsperiode) nog twee naast elkaar gelegen buitenhuizen aan de Antjolse Vaart. Van beide heeft Johannes Rach tekeningen vervaardigd, die hier en op blad 241 boven zijn gereproduceerd. De bovenste tekening op dit blad toont de ingang tot het buiten Schoonzigt vanaf de weg langs de noordoever van de Antjolse Vaart, enkele honderden meters voor het fortje van Antjol. Zie ook het deel van C.F. Reimers kaart uit 1788 op blad 177, waar beide huizen met de omringende tuinen op voorkomen. Een tweede versie van de tekening bevindt zich in de Nationale Bibliotheek van Indonesië onder nummer A 13.

As well as the house on the *Tijgersgracht* within the walled city mentioned earlier (sheet 157 above) and the palace in Buitenzorg (only during his term of office), Jeremias van Riemsdijk, Governor-General from 1775-1777, also owned two country houses situated next to each other on the *Antjolse Vaart*. Johannes Rach made drawings of them both, which are reproduced here and on sheet 241 above. The drawing on this sheet above shows the entrance to the estate *Schoonzigt* (Belvédère) from the road along the northern bank of the *Antjolse Vaart*, a few hundred metres before the small fort *Antjol*. See also the section of C.F. Reimer's 1788 map on sheet 177, on which both houses are shown with their surrounding gardens. A second version of this drawing can be found in the National Library of Indonesia, with class mark A 13.

onder / below:

Perpustakaan Nasional Republik Indonesia, BW 25.

[Johannes Rach, 1770-1772] :

Het Gezigt van de Tuijn van voore Leggende op de Rijwegt van / Ansjol van den Weledele Heer Ieremias van Riemsdijk / Eerst Raad en Dircteur Generaal van / Nederlands India.

View of the Garden from the front Situated on the Antjol Road / owned by the Honourable Jeremias van Riemsdijk / First Councillor and Director-General of the / Netherlands Indies.

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 35,5 x 52 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 35.5 x 52 cm.

In deze tekening geeft Johannes Rach een aanzicht vanaf de weg van Jeremias van Riemsdijks tweede en veel aanzienlijker huis aan de Antjolse Vaart, Vijvervreugd. Dit buiten lag het verst van Batavia en is op de kaart van C.F. Reimer op blad 177 ingetekend als het eerste vanaf het fortje Antjol. De Nationale Bibliotheek van Indonesië bezit een tweede versie van de tekening onder nummer A 12.

In this drawing Johannes Rach offers a view of Jeremias van Riemsdijk's second and much more substantial country house on the *Antjolse Vaart*, *Vijvervreugd*. This mansion was situated the farthest from Batavia and on the map of C.F. Reimer on sheet 177 can be recognized as the first from the fort *Antjol*. The National Library of Indonesia preserves another version of this scene, with class mark A 12.

Het Gezigt van de Tuyn van vooren Leggende opde Rywegt van
Ansjol van den Weledele Heer Ieremias van Riemsdyk
Eerste Raaden Dircteur Generaal van
Nederlands India .

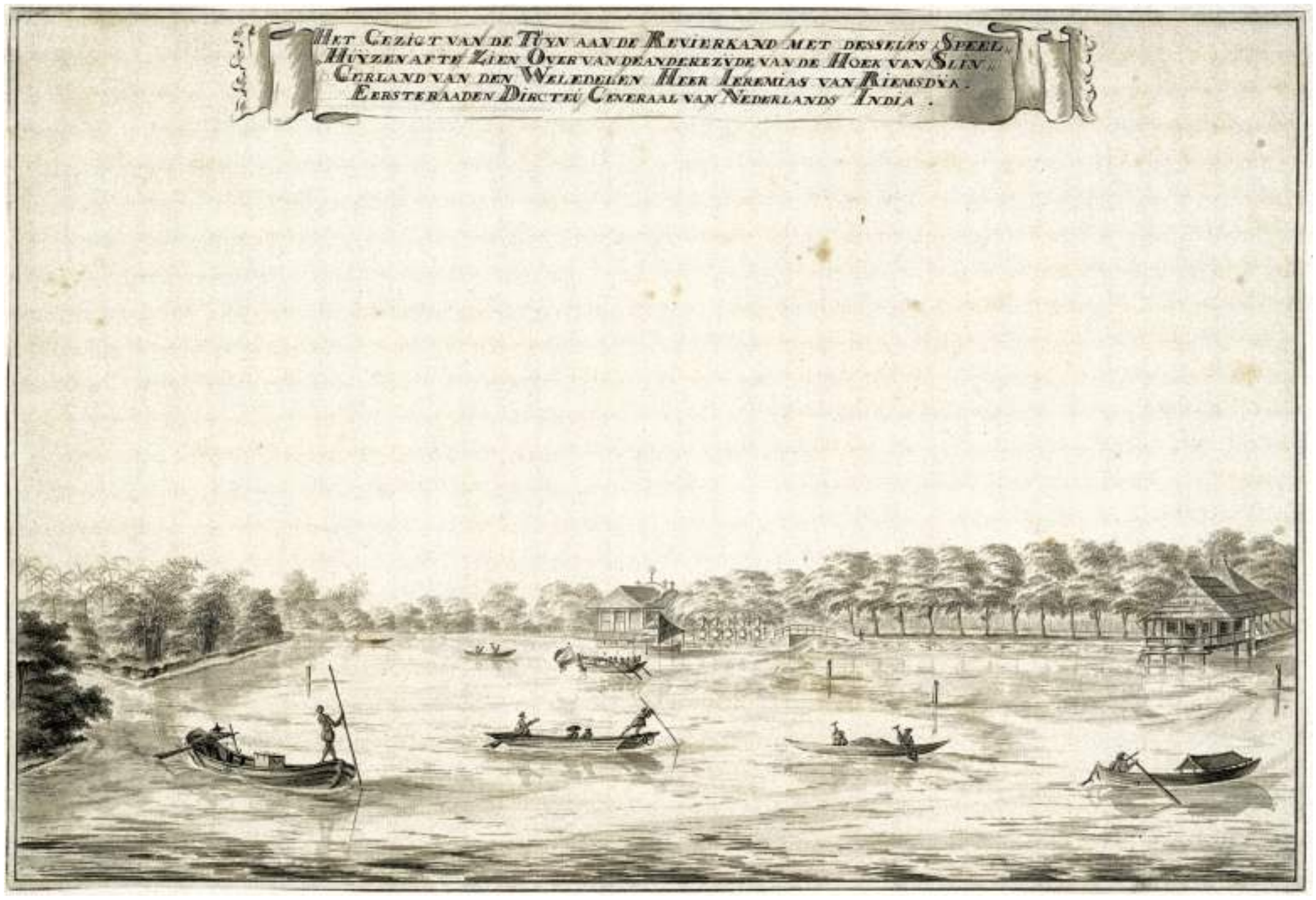
Het Gezigt van de Tuyn aan de Revierkand met desselfs Speel-
Huyzen af te Zien Over van de andere kezyde van de Hoek van Slin
Gerland van den Weledelen Heer Ieremias van Riemsdyk.
Eerste Raaden Directeu Generaal van Nederlands India.

boven / above:

Perpustakaan Nasional Republik Indonesia, BW 26.

[Johannes Rach, 1772-1775] :

Het Gezigt van de Tuijn aan de Rivierkand met desselfs Speel / Huijzen af te Zien Over van de andere Zijde van de Hoek van Slin / Gerland van den Weledelen Heer Ieremias van Riemsdijk / Eerst Raad en Dircteu Generaal van Nederlands India.

View of the Garden from the Riverside with its Pavilions / as Seen from the Hook of Slingerland on the other Side / owned by the Honourable Jeremias van Riemsdijk / First Councillor and Director-General of the / Netherlands Indies.

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 35,5 x 52 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 35.5 x 52 cm.

De tekenaar staat hier ongeveer bij het huis Slingerland (zie het deel van de kaart van C.F. Reimer uit 1788 op blad 177) en kijkt in zuidoostelijke richting stroomopwaarts langs de monding van de Kali Antjol, met aan de tegenoverliggende oever de achterzijde van Van Riemsdijks tuinen en zijn 'speelhuizen'.

Here the artist was standing somewhere in the vicinity of the house *Slingerland* (see the section of the 1788 map by C.F. Reimer on sheet 177) and was looking in a south-easterly direction upstream along the estuary of the Kali Ancol. On the opposite bank it shows Van Riemsdijk's rear gardens and his *speelhuizen* (pavilions).

Het Gezigt van het Spel Huys van de Heer Adriaan van Hafte
van Zeestrand af te zien met de Reede van Batavia en om Leggende
Eylandde 7 Paalen Buyten Batavia de Plaas genaamd Tanjon Preeq

onder / below:

Perpustakaan Nasional Republik Indonesia, BW 29.

[Johannes Rach, 1772-1775] :

Het Gezigt van het Spel Huijs van de Heer Adriaan van Hafte / van Zeestrand af te zien met de Reede van Batavia en om Leggende / Eijlandde 7 Paalen Buijten Batavia de Plaas genaamd Tanjon Preeq.

View of the Pavilion owned by Mr. Adriaan van Haeften / as seen from the Sea-shore with the Batavia Roads and Surrounding / Islands Situated 7 Palen From Batavia the Place named Tandjoeng Priok.

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 35,5 x 52 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 35.5 x 52 cm.

Voorbij Antjol liep de weg vanuit Batavia in de late compagniestijd pal langs de kust door naar Tandjoeng Priok, Tjilintjing en Maroenda. Van de buitenplaatsen hier zal Johannes Rach er ongetwijfeld meerdere hebben getekend, maar alleen deze voorstelling van het bescheiden buitenhuis van Adriaan van Haeften, in 1774 secretaris en pandbaas van de Bataviase Bank van Lening, is bewaard gebleven. Mogelijk is ook de tekening van een onbekend landhuis op Tandjong Priok door Jan Brandes op blad 242 boven gebaseerd op een werk van Rach.

In the late Company era, past Ancol the road from Batavia ran right alongside the coast as far as Tanjung Priok, Cilincing and Marunda. There is little doubt that Johannes Rach must have drawn more of the country estates here, but only this depiction of the modest country house of Adriaan van Haeften, in 1774 secretary and head of pledges at the Batavian Loan Bank, has survived. Possibly the drawing of an unidentified country house in Tanjung Priok by Jan Brandes on sheet 242 above was also based on one of Rach's works.

boven / above:

Rijksmuseum Amsterdam, NG-1985-7-3-151.

[Jan Brandes, 1779-1785] :

[Tuin en oprijlaan van een landhuis bij Tandjoeng Priok].

[Gardens and drive of a mansion near Tandjoeng Priok].

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 36 x 52 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 36 x 52 cm.

De lutherse predikant Jan Brandes maakte deze tekening tijdens zijn aanstelling in Batavia in de jaren 1779-1785, wellicht naar een origineel van Johannes Rach en in elk geval in diens stijl. In zijn commentaar vermeldt hij alleen dat het om een 'maison d'un particulier' nabij Tandjoeng Priok ging; de weergegeven topografische details zijn helaas te summier voor een nadere duiding.

The Lutheran pastor Jan Brandes made this drawing during the time of his tenure in Batavia in the years 1779-1785, perhaps from an original by Johannes Rach. It is certainly in Rach's style. In his commentary all he says is that it concerns 'the house of a private person' in the vicinity of Tanjung Priok; unfortunately the topographical details are too sketchy to be able to make a closer identification.

midden / centre:

Vestiging van diverse bevolkingsgroepen. Ook in de oostelijke Ommelanden werden na ca. 1685 compagniesgronden uitgegeven voor de vestiging van inheemse bevolkingsgroepen uit verschillende delen van de Indische Archipel, in het bijzonder rondom de gekanaliseerde Kali Soenter. Van de zes kadastrale kaarten op de bladen 242-243, afkomstig uit de eerder besproken serie van 28 in het Nationaal Archief uit de jaren 1689-1709 (zie onder meer de bladen 228-229), geven de laatste vijf een overzicht van deze praktijk in de genoemde periode. Het eerste kaartje, nr. 24 in de serie, heeft een afwijkend onderwerp, namelijk de (eerdere) aanwijzing van een perceel aan de monding van de Kali Antjol voor de stichting van een leprozeninrichting. Deze werd in 1679 uiteindelijk echter niet hier geplaatst, maar op het eiland Purmerend. In plaats daarvan kwam op dit perceel aan de noordoever van de Antjolmonding een herberg, Slingerland, die bij de meer welgestelde stedelingen spoedig een geliefd doel werd voor uitstapjes. De pachtopbrengsten van deze uitspanning waren bestemd voor het onderhoud van de leprozerie op Purmerend. Op dit kaartje is de iets verder naar de zeekant gelegen herberg niet aangegeven, wel op het deel van C.F. Reimers kaart uit 1788 op blad 177.

Setllement of various population groups. After around 1685 Company land in the eastern *Ommelanden*, in particular that in the vicinity of the canalized Sunter, was also designated for the settlement of indigenous groups of people from various parts of the Malay Archipelago. Of the six cadastral maps reproduced on sheets 242-243, from the series of twenty-eight dating from 1689-1709 in the *Nationaal Archief* (see sheets 228-229), the last five give a survey of this practice in this particular period. The first map, number 24 in the series, covers a different subject, namely the (earlier) allocation of a plot at the mouth of the Kali Ancol for the foundation of a leper hospital. However, in 1679 this was not built here but on the island of Purmerend. In its stead, an inn, *Slingerland*, was built on this plot on the northern side of the Ancol estuary, which soon became a favourite place for well-to-do city-dwellers in search of a relaxation and entertainment. The money raised from the lease of this pub was destined to support the leper hospital on Purmerend. The inn lay close to the sea and thereby just beyond the coverage of this small map, but it can be seen on the section of C.F. Reimer's 1788 map on sheet 177.

Nationaal Archief, 4.VELH 452.24.

[Anoniem, 1689-1709] :
[Anonymous, 1689-1709] :

N. 24. / Seeker Stuk Comp:s Land geleegen ruym 1 Uur gaans beOosten deese Stadt / ande Noord Zyde vande Anziolse Revier, zynde van Comp:s weegen / voor de Leproosen Gedestineerd.

N. 24. / A certain Plot of Company Land situated just over 1 Hour's walk to the East of this City / on the North Side of the Antjol River, intended for the Lepers / on behalf of the Company.

Schaalstok van Vyff honderd Rhynl. Roeden = [ca. 1 : 10.600].
Scale-bar of *Vyff honderd Rhynl. Roeden* = [approximately 1 : 10,600].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 26,5 x 42,5 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 26.5 x 42.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

onder / below:

Nationaal Archief, 4.VELH 452.4.

[Anoniem, 1689-1709] :
[Anonymous, 1689-1709] :

N. 4. / Campong der Baliers geleegen omtr. 1/4 uur gaans beOosten deese Stadt ande ZWest Zyde / vande Revier de Sontaer, door Zyn Edelhydt Willem van Outhoorn A.o … an Capt. Tambessie gegeeven.

N. 4. / Kampung of the Balinese situated about 1/4 hour's walk to the East of this City on the SWest Side / of the Soenter River, given to Captain Tambessie A.o … by His Right Honourable Lordship Willem van Outhoorn.

Schaalstok van Tagtig Rhynl. Roeden = [ca. 1 : 3.350].
Scale-bar of *Tagtig Rhynl. Roeden* = [approximately 1 : 3,350].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 26,5 x 42 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 26,5 x 42 cm.

Oriëntatie: het noorden is rechtsonder.
Orientation: north is lower right.

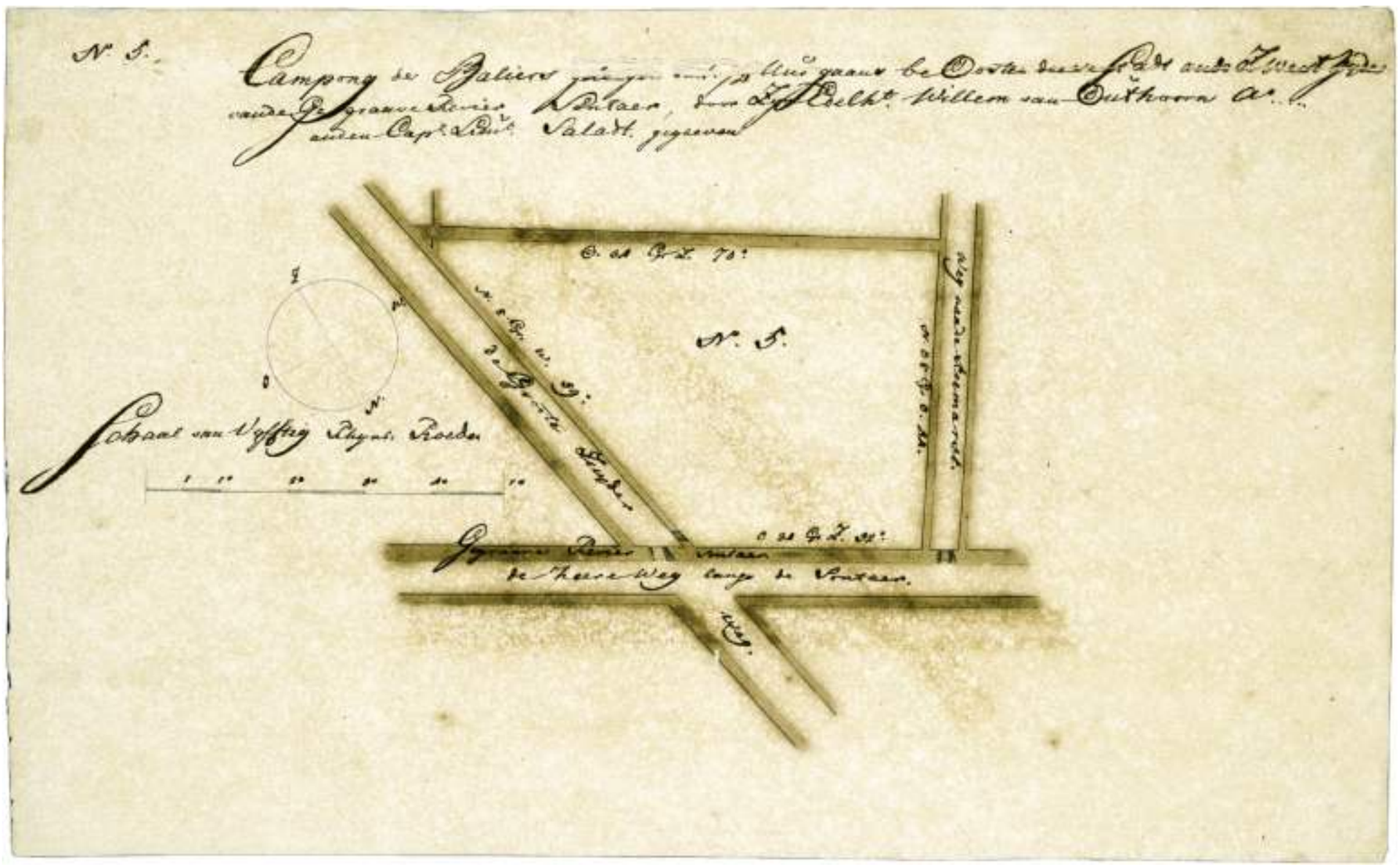

boven / above:

Nationaal Archief, 4.VELH 452.5.

[Anoniem, 1689-1709] :
[Anonymous, 1689-1709] :

N. 5. / Campong der Baliers geleegen omtr. '/4 Uur gaans beOosten deese Stadt ande ZWest Zyde / vande gegraave Revier Sontaar, door Zyn Edelh.t Willem van Outhoorn A.o … / anden Capt. Lieut. Saladt gegeeven.

N. 5. / Kampung of the Balinese situated about '/4 Hour's walk to the East of this City on the sWest Side / of the canalized Soenter River, given to Captain Lieutenant Saladt A.o … / by His Right Honourable Lordship Willem van Outhoorn.

Schaalstok van Vyftig Rhynl. Roeden = [ca. 1 : 1.700].
Scale-bar of *Vyftig Rhynl. Roeden* = [approximately 1 : 1,700].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 26 x 42,5 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 26 x 42.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is rechtsonder.
Orientation: north is lower right.

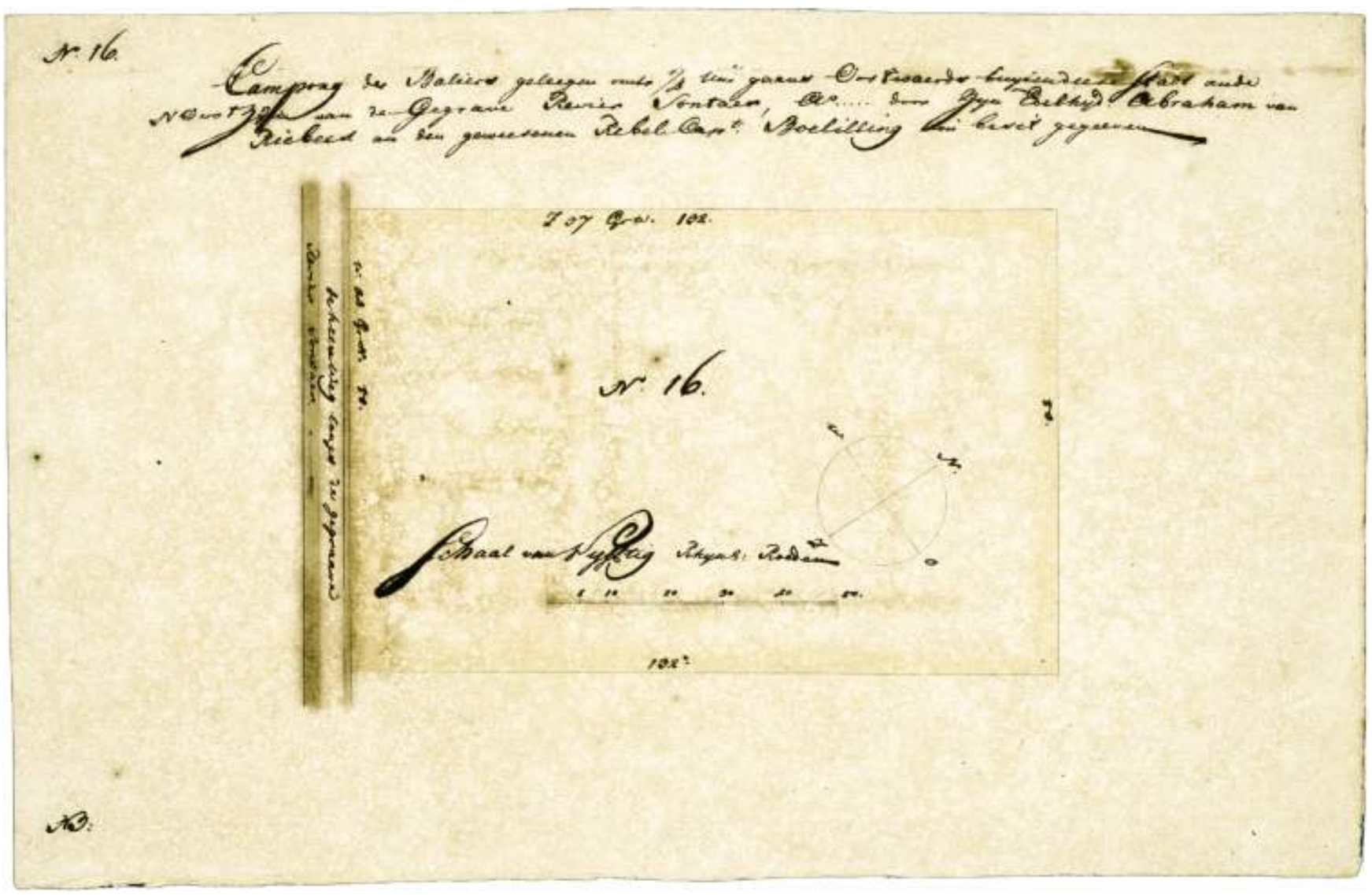

midden / centre:

Nationaal Archief, 4.VELH 452.16.

[Anoniem, 1689-1709] :
[Anonymous, 1689-1709] :

N. 16. / Campong der Baliers geleegen omtr. '/4 Uur gaans Oostwaerds buyten deese Stadt ande / NOost Zyde van de Gegrave Revier Sontaer, A.o …door Zyn Edelhyd Abraham van / Riebeeck an den geweesenen Rebel Capt. Boelilling in besit gegeeven.

N. 16. / Kampung of the Balinese situated about '/4 Hour's walk to the East of this City on the / NEast Side of the Canalized Soenter River, A.o … given in possession to the former Rebel Captain Boelilling / by His Right Honourable Lordship Abraham van Riebeeck.

Schaalstok van Vyftig Rhynl. Roeden = [ca. 1 : 2.100].
Scale-bar of *Vyftig Rhynl. Roeden* = [approximately 1 : 2,100].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 27 x 42,5 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 27 x 42.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is rechtsboven.
Orientation: north is upper right.

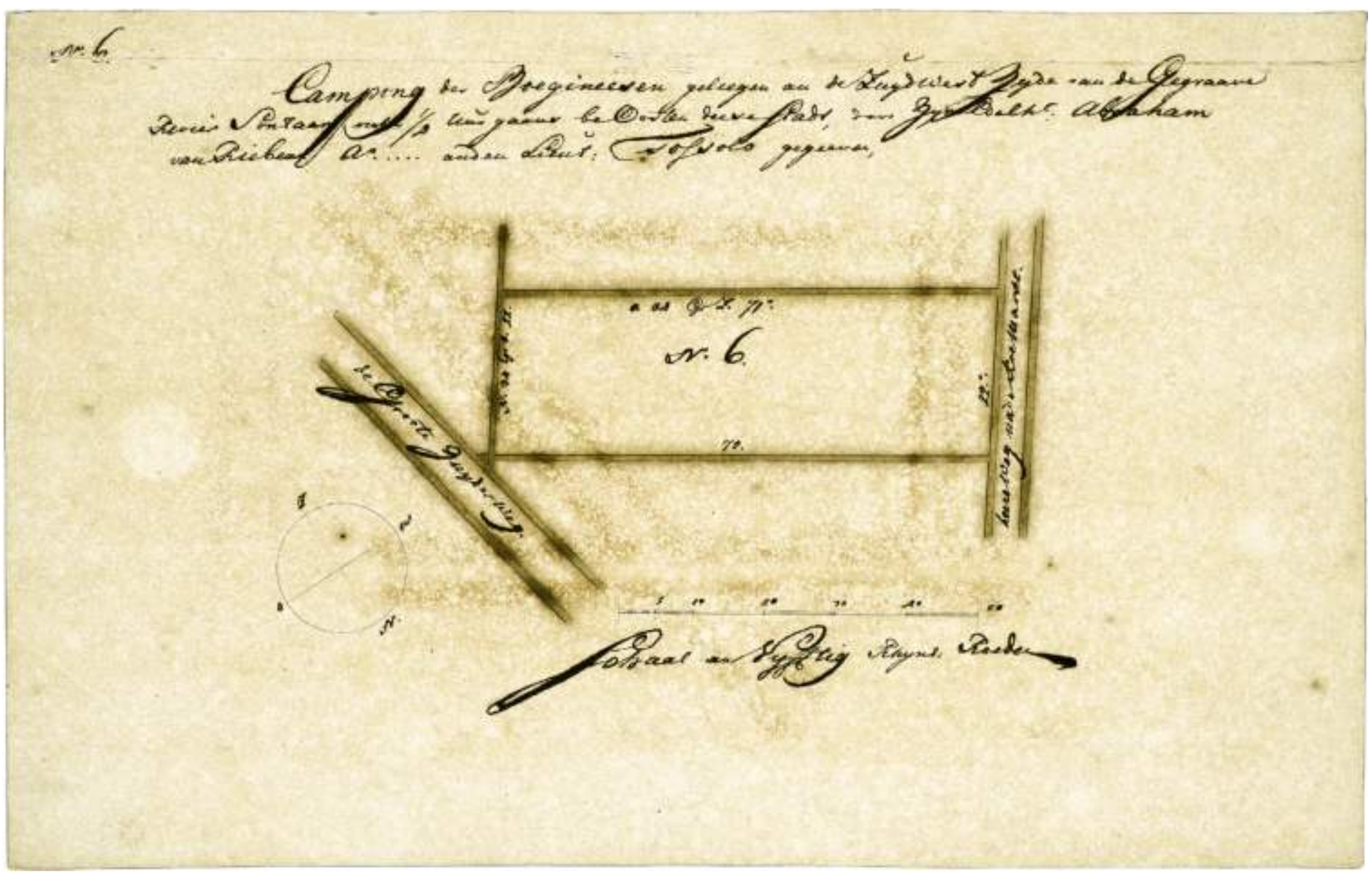

onder / below:

Nationaal Archief, 4.VELH 452.6.

[Anoniem, 1689-1709] :
[Anonymous, 1689-1709] :

N. 6. / Campong der Boegineesen geleegen an de ZuydWest Zyde van de Gegraave / Revier Sontaer omtr. '/4 Uur gaans beOosten deese Stadt, door Zyn Edelh.t Abraham / van Riebeeck A.o … anden Lieut: Tossolo gegeeven.

N. 6. / Kampung of the Buginese situated on the SouthWest Side of the Canalized / Soenter River about '/4 Hour's walk to the East of this City, given to Lieut: Saladt / A.o … by His Right Honourable Lordship Abraham van Riebeeck.

Schaalstok van Vyftig Rhynl. Roeden = [ca. 1 : 1.680].
Scale-bar of *Vyftig Rhynl. Roeden* = [approximately 1 : 1,680].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 26,5 x 42 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 26.5 x 42 cm.

Oriëntatie: het noorden is rechtsonder.
Orientation: north is lower right.

Tandjoengpoera (**Tanjungpura**). Volgend op de verlegging van de oostgrens van de Ommelanden van de Tjitaroem naar de rivier van Pamanoekan bij Cornelis Speelmans afgedwongen verdragen met soesoehoenan Amangkoerat II van 1677-1678 en twee aansluitende strafexpeditities tegen opstandelingen in Krawang, bouwde de Compagnie in 1678 op de oostoever van de Tjitaroem bij de samenvloeiing met de Tjibeët op Krawangs grondgebied het fortje Tandjoengpoera. Aanvankelijk was dit niet meer dan een aarden schans met een palissade, die in de volgende decennia herhaaldelijk moest worden verplaatst vanwege afkalving van de rivieroevers. In 1753-1754 werd Tandjoengpoera geheel nieuw opgetrokken in steen, volgens een royale opzet met hoornwerk en 'speelhuis' voor bezoekende hoge gezagsdragers van de Compagnie. Het ontwerp daarvoor, ontleend aan de desbetreffende resolutie der Hoge Regering van 6 oktober 1753, is linksonder op dit blad gereproduceerd; rechtsboven is de feitelijke toestand weergeven volgens de opmeting omstreeks 1762 door of onder toezicht van C.A. von Luepken. Tandjoengpoera was in de achttiende eeuw vooral van belang als standplaats van de directe vertegenwoordigers der Hoge Regering in de Krawangse landen, de opzieners over de verplichte leveranties (van indigo, katoenen garens en koffie) en de militair commandanten, en als strategische post op de belangrijke landweg van Batavia naar Soemedang en de oostelijke Preanger. In gewijzigde vorm bleef het fort tot na Daendels' tijd in gebruik, maar onder het Engelse tussenbestuur werd het omstreeks 1813 alsnog afgebroken. De plattegrond op blad 245 boven toont de opzet van Tandjoengpoera in die laatste jaren van zijn bestaan, zonder het vroegere hoornwerk en met drie halfronde bolwerken halverwege de zijden in plaats van de oorspronkelijke hoekbastions.

Tanjunpura (**Tandjoengpoera**). In 1678, as a consequence of the shifting of Batavia's eastern border to the Pamanukan River under the terms of the 1677-1678 treaty imposed on *Susuhunan* Amangkurat II by Cornelis Speelman, and following two punitive expeditions against rebels in Karawang shortly afterwards, the Company built a small stronghold in Karawang territory, on the eastern bank of the Citarum near its confluence with the Cibeet. Originally this fort, *Tandjoengpoera*, was no more than an earthwork redoubt with a palisade, which had to be repeatedly moved in the following decades because of the erosion of the river banks. In 1753-1754, *Tandjoengpoera* was completely reconstructed in brick on a fairly generous scale with the addition of a hornwork and a pavilion for visiting high-ranking Company officials. This design, attached to the corresponding Resolution of the High Government of 6 October 1753, is reproduced on the lower left of this sheet; above right the actual situation according to the survey of c. 1762 by or under the supervision of C.A. von Luepken is shown. In the eighteenth century, *Tandjoengpoera* was of importance principally as the station of the High Government's direct representatives in the Karawang area, namely the overseers of the compulsory deliveries (of indigo, cotton yarn and coffee) and the military commanders. It was also a strategic post on the important land road from Batavia to Sumedang and the eastern Priangan districts. In its altered form the fort continued to be used until after Daendels's time, to be finally demolished around 1813 during the English Interregnum. The ground plan on sheet 245 above shows the layout of Tandjoengpoera in the final years of its existence, without the earlier hornwork and with three semi-circular bulwarks half way along the sides, replacing the original corner bastions.

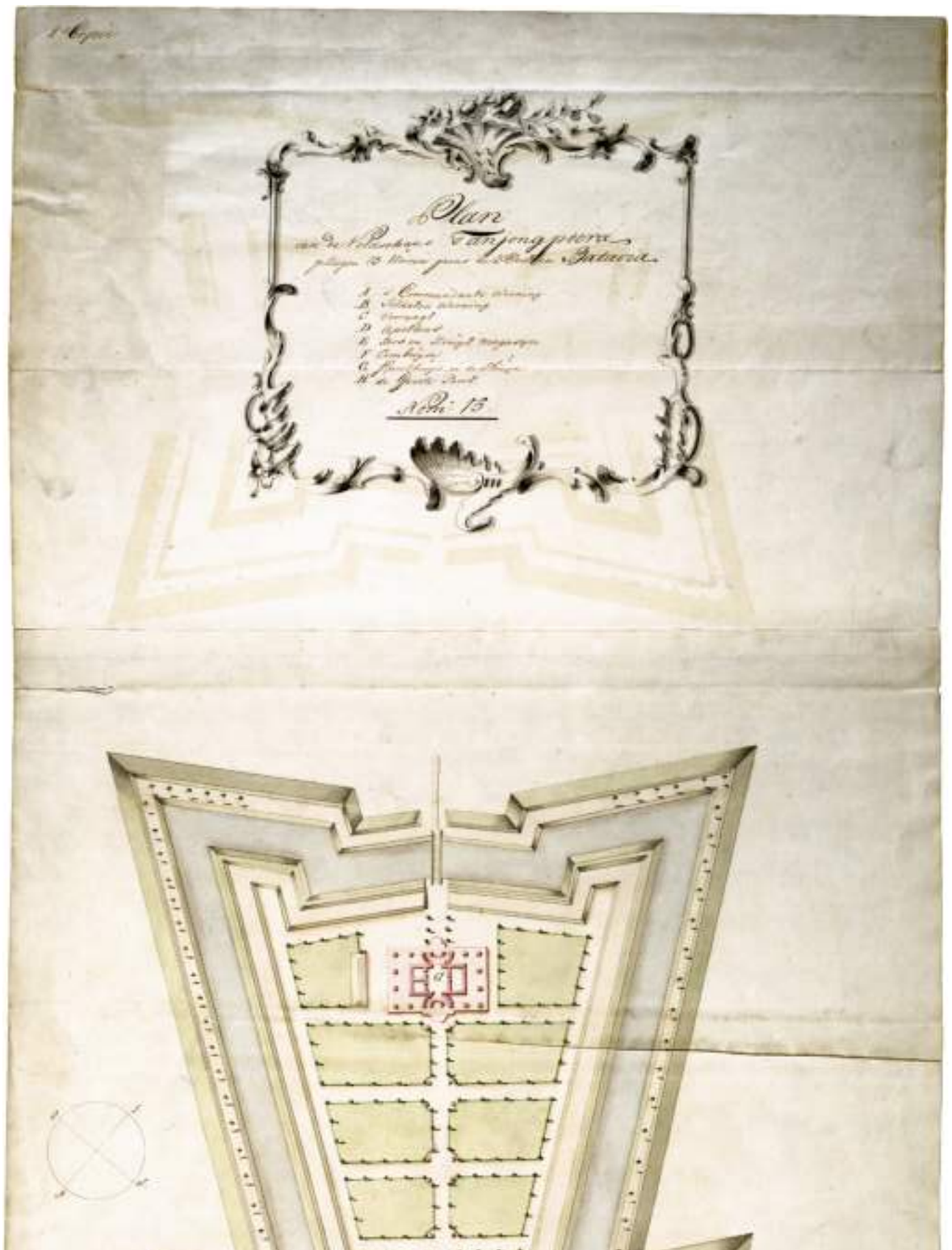

boven / above:

Nationaal Archief, 4.VEL 1220.

[C.A. von Luepken of assistent, 1762-1764] :
[C.A. von Luepken or assistant, 1762-1764] :

Nom: 15 / Plan / van de Veldschans Tanjongpoera / geleegen 13 Uuren gaens beZOosten Batavia.

Number 15 / Plan / of the Fieldwork Tandjoengpoera / situated 13 Hours' walk to the SEast of Batavia.

Schaalstok van Twintig Rynl. Roeden = [ca. 1 : 470].
Scale-bar of *Twintig Rynl. Roeden* = [approximately 1 : 470].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 108,5 x 52 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 108.5 x 52 cm.

Oriëntatie: het noorden is linksonder.
Orientation: north is lower left.

Verklaringen: [boven] een legenda bij de letters A t/m H :
Explanations: [above] a key to the letters A to H :

A. S' Commandants Wooning.
B. Soldaaten Wooning.
C. Voorwagt.
D. Apotheek.
E. Zout en Kruijt Magasyn.
F. Combuijs.
G. Speelhuys in de Thuyn.
H. De Groote Poort.

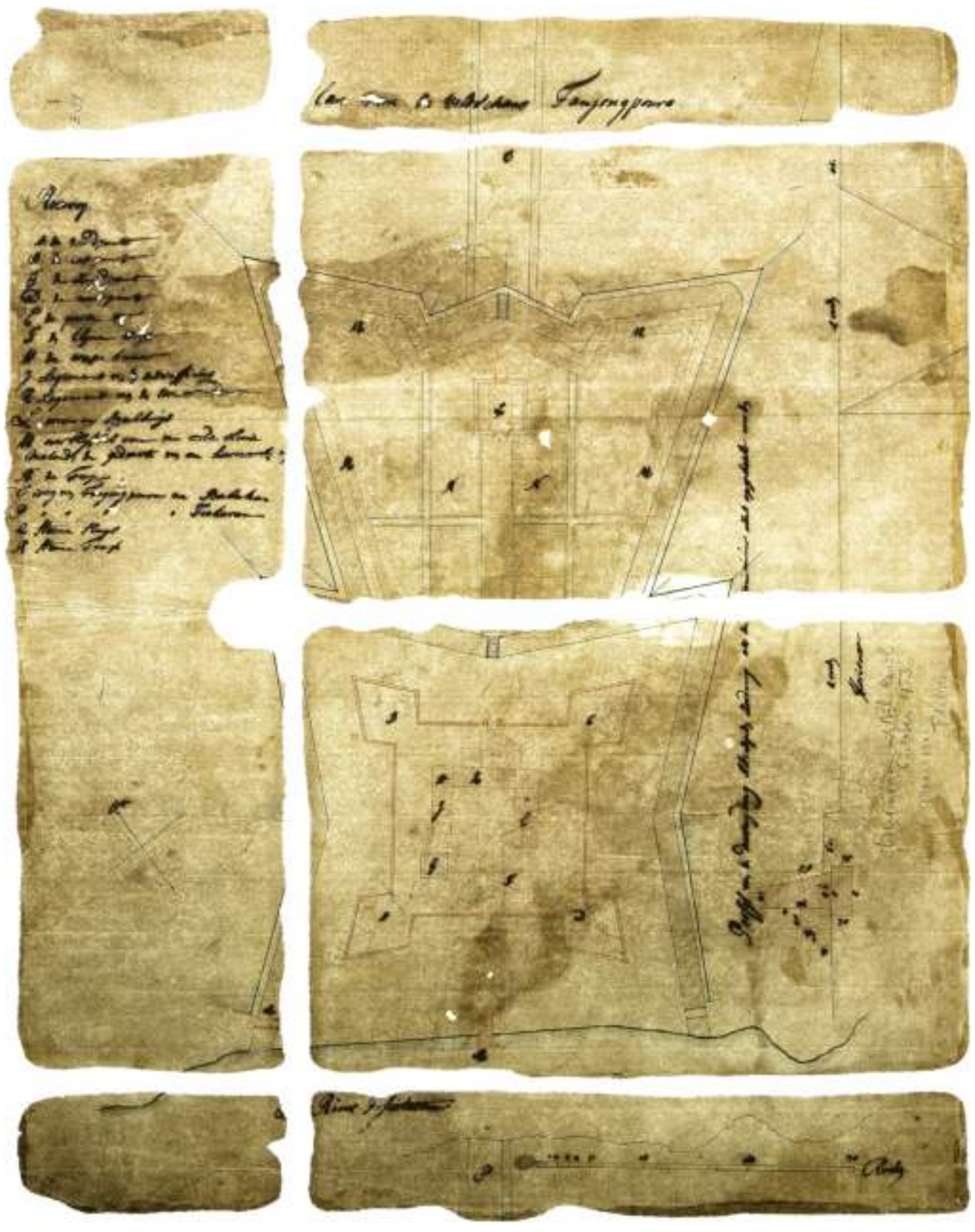

onder / below:

Arsip Nasional Republik Indonesia, E 99.

[Anoniem, 1753] :
[Anonymous, 1753] :

Plan van de Veldschans Tanjongpoura.

Plan of the Fieldwork Tandjoengpoera.

Schaalstok van 30 Roeden = [ca. 1 : 790].
Scale-bar of *30 Roeden* = [approximately 1 : 790].

1 kaart + 1 profiel : ms op papier, gekleurd, 55 x 43 cm.
1 map + 1 profile : ms on paper, coloured, 55 x 43 cm.

Oriëntatie: het noorden is linksonder.
Orientation: north is lower left.

Verklaringen: [rechtsmidden] een aantekening in potlood betreffende de herkomst :
Explanations: [centre right] a note in pencil indicating the provenance :

Overgenomen uit Bijl. Resol. 6 October 1753. Maart 1905. F. de Haan.

[linksboven] een legenda bij de letters A t/m R :
[upper left] a key to the letters A to R :

Renvoy.
A. De Noordpunt.
B. De Oostpunt.
C. De Zuydpunt.
D. De Westpunt.
E. De groote Wagt.
F. De klijne Wagt.
G. [Zout- en kruitmagazijn].
H. De wapekamer.
J. Logement van de Onderofficiers.
K. Logement van de Commandant.
L. Woon en Speelhuijs.
M. Overblijfsel van een oude Linie makende de gedaante van een hoornwerk.
N. De Thuyn.
O. Weg van Tanjongpoura na Babakan.
P. Weg van Tanjongpoura naar Tiekarou.
Q. Steene Sluys.
R. Steene Trap.

(*pag. 245 / p. 245)*

boven / above:

Arsip Nasional Republik Indonesia, B 41.

[Anoniem, 1811] :
[Anonymous, 1811] :

[Plattegrond van het Fort te Tandjoengpoera en omgeving].

[Plan of the Fort of Tandjoengpoera and environs].

Schaalstok van 30 Roeden Rhijnl. = [ca. 1 : 2.260].
Scale-bar of *30 Roeden Rhijnl.* = [approximately 1 :2,260].

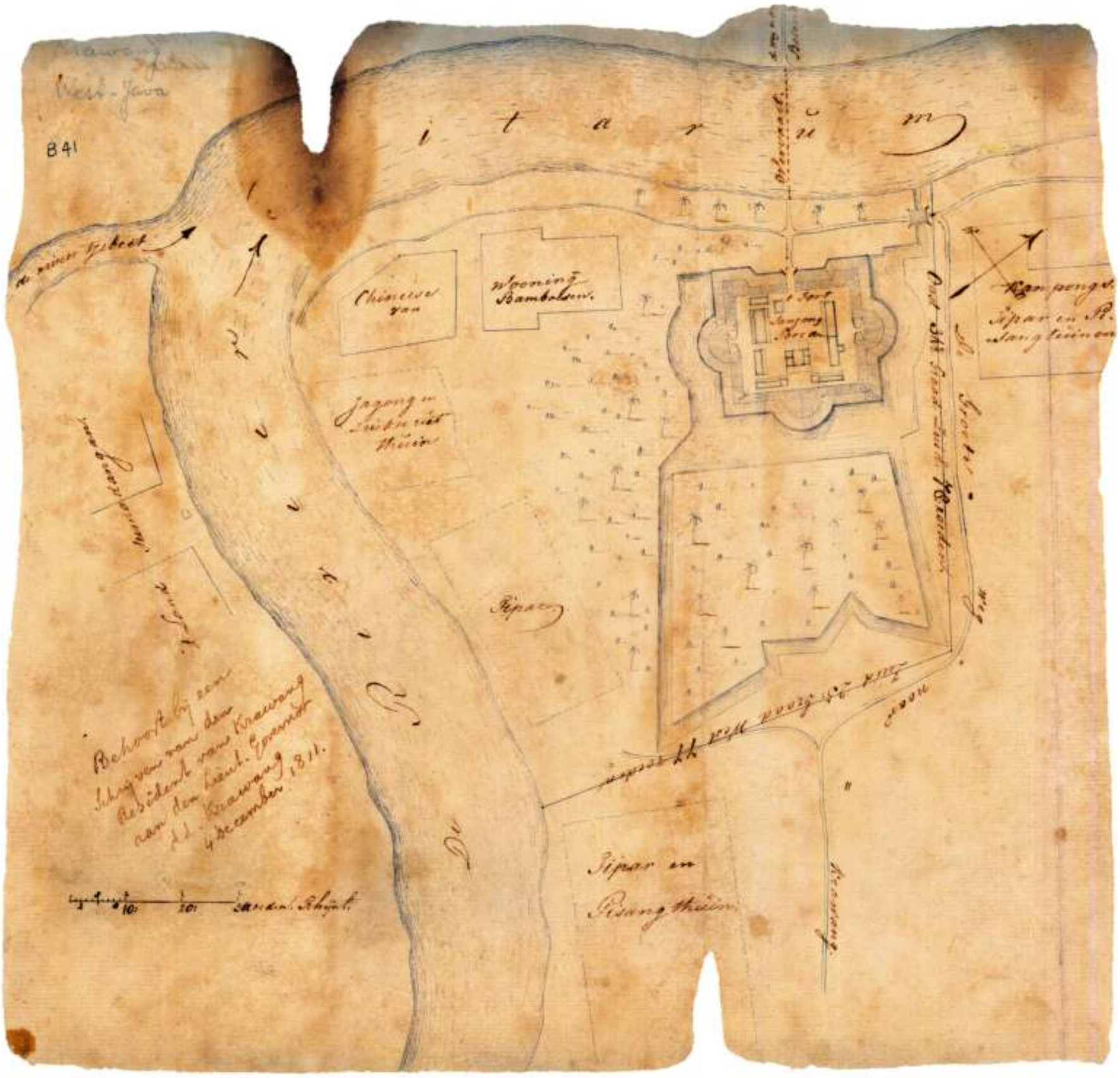
West-Java
841
Chinesen van
Wooning Bambalang
Jagong en Suikerriet Plaats
Rijpaar
Rijpaar en Parang thaan
Behoort bij een Schrijven van den Resident van Krawang aan den Lieut. Gouvr dd. Krawang 4 December 1811.

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 32 x 34 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 32 x 34 cm.

Oriëntatie: het noorden is rechtsboven.
Orientation: north is upper right.

Verklaringen: [linksonder, dr. F. de Haan] een aantekening in potlood betreffende de herkomst :
Explanations: [lower left, Dr. F. de Haan] a note in pencil indicating the provenance :

Behoort bij een schrijven van den Resident van Krawang aan den Lieut. Governor dd. Krawang 4 December 1811.

onder/below:

Nationaal Archief, 4.VEL 1169.

[Anoniem, 1730-1731] :
[Anonymous, 1730-1731] :

Caarte, aanwijsende den Wegh en distantie, tusschen de Mijnwercken van Tsie Candang en Passier Anging, geleegen Inde Crawangse bovelanden, aan en omtrent den berg Parrang.

Map, showing the Road and distance, between the Mining Works of Tjikandang and Pasir Anging, situated in the Krawang uplands, on and close to Mount Parang.

Schaalstok van 200 Roeden = [ca. 1 : 10.900] [profiel] 96 Lagters = [onbekend].
Scale-bar of *200 Roeden* = [approximately 1 : 10,900] [profile] *96 Lagters* = [unknown].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 53,5 x 77 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 53.5 x 77 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Verso: Caarte, aanwijsende den Wegh en distantie, tusschen de Mijnwercken van Tsie Candang en Passier Anging, geleegen Inde Crawangse bovelanden, aan en omtrent den berg Parrang.

Verklaringen: [rechtsboven] een legenda bij de letters A t/m D bij het profiel :
Explanations: [upper right] a key to the letters A to D in the profile :

L.rs A. en C. is den diepen Stolls Lengte, 13 Lagter op den 16: August. 1730.
C. en B: nogh 100 lagter tot onder het geberch.
B. en D: Zijger diepte 23½ Lagter.

N:a dit is het profil van den diepen Stoll tot aan het gebergh van het raad Westpalms Werk gemerkt L.rs A. en B.

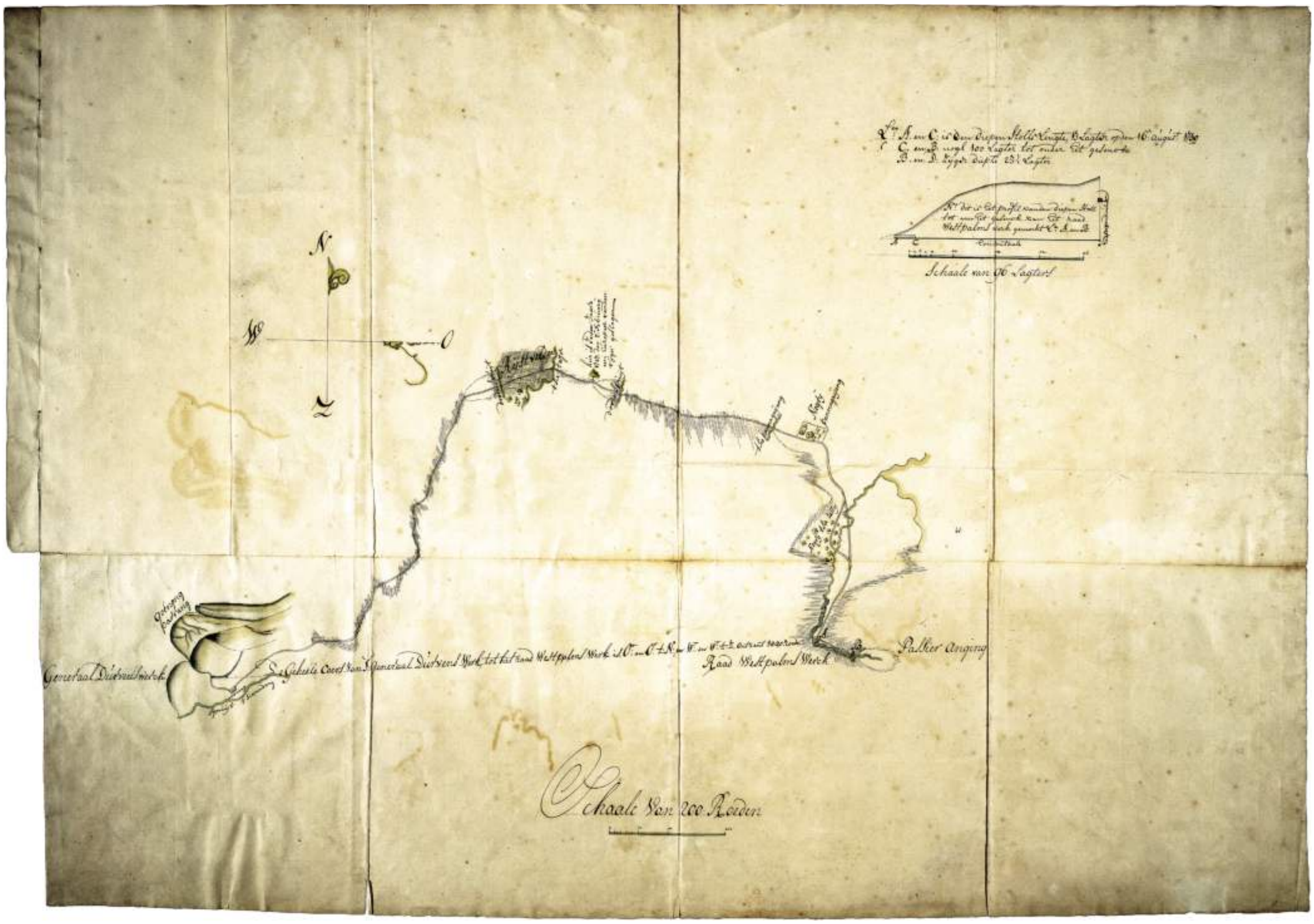

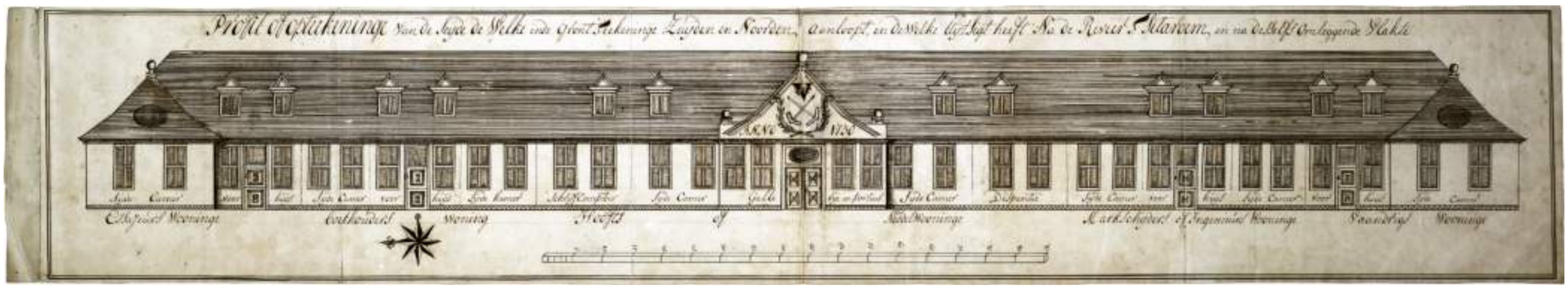

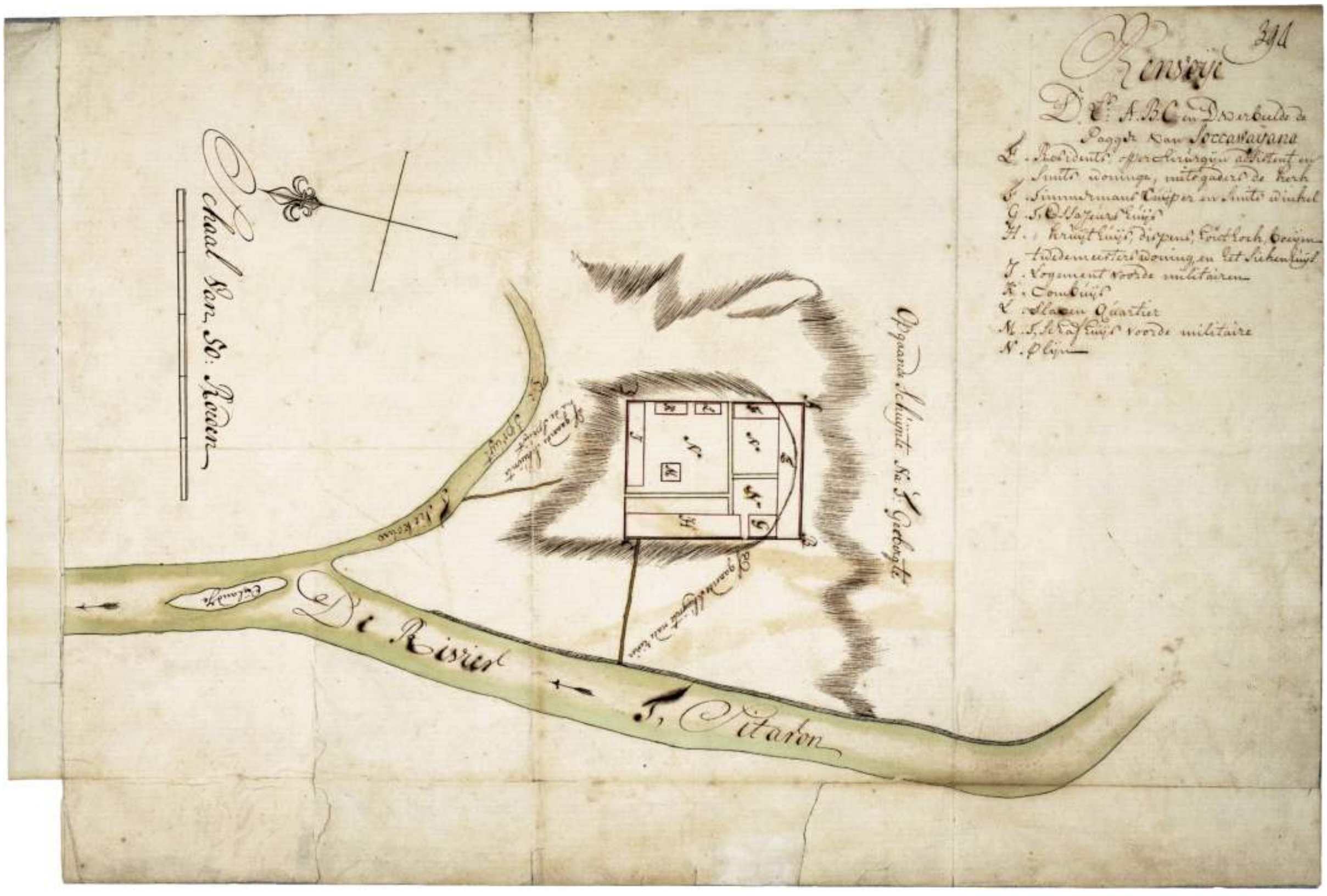

De Krawangse mijnen; Soekawajana (**Sukawayana**). In het regentschap Krawang werd in de jaren 1722-1731 van compagnieswege een poging gedaan tot de winning van zilver en goud in het bergland iets ten westen van Poerwakarta, naar aanleiding van veelbelovende berichten over een eerdere onderneming daartoe in dit gebied door enkele Chinezen uit Batavia. Initiatiefnemers waren de raad van Indië en latere gouverneur-generaal (1729-1732) Diederik Durven, de grootgrondbezitter en sinds 1729 gecommitteerde tot en over de zaken van den Inlander, David Andreas Stier, en de raad-extraordinair Michiel Westpalm. De eigenlijke mijnbouwwerkzaamheden begonnen onder Durven in 1723 op de hellingen van de berg Parang nabij het latere plaatsje Tjisaroea, waar echter in de volgende jaren geen wezenlijk spoor van zilver of goud werd aangetroffen. Daarop volgde door toedoen van Stier en Westpalm vanaf 1729 een tweede mijnontsluiting enkele kilometers verder oostwaarts, Pasir Anging (Angin), die spoedig al even vruchteloos bleek. Uiteindelijk liepen de verliezen zo hoog op dat de Hoge Regering op voorstel van gouverneur-generaal Durven eind 1731 besloot de onderneming definitief op te geven.

De uitvoering van de gezamenlijke mijnwerken Parang en Pasir Anging vond grotendeels plaats in de vorm van verplichte koeliediensten door de Krawangse bevolking, aangevuld met dwangarbeid door slaven en veroordeelden. Vanaf 1729 werden ook grote aantallen mannen opgeroepen uit Tjiasem, Pamanoekan, Tjipaminkis en de Preanger regentschappen; om deze reden plaatste de Hoge Regering in 1730 de regentschappen Bandoeng, Soemedang en Parakanmoentjang, die in 1706 onder Cheribon waren gekomen, weer terug onder direct gezag van Batavia. In al deze regentschappen, maar vooral in Krawang, leidde de massale gedwongen inzet van de mannelijke bevolking voor de mijndienst tot verwaarlozing van de landbouw en uiteindelijk tot hongersnood en ontvolking. Te zelfder tijd leed de Compagnie nog een extra verlies doordat tijdelijk zelfs de goudwinning te Salida bij Padang in West-Sumatra was gestaakt om mijnwerkers en opzieners van daar over te laten komen. Het echec van de Krawangse goudwinning en de ernstige gevolgen daarvan voor de bevolking werden in 1732 uiteindelijk voor de Heren Zeventien een der redenen om Durven te ontslaan als gouverneur-generaal en naar patria te ontbieden.

De kaart op blad 245 onder geeft een overzicht van de mijnwerken van Parang en Pasir Anging in hun laatste periode, tussen 1729 en 1731. De tekening en kaart op blad 246 hebben indirect eveneens met het Krawangse mijnbouwavontuur van doen. Ze tonen de versterkte post Soekawajana aan de samenloop van de rivieren Tjitaroem en Tjikao, ca. twaalf kilometer ten noorden van de mijnen, die in 1723 in eerste aanleg door Durven was gesticht om als plaatselijk hoofdkwartier van de onderneming te dienen. De post kreeg iets later permanente onderkomens voor de militaire bezetting en de Europese mijnopzieners en werklieden, maar werd in 1731 tezamen met de mijnen opgeheven.

The Karawang mines; Sukawayana (**Soekawajana**). In the years 1722-1731, the Company launched an undertaking to mine gold and silver in the mountainous area slightly to the west of Purwakarta in the regency of Karawang. This was prompted by promising reports of an earlier attempt to prospect in this region by some Chinese from Batavia. The men behind the initiative were Councillor of the Indies and later Governor-General (1729-1732) Diederik Durven, the rich landowner and since 1729 Commissioner for Native Affairs, David Andreas Stier, and Councillor Extraordinary of the Indies Michiel Westpalm. In 1723, the actual mining activities began under Durven on the slopes of Mount Parang in the vicinity of what was later to become the small town of Cisarua. However, no traces of either gold or silver were discovered there in the following years. Thereafter, from 1729, with Stier and Westpalm taking the initiative, a new attempt was made to open a mine a few kilometres to the east, Pasir Anging (Angin), but this soon proved to be just as much a wild goose chase. Eventually the losses rose so steeply the High Government decided to end the entreprise entirely at the suggestion of Governor-General Durven in 1731.

The exploitation of the joint mining projects at Parang and Pasir Anging was largely carried out using compulsory coolie labour supplied by the Karawang population, supplemented by slaves and convicts. From 1729 large numbers of men were called up from Ciasem, Pamanukan, Cipaminkis and the Priangan regencies. This was the reason that the High Government once again placed the regencies of Bandung, Sumedang and Parakanmuncang, which had been part of Cirebon since 1706, under the direct authority of Batavia in 1729. In all of these regencies, but in Karawang in particular, the huge compulsory involvement of the male population in the mining work led to the neglect of agriculture and finally to famine and depopulation. At the same time, the Company suffered an extra loss because the gold-mining at Salida near Padang in West Sumatra had to be temporarily stopped so that miners and overseers from there could be brought across. Finally, in 1732, the failure of the Karawang gold-mining and its drastic consequences for the local population was one of the reasons the *Heren Zeventien* (the Board of the VOC) decided to dismiss Durven as Governor-General and summon him back to the Republic.

The map on sheet 245 below offers a survey of the mines at Parang and Pasir Anging in their final phase between 1729 and 1731. The drawing and map on sheet 246 also have an indirect link to the Karawang mining venture. They show the fortified post *Soekawajana* (Sukawayana) at the confluence of the Citarum and the Cikao Rivers, about twelve kilometres north of the mines. It construction was initially commenced by Durven in 1723 to act as a temporary headquarters for the enterprise. Somewhat later, barracks were added to house the European mine managers and workers and also a small contingent of Company troops. The post was evacuated in 1731, at the same time the mines were abandoned.

onder op blad 246 en werd tezamen met deze in 1730 uit Batavia opgezonden.

This drawing of the front of the mining office at the post *Soekawajana* as seen from the west belongs to the ground plan on sheet 246 below and was dispatched with this from Batavia in 1730.

onder / below:

Nationaal Archief, 4.VEL 1170.

[Anoniem, 1730] :
[Anonymous, 1730] :

[Plattegrond van de pagger te Soekawajana].

[Plan of the fortified post at Soekawajana].

Schaalstok van 50: Roeden = [ca. 1: 1.400].
Scale-bar of 50: *Roeden* = [approximately 1: 1,400].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 37,5x 56,5 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 37.5 x 56.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is links.
Orientation: north is left.

Verso: Behoort by de Brieven en Papieren van Batavia overgekomen 1731, 1. Deel.

Verklaringen: [rechtsboven] een legenda bij de letters A t/m N:
Explanations: [upper right] a key to the letters A to N :

Renvoije.
De L:s A. B. C. en D. verbeelde de Pagger van Soccawaijana.
E. Residents, opperchirurgijn adsistent en Smits woninge, mitsgaders de kerk.
F. Timmermans, Cuijper en Smits winkel.
G. T'Essajeurs huijs.
H. T'Kruijthuijs, dispens, houthock, boeijen twedemeesterswoning, en het Siekenhuijs.
I. Logement voor de militairen.
K. Combuijs.
L. Slaven Quartier.
M. T'Schafhuijs voor de militaire.
N. Plijn.

boven / above:

Nationaal Archief, 4.VEL 1171.

[Anoniem, 1730] :
[Anonymous, 1730] :

Profil of opteekeninge [van het kantoor te Soekawajana] van de Seijde de Welke in de grond teekeninge Zuijden en Noorden aanloopt, en dewelke Uijtsigt heeft Na de Rivier Tsitaroem, en na desselfs Omleggende Vlakte.

Profile or elevation [of the establishment at Soekawajana] from the Side which in the plan runs from South to North, and which has a View of the River Tjitaroem and its Surrounding Plain.

Schaalstok van 85 [voeten] = [ca. 1 : 80].
Scale-bar of *85* [*voeten*] = [approximately 1 : 80].

Pentekening op papier, gekleurd, 18,5 x 102,5 cm.
Pen drawing on paper, coloured, 18.5 x 102.5 cm.

Deze tekening van het aanzicht van het mijnkantoor op de post Soekawajana vanuit het westen hoort bij de plattegrond

Schaal van 3000 Rijnlandse Roeden
Aanwijsing met letters hoe de naam en wat het is, als volgt
Batavia den 11 octobre anno 1732
Jan: Vonk

Bekasi. Van de oostelijke Ommelanden tussen de Kali Bekasi en de Tjitaroem, dus ongeveer het gebied dat bij verdrag met Mataram in 1652 onder de 'Jacatrase Jurisdictie' kwam, is uit de compagniestijd nauwelijks kaartenmateriaal bewaard gebleven. Onder de schaarse uitzonderingen is deze kaart door Boudewijn Jansz Vonk uit 1732 van het land Rawong, een zeer uitgestrekt en deels nogal moerassig terrein enkele kilometers oostelijk van de Kali Bekasi tegenover de plaats van die naam, ruwweg tussen de latere dorpen Bodjongmenteng en Gaboesrawa. Opmerkelijk is Vonks nauwkeurige weergave van de natuurlijke vegetatie en het grondgebruik.

Bekasi. Very little cartographic material from the Company period has been preserved of the eastern *Ommelanden* between the Kali Bekasi and the Citarum, more or less the area which was placed under Jacatra jurisdiction under the terms of the 1652 treaty with Mataram. Among the rare exceptions is this map by Boudewijn Jansz Vonk dating from 1732 of the Rawong estate, an extensive and in part very swampy tract of land a few kilometres to the east of the Kali Bekasi opposite the place of the same name, roughly between the later villages of Bojongmenteng and Gabusrawa. Vonk's acccurate reproduction of the natural vegetation and the land use is remarkable

boven / above:

Nationaal Archief, 4.VEL 1242.

B:wijn Jansz Vonk: land meeter in dienst der E: Comp:, Batavia den 11: October anno 1732 :
B:wijn Jansz Vonk: surveyor in the service of the Hon: Company, Batavia the 11th of October 1732 :

[Kaart van het land genaamd Rawong tussen de rivieren van Krawang en Bekasi].

[Map of the land named Rawong between the rivers of Krawang and Bekasi].

Schaalstok van 3000 Rijnlanse Roeden = [ca. 1 : 55.100].
Scale-bar of *3000 Rijnlanse Roeden* = [approximately 1 : 55,100].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 69,5 x 53,5 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 69.5 x 53.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is links.
Orientation: north is left.

Verklaringen: [rechtsonder] een meetbrief gesigneerd door Boudewijn Jansz Vonk waarin het land Rawong wordt genoemd als bezit van Wijbrand Blom, raad van Indië; geen transcriptie.
Explanations: [lower right] a certificate of registry signed by Boudewijn Jansz Vonk in which the Rawong estate is mentioned as being owned by Wijbrand Blom, Councillor of the Indies; not transcribed.

[linksmidden] een legenda bij een kaartsymbool en de letters A t/m E :
[centre left] a key to a map symbol and the letters A to E :

Aanweijsing met letters hoe de naem en wat het is, als volgt.
[-] Campons.
A: Padij off rijstvelden.
B: Bosschagie daer bamboebosch in behouden is.
C. Raawas die met lange rieten begroeijt sijn.
D. Hoog agtig land off eijlandtjes in de rawaa.
E. Den wegh loopende naer de post van tanjong poura.

onder / below:

Pamanoekan (**Pamanukan**). Van de regentschappen langs de noordkust oostelijk van Krawang die na 1678 bij de verlegging van de grens met Mataram naar de rivier van Pamanoekan onder de Compagnie kwamen, Tjiasem en Pamanoekan, bestaat eveneens nauwelijks meer gedetailleerd kaartenmateriaal in manuscriptvorm. Ter afsluiting van dit gedeelte over de oostelijke Ommelanden en aangrenzende regentschappen is hier een kustkaart van de 'laadplaats' van Pamanoekan en omgeving door Jan Theunis Busscher gereproduceerd, die deze rede op de grens met Cheribon weergeeft in 1807. Onder gouverneur-generaal Daendels volgde hier in 1809 opnieuw een gebiedsannexatie ten koste van Cheribon, waarbij de grens werd verlegd naar de monding van de Tjimanoek.

Pamanukan (**Pamanoekan**). There is just as little cartographic material pertaining to the regencies of Ciasem and Pamanukan along the north coast to the east of Karawang, which came under the authority of the Company after the border with Mataram was shifted to the Pamanukan River in 1678. As a conclusion to this section on the eastern *Ommelanden* and the regencies adjacent to them, a coastal chart of the *laadplaats* (loading station) Pamanukan and its surroundings by Jan Theunis Busscher is reproduced. He shows this roadstead on the border with Cirebon as it was in 1807. In 1809, when under Governor-General Daendels the border was shifted to the mouth of the Cimanuk River, this was part of yet another territorial annexation at the expense of Cirebon.

Nationaal Archief, 4.MIKO 77.

Opgenoomen in den Jaare 1807 Door J:n T:s Busscher :
Surveyed in the year 1807 By J:n T:s Busscher :

De Karrang Chedoelangs en de Laadplaats Pamanoekan.

Karang Tjidoelang and the Loading Station of Pamanoekan.

Schaalstok van 2 Duitsche Mijlen = [ca. 1 : 32.900].
Scale-bar of *2 Duitsche Mijlen* = [approximately 1 : 32,900].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 45 x 65 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 45 x 65 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

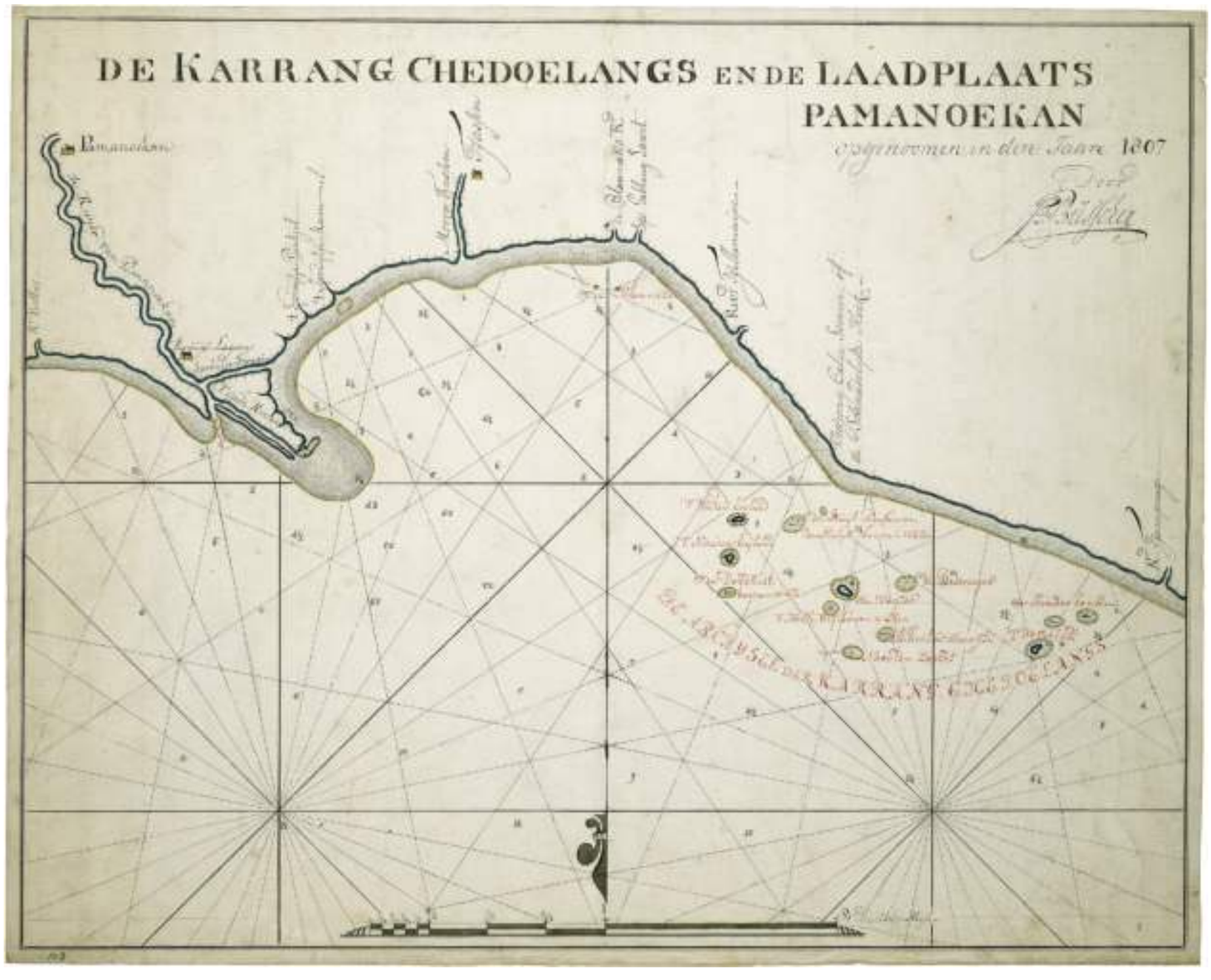

Zuidelijke Ommelanden tot Meester Cornelis. Met de zuidelijke Ommelanden (de term dient alleen voor de indeling van deze atlas en was in de compagniestijd onbekend) wordt hier voor de directe omgeving van het omwalde Batavia bedoeld het gebied ruwweg begrensd door de Kali Krokot dan wel de Kali Grogol in het westen, de Kali Soenter en Grote Slokan in het noorden en oosten en Meester Cornelis in het zuiden. Het komt in grote lijnen overeen met het latere, negentiende- en twintigste-eeuwse centrum van Batavia, de Bovenstad of Weltevreden, en de omliggende wijken en voorsteden. Deze delen worden hierna behandeld op de bladen 248 t/m 293, gevolgd door de zuidelijke Ommelanden in ruimere zin tussen Meester Cornelis en Buitenzorg op de bladen 294 t/m 318. Als eerste komt op de bladen t/m 274 het gebied van de vroegste ontginningen in de Ommelanden ten zuiden van Batavia aan de orde, de landerijen langs de Molenvliet, tussen de posten Rijswijk en Noordwijk, aan en in de omgeving van de Jacatraweg en langs Goenoeng Sahari.

Southern Ommelanden up to Meester Cornelis. Here, with respect to Batavia's immediate environs to the south of the walled city the designation southern *Ommelanden* (this term is adopted only for the purposes of this atlas and was not known in the Company period) is used to denote the area roughly bordered by either the Kali Krokot or the Kali Grogol to the west, the Kali Sunter and the *Grote Slokan* (Great Ditch) to the north and east and Meester Cornelis to the south. By and large, it corresponds to the later nineteenth- and twentieth-century centre of Batavia, the *Bovenstad* (Upper Town) or Weltevreden, as well as the surrounding districts and suburbs. These sections will be discussed on sheets 248 to 293, followed by the southern *Ommelanden* in a wider sense between Meester Cornelis and Buitenzorg on sheets 294 to 318. The first part to be dealt with on the sheets up to and including 274 is the earliest reclaimed part of the *Ommelanden* south of Batavia, the estates along the Molenvliet, between the posts *Rijswijk* and *Noordwijk*, on and in the vicinity of the *Jacatraweg* and along Gunung Sahari.

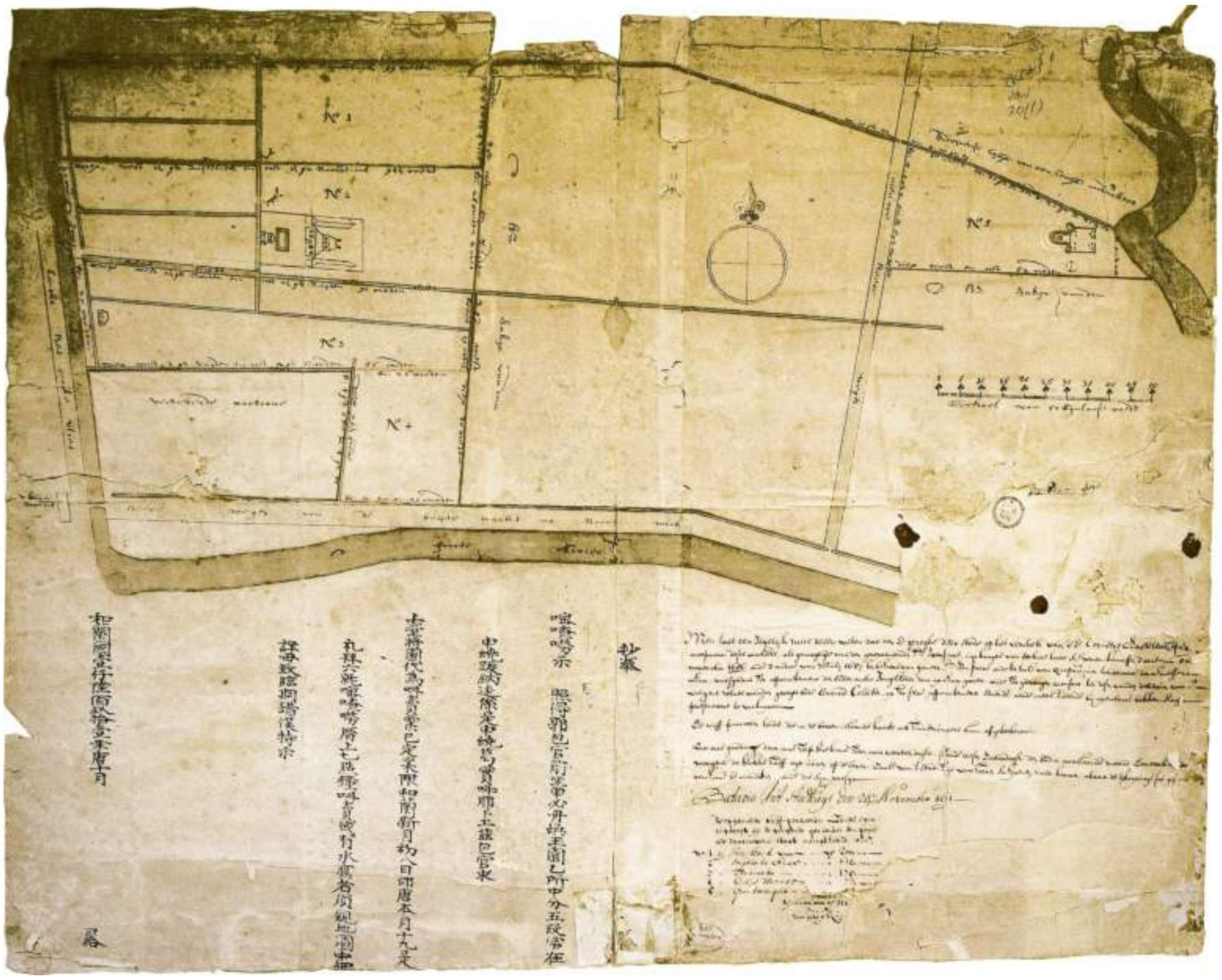

boven / above:

Perpustakaan Nasional Republik Indonesia.

[Anoniem], 1691 :
[Anonymous], 1691 :

[Kaart van de percelen tussen de Molenvliet, Rijswijk, Noordwijk en de Grote Rivier].

[Map of the parcels between Molenvliet, Rijswijk, Noordwijk and the Great River].

Schaalstok van 50 Rijnlanse roede = [ca. 1 : 1.260].
Scale-bar of *50 Rijnlanse roede* = [approximately 1 : 1,260].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 66 x 84 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 66 x 84 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Verklaringen: [onder] een aankondiging in het Nederlands en in Chinees schrift van een openbare landverkoping :
Explanations: [onder] an announcement in Dutch and in Chinese characters of a public land sale :

Men laet een Iegelijk mits desen weten dat den E: geregte deser Stede op het versoek van d'E: Cornelis Chasteleijn, oppercoopman deses casteels als gemagtigde van de gerepatrieerde E: Joan Parve, uijt kragte van seeker twee schepenen-kennisse d'eene van den 8e november 1686 ende d'ander van 7e Julij 1687 ten behoeve van gemelte E: Joan Parve ende ten laste van Quepauqua lieutenant der Chineessen van alhier, mitsgaders het appointement den 8e december jongstleden daer op alhier gemelt ende het gedraagen consent ten desen vande debiteur van F[...] volgens relaes vanden geregtsbode Arnoud Collette, op het selve appointement staende aende meestbiedende bij openbare bekkenslagen presenteert te verkoopen
De vijff perceelen lands, die in de boven-staande kaarte met haar huurders staan afgeteekent.
Soo wie gaadinge daer inne heeft die kome heden over veertien daghen, sullende wesen zaturdagh den dese aanstaande maand December des morgens de klokke halff agt uuren op de boven-zaale van 't Stadhuijs voor heren schepenen raad kamer alwaer de verkoopinge sal ges[chieden] aenhoore de conditien, ende doe sijn profijt.
Batavia, In't Stadhuijs den 24n November 1691.

De opgemelte vijff perceelen Lands zijn ingecogt bij de volgende personen en prijse als daarnevens staat aangehaalt als

No	1 bij Jan Koek voor	r	200.-.-
	2 bij Omgtionko Chinees	r	610.-.-
	3 bij Tantionko	r	175.-.-
	4 bij Gillis Warnes [?]	r	77.-.-
	5 bij Quikoenqua	r	[....-.-]
tesamen voor		r	115[...]

Was gett A [...].

Batavia In't Stadhuijs den 24.n November 1691.

Deze vroege kadastrale kaart toont geheel links de (tweede) post Rijswijk, op de aansluiting van de Molenvliet (links) met het in 1657 voltooide verbindingskanaal naar de afgedamde Tjiliwoeng bij de post Noordwijk (rechts, net buiten de kaart). In de tweede helft van de achttiende eeuw waren de weg langs de Molenvliet en die van Rijswijk naar Noordwijk geliefd als woonplaats bij welgestelde Batavianen. Na ca. 1790 ontstond ook Europese bebouwing langs de zuidzijde van de verbindingsvaart, de weg die later ook Rijswijk zou worden genoemd. Tijdens het Engelse tussenbestuur werd dit gedeelte bij uitstek de woonplaats voor de bestuurselite, een trend die later in de negentiende eeuw onder het herstelde Nederlandse bewind uiteindelijk zou leiden tot de vestiging ter plaatse van het nieuwe paleis van de gouverneurs-generaal. Zie ter vergelijking de ca. 80 jaar jongere kaart op blad 252 en de situatie tijdens het Engelse tussenbestuur op blad 279.

In the very left this early cadastral map shows the (second) post *Rijswijk*, where from 1657 the *Molenvliet* (left) was joined by the canal which linked it to the dammed Ciliwung near the post *Noordwijk* (right, just off the map). In the second half of the eighteenth century the road along the *Molenvliet* and that from *Rijswijk* to *Noordwijk* were highly favoured as places of residence for rich inhabitants of Batavia. In the period after c. 1790, wealthy Europeans began to settle along the southern side of the linking canal as well, on the road which would later also be known as *Rijswijk*. During the English Interregnum, this was the preferred spot for the houses of the administrative elite, a trend which under the restored Dutch Government would eventually lead to the construction there of the new Governor-General's palace later in the nineteenth century. For a comparison see the map dating from the late eighteenth century on sheet 252 and the situation during the English Interregnum on sheet 279.

onder / below:

Nationaal Archief, 4.VELH 452.3.

[Anoniem, 1689-1709] :
[Anonymous, 1689-1709] :

N. 3. / Campong der Baliers geleegen ruym 1/4 Uur gaans beZuyden deese Stadt ande West: / Zyde vande Moolenvlietse Dyk, door Zyn Edelhydt Willem van Outhoorn / A.o ... an Capt: Nenga Goelian gegeeven.

N. 3. / Kampung of the Balinese situated just over 1/4 Hour's walk to the South of this City on the West / Side of the Molenvliet Dyke, A.o ... given to Capt: Nenga Goelian / by His Right Honourable Lordship Willem van Outhoorn.

Schaalstok van 50 Rhynl. Roeden = [ca. 1 : 1.640].
Scale-bar of *50 Rhynl. Roeden* = [approximately 1 : 1,640].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 26 x 41,5 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 26 x 41.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Langs de westkant van de Molenvliet, de Herenweg Molenvliet of Molenvlietse Dijk, werden aan het eind van de zeventiende eeuw eveneens collectief percelen toegewezen aan compagniesgetrouwe inheemse bevolkingsgroepen. De Balische kampoeng op dit kadastrale kaartje, uit de eerder genoemde serie van 28 uit de periode 1689-1709, bevond zich ongeveer halverwege de weg naar Rijswijk.

At the end of the seventeenth century, along the road on the western side of the *Molenvliet* known as the *Herenweg Molenvliet* or *Molenvlietse Dijk*, collective plots of land were allocated to indigenous population groups who were loyal to the Company. The Balinese *kampung*, shown on this small cadastral map from the series of twenty-eight dating from the period 1689-1709 mentioned earlier, was situated halfway along the road to *Rijswijk*.

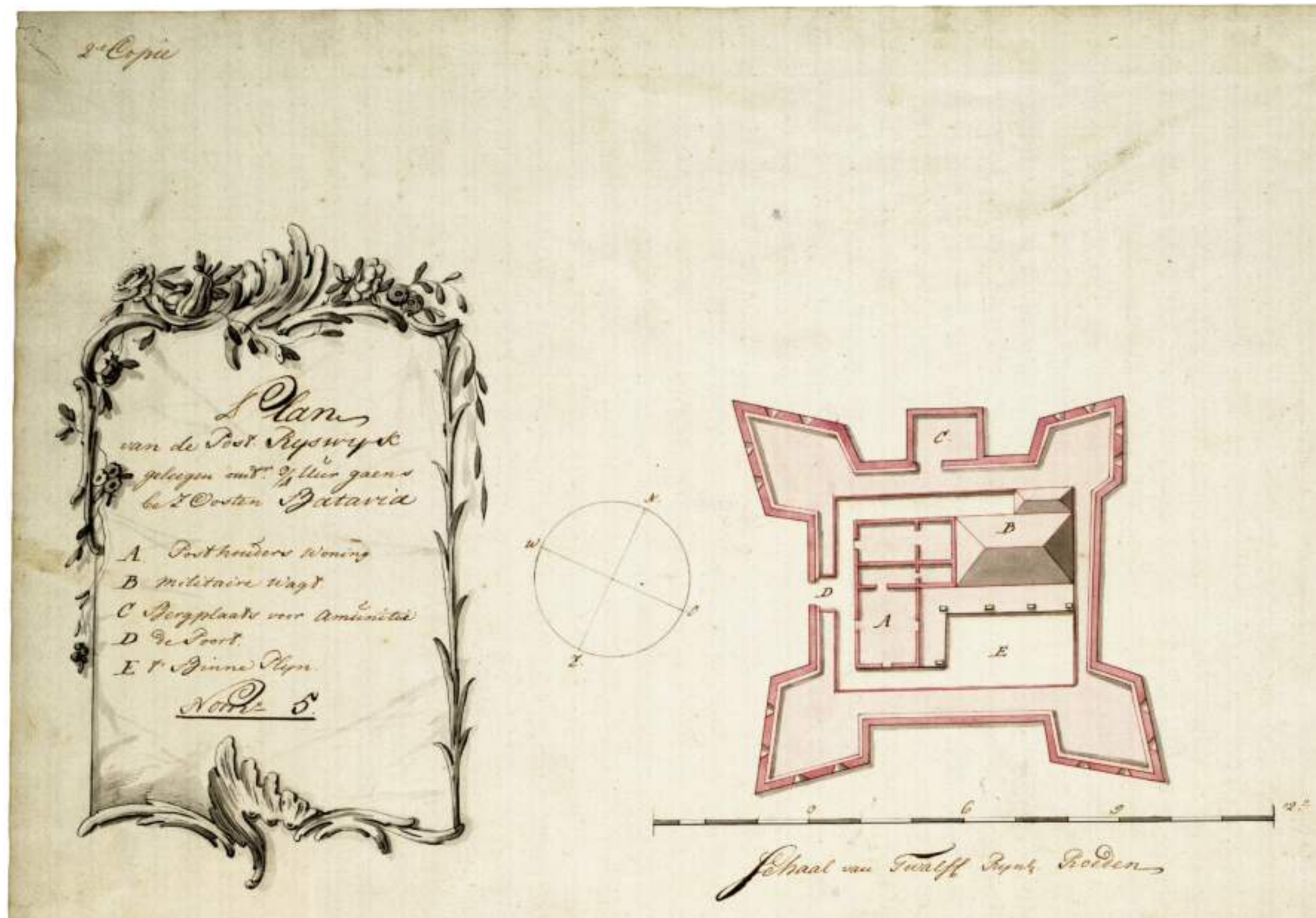

boven / above:

Nationaal Archief, 4.VEL 1216.

[C.A. von Luepken of assistent, 1762-1764] :
[C.A. von Luepken or assistant, 1762-1764] :

Nom: 5 / Plan / van de Post Ryswyk [= Noordwijk] / geleegen omtr. 3/4 Uur gaens / beZOosten / Batavia.

Number 5 / Plan / of the Post Rijswijk [= Noordwijk] / situated about 3/4 Hour's walk to the SEast / of Batavia.

Schaalstok van Twalff Rynl. Roeden = [ca. 1 : 220].
Scale-bar of *Twalff Rynl. Roeden* = [approximately 1 : 220].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 36,5 x 52,5 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 36.5 x 52.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Verklaringen: [links] een legenda bij de letters A t/m E :
Explanations: [left] a key to the letters A to E :

A. Posthouders Wooning.
B. Militaire Wagt.
C. Bergplaats voor Amunitie.
D. De Poort.
E. T' Binne Plyn.

De titel op deze plattegrond door C.A. von Luepken of een van zijn assistenten is onjuist; het betreft hier niet de post Rijswijk (vergelijk de geheel afwijkende plattegronden van die versterking op de bladen 251-252), maar het ruim een kilometer oostelijker gelegen fortje Noordwijk. Dit werd in 1657 in eerste aanleg gebouwd naar een ontwerp van Johannes Listingh (zie de plattegrond op blad 207), nabij de plaats waar in de jaren 1654-1657 van compagnieswege de Tjiliwoeng was afgedamd en deels omgeleid langs het nieuw gegraven verbindingskanaal naar Bingams Gracht, nadien de Molenvliet. Halverwege de achttiende eeuw werd het verbouwd tot de vorm zoals getoond op deze plattegrond; zie ook de tekeningen van Johannes Rach op de bladen 264 en 265.

The title of this ground plan by C.A. von Luepken or one of his assistants is incorrect; it does not show the post *Rijswijk* (compare the completely divergent plans of this fortification on sheets 251-252), but the the small fort *Noordwijk*, situated a good kilometre farther to the east. This was first constructed in 1657 according to a design of Johannes Listingh (see the ground plan on sheet 207), close to the site where the Company ordered the Ciliwing to be dammed and partly diverted to the newly excavated linking canal to *Bingham's Gracht*, later the *Molenvliet*, in the years 1654-1657. In the middle of the eighteenth century it was reconstructed in the form in which it is shown on this plan; see also the drawings by Johannes Rach on sheets 264 and 265.

onder / below:

Arsip Nasional Republik Indonesia, X 7.

O.F.N. Marci, Batavia den 22. Maay 1764 :
O.F.N. Marci, Batavia the 22nd of May 1764 :

[Kaart met meetbrief van een perceel compagniesland met de oude post Rijswijk.

[Map with a certificate of registry of a parcel of Company land with the old post Rijswijk].

Schaalstok van 40 Roed Rijnlands = [ca. 1 : 790].
Scale-bar of *40 Roed Rijnlands* = [approximately 1 : 790].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 54 x 45 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 54 x 45 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Verklaringen: [onder] een meetbrief getekend door O.F.N. Marci, geen transcriptie.
Explanations: [below] a certificate of registry signed by O.F.N. Marci, not transcribed.

Deze opneming door de eerste landmeter Marci volgde blijkens de meetbrief in opdracht van gouverneur-generaal Van der Parra ten behoeve van de aanleg van een nieuwe verbinding tussen de weg langs de Molenvliet (links buiten de kaart) en de weg naar de post de Keten (rechtsboven, beginnend bij de brug). De eerste post Rijswijk uit 1656 (zie blad 206) aan de Kali Krokot werd in 1697 verlaten en in 1729 afgebroken, maar kennelijk waren ten tijde van de aanmaak van dit kaartje de restanten van de aardwerken nog aanwezig. De bedoelde nieuwe weg tussen de Molenvliet en de brug over de Krokot was later bekend als Gang Chaulan.

According to the registration certificate, this survey by First Surveyor Marci was carried out on the orders of Governor-General Van der Parra in preparation for the construction of a new link between the road along the *Molenvliet* (off the map to the left) and the road to the post the *Keten* (upper right, commencing at the bridge). The first post *Rijswijk* dating from 1656 (see sheet 206) on the Kali Krokot was abandoned in 1679 and demolished in 1729, but apparently, at the time at which this small map was made, remnants of the earthwork were still present. The new road between the *Molenvliet* and the bridge over the Kali Krokot was later known as *Gang Chaulan*.

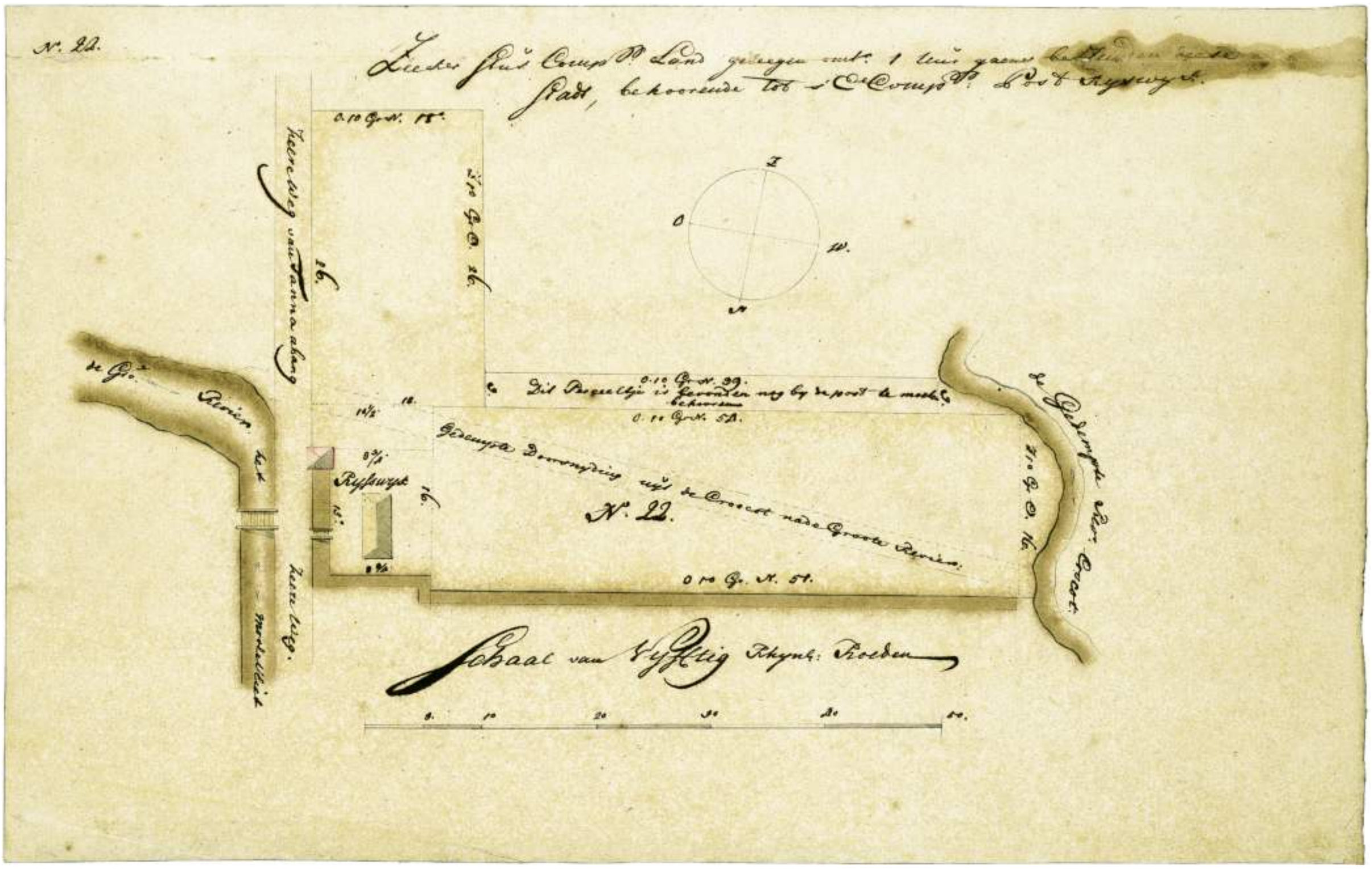

boven / above:

Nationaal Archief, 4.VELH 452.22.

[Anoniem, 1689-1709] :
[Anonymous, 1689-1709] :

N. 22. / Zeeker Stuk Comp:s Land geleegen omtr. 1 Uur gaans beZuyden deese / Stadt, behoorende tot s' E. Comp:s Post Ryswyk.

N. 22. / A certain Plot of Company Land situated about 1 Hour's walk to the South of this / City, belonging tot the Hon. Company's Post Rijswijk.

Schaalstok van Vyftig Rhynl. Roeden = [ca. 1 : 1.060].
Scale-bar of *Vyftig Rhynl. Roeden* = [approximately 1 : 1,060].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 26 x 41,5 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 26 x 41.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

De ligging van de tweede post Rijswijk, die sinds 1668 was gelegen aan de Molenvliet bij het punt waar de verbindingsvaart vanaf de Grote Rivier aansloot, is hier aangegeven op een kadastraal kaartje uit de serie van 28 uit de periode 1689-1709. De versterking bestond uit een vierkante redoute aan de weg langs de Molenvliet, met daarachter een omheind terrein met het wachthuis en de posthouderswoning. In de achttiende eeuw is dit laatste uitgebreid met een kazernegebouw en werd het op bescheiden wijze ommuurd. Het kaartje laat verder zien dat de gegraven verbinding tussen Bingams Gracht c.q. de Molenvliet en de Krokot, die hier aanvankelijk bestond na de voltooiing van de verbindingsvaart naar Noordwijk (1657), omstreeks 1700 al was gedempt. Een ander inschrift verwijst naar een kennelijk voorgenomen demping van de Kali Krokot, die echter in werkelijkheid niet heeft plaatsgevonden. Zie ook de achttiende-eeuwse plattegronden op de bladen 251-252 en de tekeningen van Johannes Rach op de bladen 263 boven en 264 boven.

The site of the second post *Rijswijk*, which had been situated on the *Molenvliet* near where it was joined by the linking canal from the Great River, is shown here on a small cadastal map from the series of twenty-eight dating from the period 1689-1709. The fortification consisted of a square redoubt on the road along the *Molenvliet*, with the guardhouse and the house of the officer in charge behind it in a fenced-off area. In the eighteenth century this last part was extended by the addition of a barracks building and it was encircled by a wall of modest proportions. The map also shows that the small canal between *Bingham's Gracht*, later the *Molenvliet*, and the Kali Krokot, which intially came into existence after the completion of the connecting watercourse to Noordwijk (1657), was filled in around 1700. Another inscription refers to the apparently planned filling in of the Krokot River, which was actually never carried out. See also the eighteenth-century ground plans on sheets 251-252 and the drawings by Johannes Rach on sheets 263 above and 264 above.

onder / below:

Arsip Nasional Republik Indonesia, H 16.

[Anoniem, 1741] :
[Anonymous, 1741] :

[De post Rijswijk].

[The post Rijswijk].

Schaalstok van 6 Roeden = [ca. 1 : 60].
Scale-bar of *6 Roeden* = [approximately 1 : 60].

1 kaart + 2 profielen, ms op papier, gekleurd, 70 x 49 cm.
1 map + 2 profiles, ms on paper, coloured, 70 x 49 cm.

Verklaringen: [midden boven] een aantekening in potlood betreffende de herkomst :
Explanations: [centre above] a note in pencil indicating the provenance :

Behoort bij Bijlagen Resol. Hooge Regeering 12/9-1741.

Deze plattegrond over twee verdiepingen met aanzicht en doorsnede van de redoute of toren van de post Rijswijk aan de Molenvliet toont de oorspronkelijke opzet uit 1668, die ook na de ommuring en uitbreiding van het achterterrein in de achttiende eeuw bleef gehandhaafd. Zie ter vergelijking de plattegronden op blad 251.

This plan of two storeys with a view and a cross-section of the redoubt or tower of the post *Rijswijk* on the *Molenvliet* shows its original design dating from 1668. This was still retained after it was walled and the rear area was extended in the eighteenth century. For comparison see the ground plans on sheet 251.

(pag. 251 / p. 251)

boven / above:

Nationaal Archief, 4.VEL 1215.

[C.A. von Luepken of assistent, 1762-1764] :
[C.A. von Luepken or assistant, 1762-1764] :

Nom: 4 / Plan / van de Post Ryswyk / geleegen omtr. ½ Uur gaens / beZuyden Batavia.

Number 4 / Plan / of the Post Rijswijk / situated about ½ Hour's walk to the South of Batavia.

Schaalstok van Thien Rynl. Roeden = [ca. 1 : 220].
Scale-bar of *Thien Rynl. Roeden* = [approximately 1 : 220].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 36,5 x 52,5 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 36.5 x 52.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is rechts.
Orientation: north is right.

Verklaringen: [links] een legenda bij de letters A t/m D :
Explanations: [left] a key to the letters A to D :

A. De Thoorn op Ryswyk.
B. Posthouders Wooning.
C. Militaire Waggt.
D. Het binne Plyn.

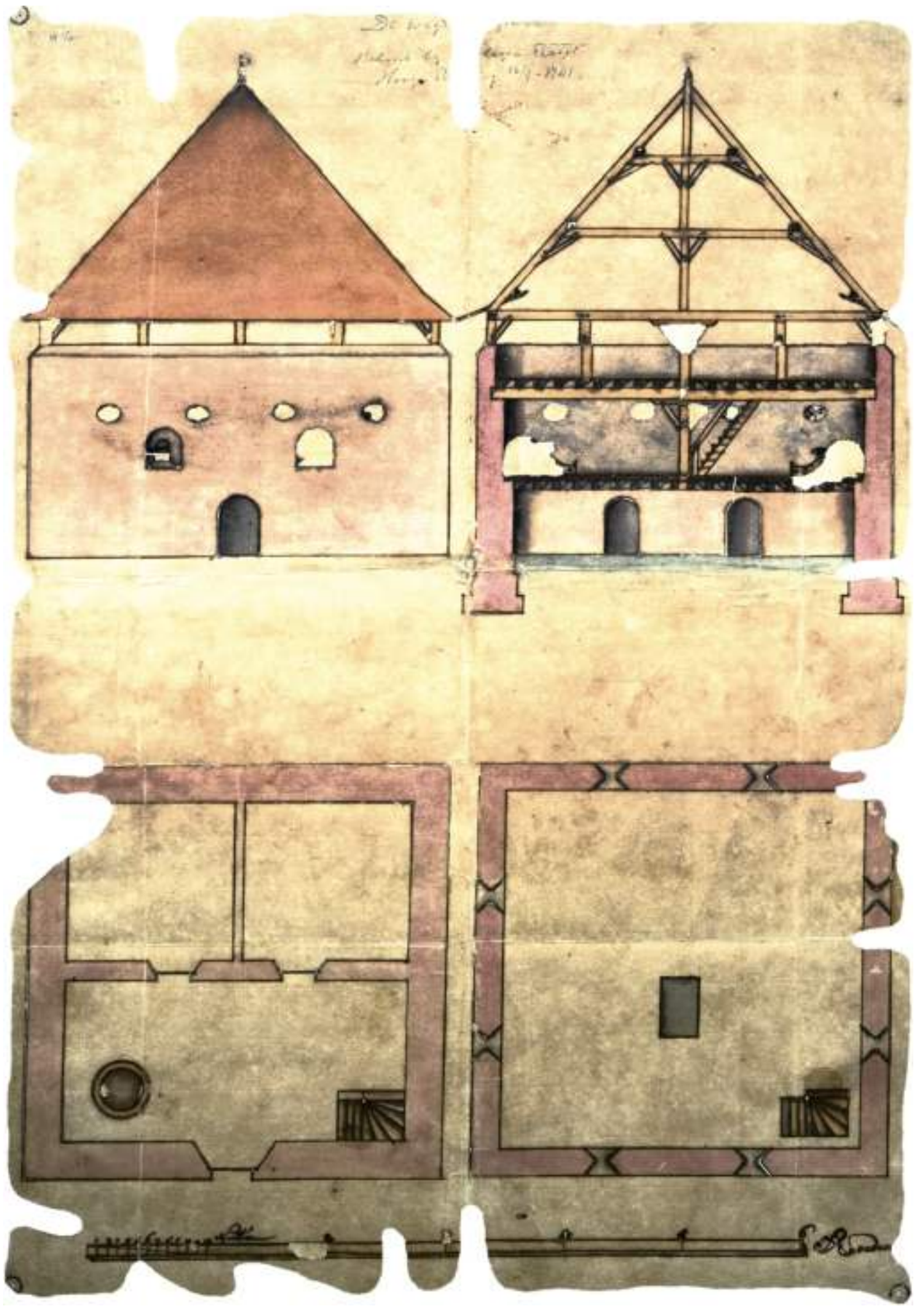

C.A. von Luepkens plattegrond van de post Rijswijk geeft de situatie weer na de verbetering kort voor ca. 1750, toen onder meer het achterterrein werd ommuurd. Zie ook het ca. 60 jaar oudere kaartje op blad 250 boven.

C.A. von Luepken's ground plan of the post *Rijswijk* shows the situation after improvements had been made shortly before 1750, when the rear area was walled. See also the plan on sheet 250 above dating from around sixty years earlier.

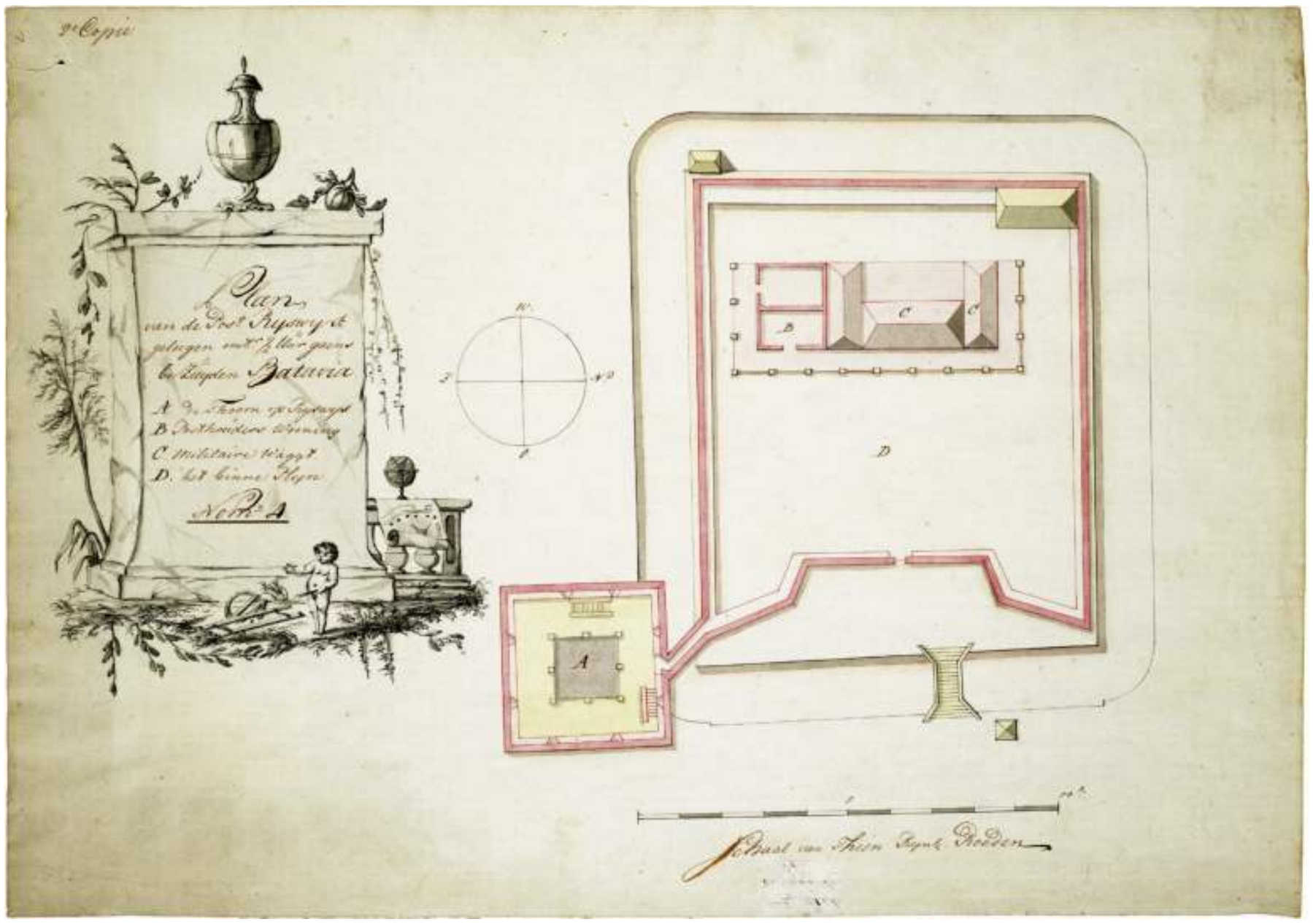

(pag. 252: / p. 252:)

Arsip Nasional Republik Indonesia, E 48.

[Anoniem, ca. 1775] :
[Anonymous, c. 1775] :

[Kaart van de percelen tussen de post Rijswijk, de weg naar Noordwijk, de Grote Rivier en de weg naar Tanah Abang].

[Map of the parcels between the post Rijswijk, the road to Noordwijk, the Great River and the road to Tanah Abang].

Schaalstok van 100 R.R. = [ca. 1 : 2.790].
Scale-bar of *100 R.R.* = [approximately 1 : 2,790].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 38 x 53 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 38 x 53 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Deze interessante kadastrale kaart toont het gebied onmiddellijk aansluitend ten zuiden van de ca. 80 jaar oudere kaart op blad 248 boven. Rechts is de post Rijswijk aangegeven, links ontbreekt helaas het fortje Noordwijk. De percelen ten zuiden van de verbinding tussen de Grote Rivier en de Molenvliet, hier ook als de Groote Rivier aangegeven, werd na ca. 1790 maar vooral tijdens het Engelse tussenbestuur van 1811-1816 bij uitstek de woonplaats voor de Europese bestuurselite. Omstreeks 1775 vermeldt de kaart hier echter nog voornamelijk Chinese en inheemse landeigenaars. Op de hoek met de weg naar Tanah Abang langs het restant van de bovenloop van Bingams Gracht is de locatie van de latere sociëteit De Harmonie ingekleurd. Zie ook de situatie in de Engelse tijd op blad 279.

This interesting cadastral map shows the area immediately adjacent to the south of that on the almost eighty years older map on sheet 248 above. The post *Rijswijk* is indicatied on the right, to the left the small fort *Noordwijk* is unfortunately absent. In the period roughly after 1790 and above all during the English Interregnum of 1811-1816, the area south of the watercourse linking the Great River and the *Molenvliet*, here also referred to as the *Groote Rivier*, was the most popular residential area of the European administrative elite. At this time, around 1775, the map still indicates predominantly Chinese and indigenous landowners. On the corner of the road to Tanah Abang, along what was left of the upper course of *Bingham's Gracht*, the location of the later social club *De Harmonie* has been coloured in. See also the situation in the English period on sheet 279.

onder / below:

Arsip Nasional Republik Indonesia, H 30.

[Anoniem, ca. 1775] :
[Anonymous, c. 1775] :

Platte Grond / van / de Post Rijswijk.

Plan / of the Post of Rijswijk.

Schaalstok van 20 R. Roeden = [ca. 1 : 340].
Scale-bar of *20 R. Roeden* = [approximately. 1 : 340].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 52 x 72 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 52 x 72 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Omstreeks 1770 werd Rijswijk aan de achterzijde uitgebreid met twee houten barakken voor de recrutenwacht, waarvan een binnen de verder doorgetrokken ommmuring en de andere op het westelijk daarvan gelegen buitenterrein met het exercitieplein. In deze gedetailleerde plattegrond is verder te zien dat de voor ca. 1700 al gedempte vroegere verbinding tussen de Molenvliet en de Krokot (zie het kaartje op blad 250 boven) bijna een eeuw later kennelijk nog altijd herkenbaar was in het terrein. De kaartstijl en topografische weergave sluit volledig aan bij die van de kaart op blad 252, die Rijswijk en omgeving in ruimer verband laat zien; waarschijnlijk horen beide kaarten bij elkaar. Zie ook de tekeningen van Johannes Rach op de bladen 263 boven en 264 boven.

Sometime around 1770, *Rijswijk* was extended at the rear by the building of two wooden barracks for the recruit guard, one within the extended circumvallation and the other to the west of this on the outer terrain with the parade ground. Among the other points of interest on this detailed ground plan is the earlier link between the *Molenvliet* and the Kali Krokot (see the map on sheet 250 above), which had already been filled in before c. 1700; almost a century later, its former course could apparently still be recognized in the terrain. The style of the plan and the topographical reproduction corresponds closely with those of the map on sheet 252, which shows *Rijswijk* and its vicinity in its wider surroundings; probably the two belong together. See also the drawings by Johannes Rach on sheets 263 above and 264 above.

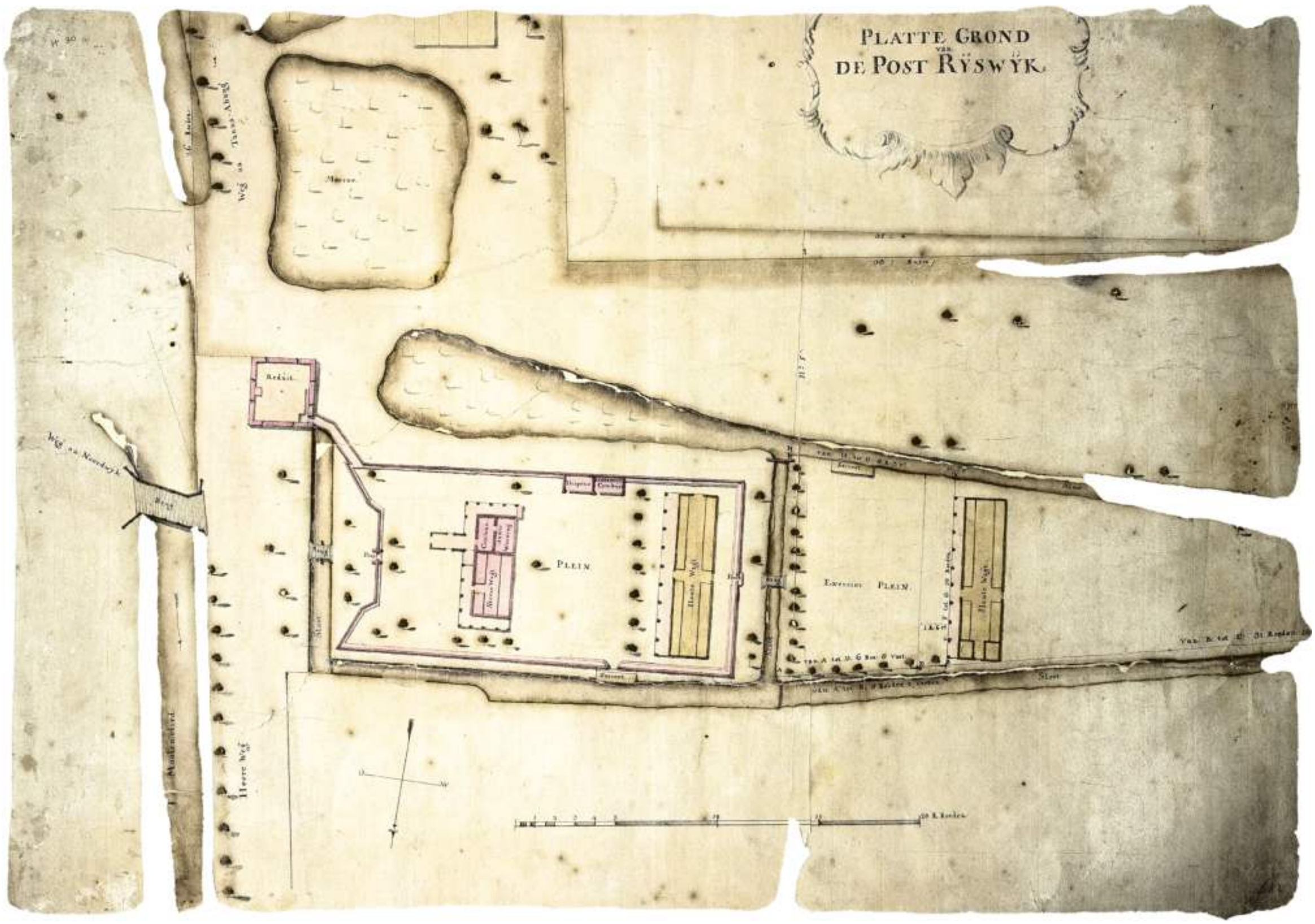

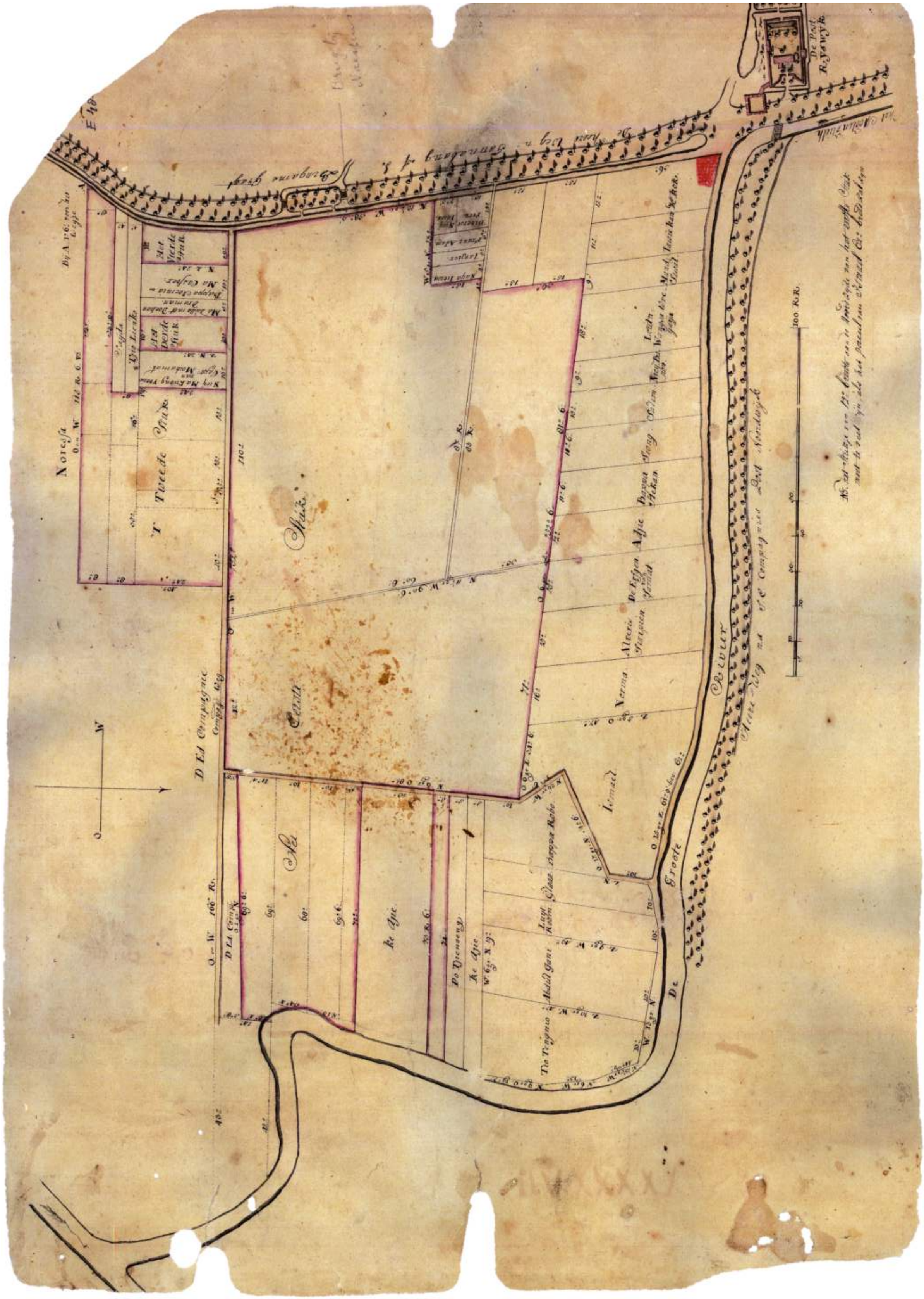
Noteste
D'El Campagnie
Straat
Groote
Vlak
Tweede
Vlak
Derde Vlak
Vierde Vlak
Verra
Limaal
Leydt
Alexis Jacques
De Kuyper
Adjie
Bapa Heken
Nona
Adjie
Tio Tengnio
Abdul Gani
Po Dienong
Ke Adjie
Ke Adjie
Lingt Klein Claas
Kapper Robo
Ma Jalla met Zoone
Ma Jalla met Zoone
Na Caspar
Na Caspar
Nona Mahomet
Nona Mahomet
Nona Mahomet

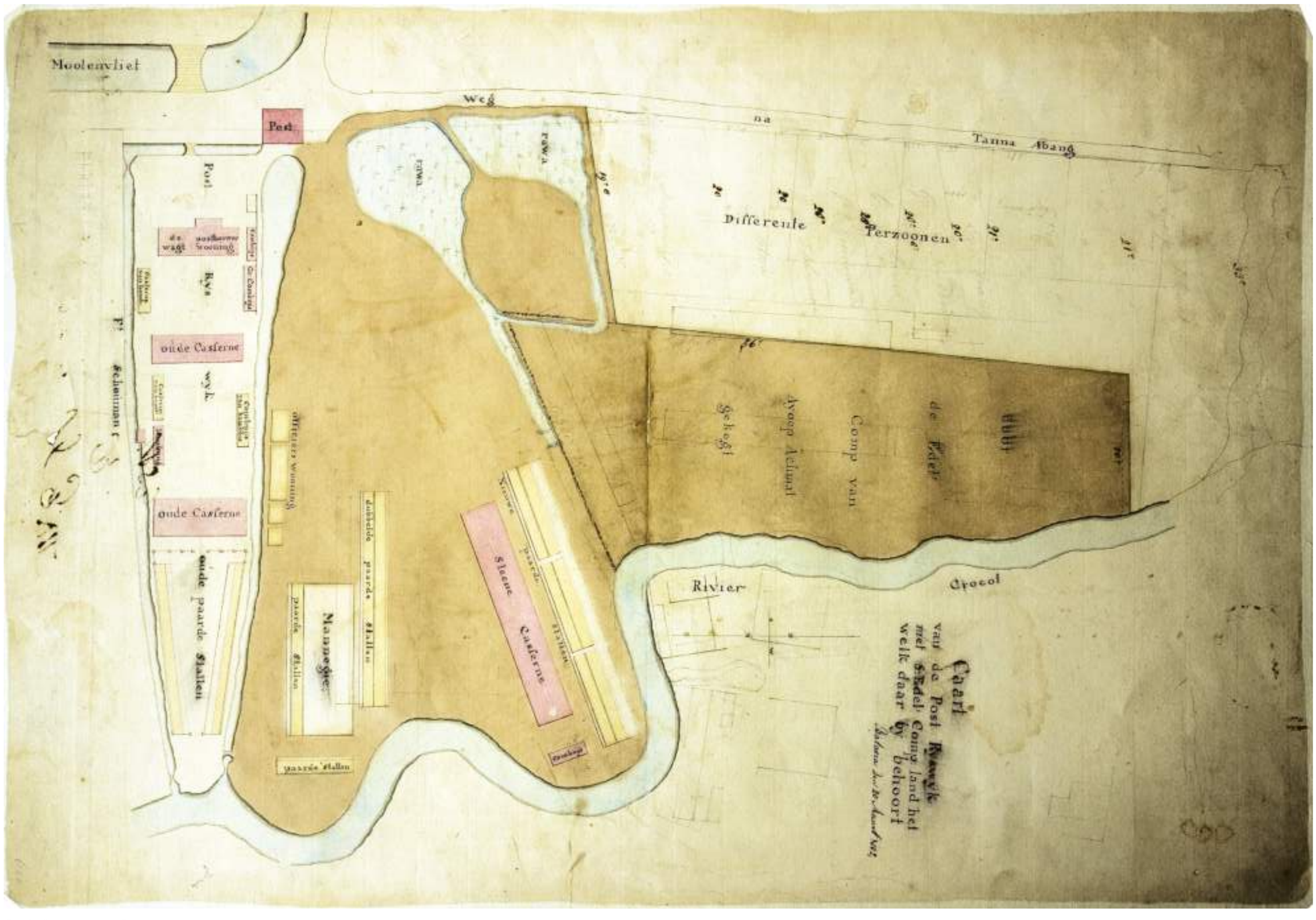

Bijschriften: pag. 254 / Captions: p. 254

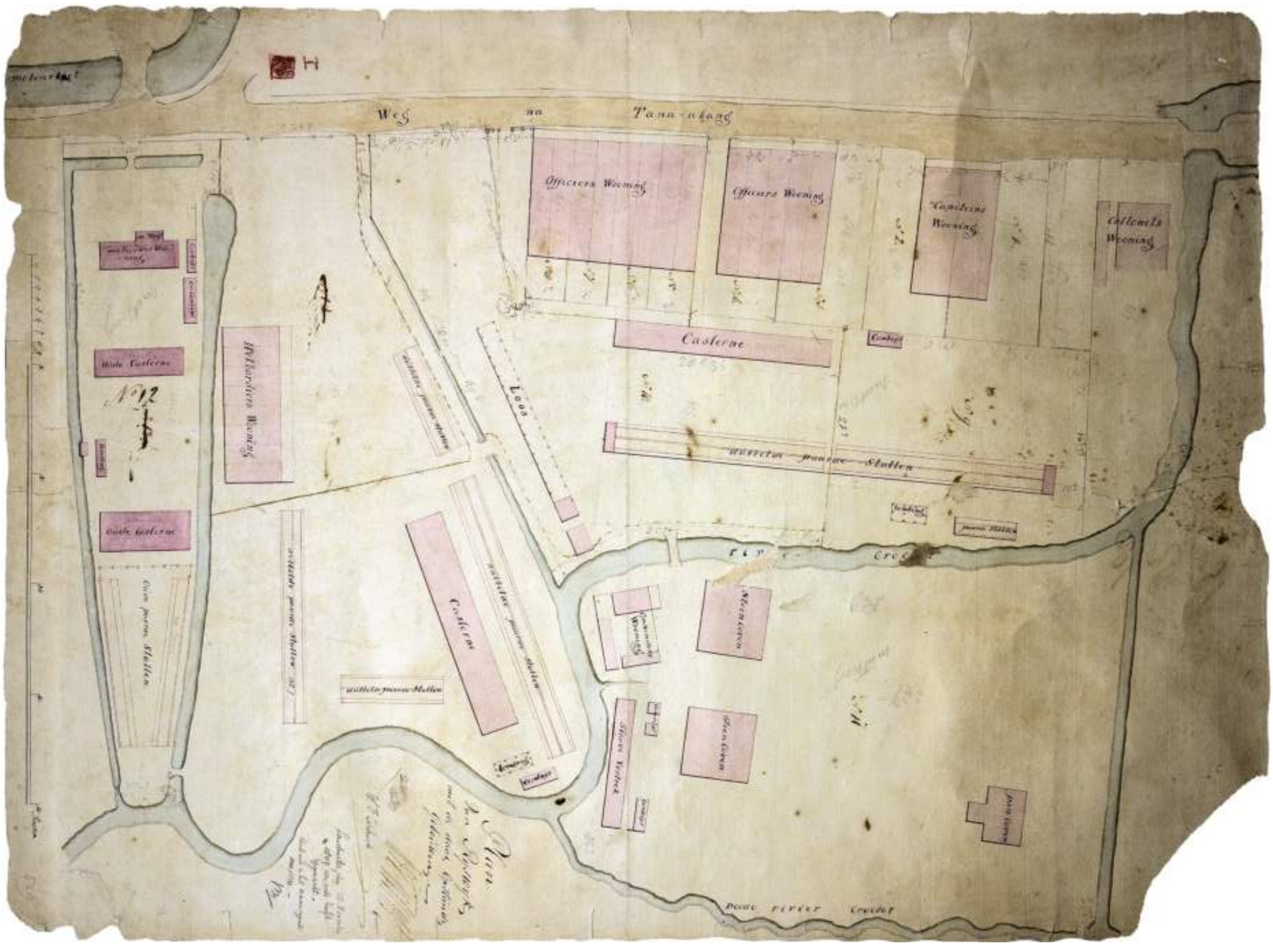
Weg na Tana abang
Officiers Woning
Officiers Woning
Casserne
Loos
Casserne
Officiers Woning
Officiers Woning
Officiers Woning

N° 3.
The West Side View of the New SOCIETY HOUSE at Rijswyck, on the Tana-abang Road & the Front View of the BATAVIAN LITERARY SOCIETY, in the Year 1814.

(pag. 253: / p. 253:)

boven / above:

Arsip Nasional Republik Indonesia, H 53.

[Anoniem], Batavia den 20 Maart 1802 :
[Anonymous], Batavia the 20th of March 1802 :

Caart / van de Post Rijswijk / met S: Edel: Comp: land het / welk daar bij behoort.

Map / of the Post Rijswijk / with the Hon. Company's land / belonging to the same.

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 74 x 52 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 74 x 52 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

In het laatste decennium van de achttiende eeuw werd begonnen met de gedeeltelijke verplaatsing van het garnizoen uit het Kasteel naar nieuwe locaties nabij Weltevreden, het landhuis dat sinds gouverneurs-generaal Mossels ambtsperiode (1750-1761) als feitelijke residentie van de gouverneurs-generaal in Batavia diende (zie blad 274 e.v.). De post Rijswijk werd in 1793 de standplaats van de dragonderwacht en kreeg nadien stapsgewijs uitbreiding tot een volwaardig cavaleriekampement, een functie die nadien overigens tot in de jaren twintig van de twintigste eeuw in stand bleef. De plattegronden op de bladen 253 en 254 boven geven een overzicht van de ontwikkeling van het kampement tussen 1802 en 1815.

In the final decade of the eighteenth century, the partial removal of the garrison of the Castle to new locations closer to the estate *Weltevreden*, the country mansion which since the time of Governor-General Mossel (1750-1761) had been the actual residence of the Governors-General in Batavia (see sheets 274 *et seq.*), was commenced. In 1793 the post *Rijswijk* became the station of the dragoon guard and thereafter was gradually expanded into a full cavalry camp, a function it continued to fulfil until the 1920s. The plans on sheets 253 and 254 above offer an overview of the development of the camp between 1802 and 1815.

onder / below:

Arsip Nasional Republik Indonesia, H 43.

W.F. Eerhardt, [1809-1810] :

Plan / Van Rijswijk / met de daar Opstande / Gebouwen.

Plan / Of Rijswijk / with the Buildings / Situated on the same.

Schaalstok van 50 Roeden = [ca. 1 : 630].
Scale-bar of *50 Roeden* = [approximately 1 : 630].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 73 x 54 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 73 x 54 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Verklaringen: [rechtsonder, dr. F. de Haan] een aantekening in potlood betreffende de maker van de kaart :
Explanations: [lower right, Dr. F. de Haan] a note in pencil regarding the maker of the map :

W.F. Eerhard. Landmeter, die 15 November 1809 een akte heeft opgemaakt. Komt voor in het naamregister voor 1810.

Op deze plattegrond van Rijswijk en omgeving uit de tijd van Daendels is het kampement ten opzichte van de situatie van 1802 uitgebreid met officierswoningen, een kazerne en paardenstallen op de aangekochte percelen langs de weg naar Tanah Abang. De oude redoute van Rijswijk is op last van Daendels inmiddels afgebroken, terwijl aan de overzijde op een later tijdstip de locatie van de sociëteit De Harmonie is aangegeven.

On this plan dating from Daendels's era showing *Rijswijk* and its environs, the military camp has been enlarged considerably since 1802. Officers' quarters had been added, a barracks building and stables for the horses were constructed on newly acquired parcels along the road to Tanah Abang, and the former redoubt *Rijswijk* was demolished on Daendels's orders. On the opposite side the location of the social club *De Harmonie* is indicated by means of a later addition.

(pag. 254: / p. 254:)

boven / above:

Arsip Nasional Republik Indonesia, L 5.

[Anoniem, 1815] :
[Anonymous, 1815] :

Plan / Van Rijswijk / met de daar op staande / Gebouwen.

Plan / Of Rijswijk / with the Buildings / situated on the same.

Schaalstok van 40 Roeden = [ca. 1 : 590].
Scale-bar of *40 Roeden* = [approximately 1 : 590].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 56 x 92 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 56 x 92 cm.

Oriëntatie: het noorden is rechts.
Orientation: north is right.

Verklaringen: [linksboven] een aankondiging met beschrijving van de kavels in het Nederlands en het Engels van een publieke veiling d.d. 5 april 1815 van twaalf afgekeurde gebouwen op percelen gouvernementsgrond voorheen behorend bij het kampement Rijswijk, geen transcriptie.
Explanations: [upper left] an announcement and a description of the lots in Dutch and English of a public auction to be held on the 5th of April 1815 of twelve condemned buildings on parcels of Government land formerly belonging to the *Rijswijk* military encampment, not transcribed.

Onder het Engelse tussenbestuur werd het kampement Rijswijk in 1815 ingekrompen tot ongeveer het terrein waarmee omstreeks 1802 (zie blad 253 boven) de post in zuidwaartse richting was uitgebreid. In die vorm heeft het nadien tot na 1920 bestaan. De terreinen en gebouwen langs de weg naar Tanah Abang en ook de oude VOC-post kwamen daarmee vrij voor verkoop aan particulieren. Aan de overzijde is het inmiddels voltooide Harmoniegebouw (1814) ingetekend.

During the English Interregnum, the military camp *Rijswijk* was reduced in size in 1815 to again cover more or less the same terrain by which the military post was extended southwards around 1802 (see sheet 253 above). It continued to exist in this form until after 1920. This released the grounds and buildings along the road to Tanah Abang and also the former VOC post for sale to private individuals. On the opposite side, the building of the social club *De Harmonie* (1814) has been drawn in.

onder / below:

British Library, WD 2984.

W.O. Burgemeestre, 1814 :

N:o 3; / The West Side View of the New Society House at Rijswick, on the Tana-abang Road & the Front View of the Batavian Literary Society, in the Year 1814.

N:o 3; / Het Aanzicht van de Westzijde van het Nieuwe Sociëteitsgebouw te Rijswijk, aan de Weg naar Tanah Abang & het Aanzicht van Voren van het Bataviaasch Genootschap, in het Jaar 1814.

Schaalstok van *120 Feet* = [ca. 1 : 100].
Scale-bar of 120 Feet = [approximately 1 : 100].

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 30,5 x 127,5 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 30.5 x 127.5 cm.

Het gebouw op Rijswijk van Batavia's befaamde sociëteit De Harmonie met het aansluitende onderkomen van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen werd in 1810 op last van gouverneur-generaal Daendels in onmiskenbaar Franse stijl ontworpen door de luitenant-kolonel J.C. Schultze, die het jaar tevoren ook diens nieuwe paleis aan de Paradeplaats had getekend (zie blad 287). De voltooiing volgde evenwel pas in 1815 onder het bewind van de Lieutenant-Governor Thomas Stamford Raffles, die dit initiatief krachtig steunde. De tekening door de landmeter W.O. Burgemeestre toont de aanblik vanaf de weg naar Tanah Abang, de latere Rijswijkstraat.

In 1810, on the orders of Governor-General Daendels, the *Rijswijk* premises of Batavia's famous social club *De Harmonie* with the adjacent building of the Batavian Society for the Arts and Sciences were designed in an unmistakably French style by Lieutenant-Colonel J.C. Schultze, who had also designed Daendels's new palace on the *Paradeplaats* (the Parade Ground) the year before (see sheet 287). It was only properly completed in 1815 under the English Lieutenant-Governor Thomas Stamford Raffles, who thoroughly supported this initiative. The drawing by the surveyor W.O. Burgemeestre shows the view from the road to Tanah Abang, later *Rijswijkstraat*.

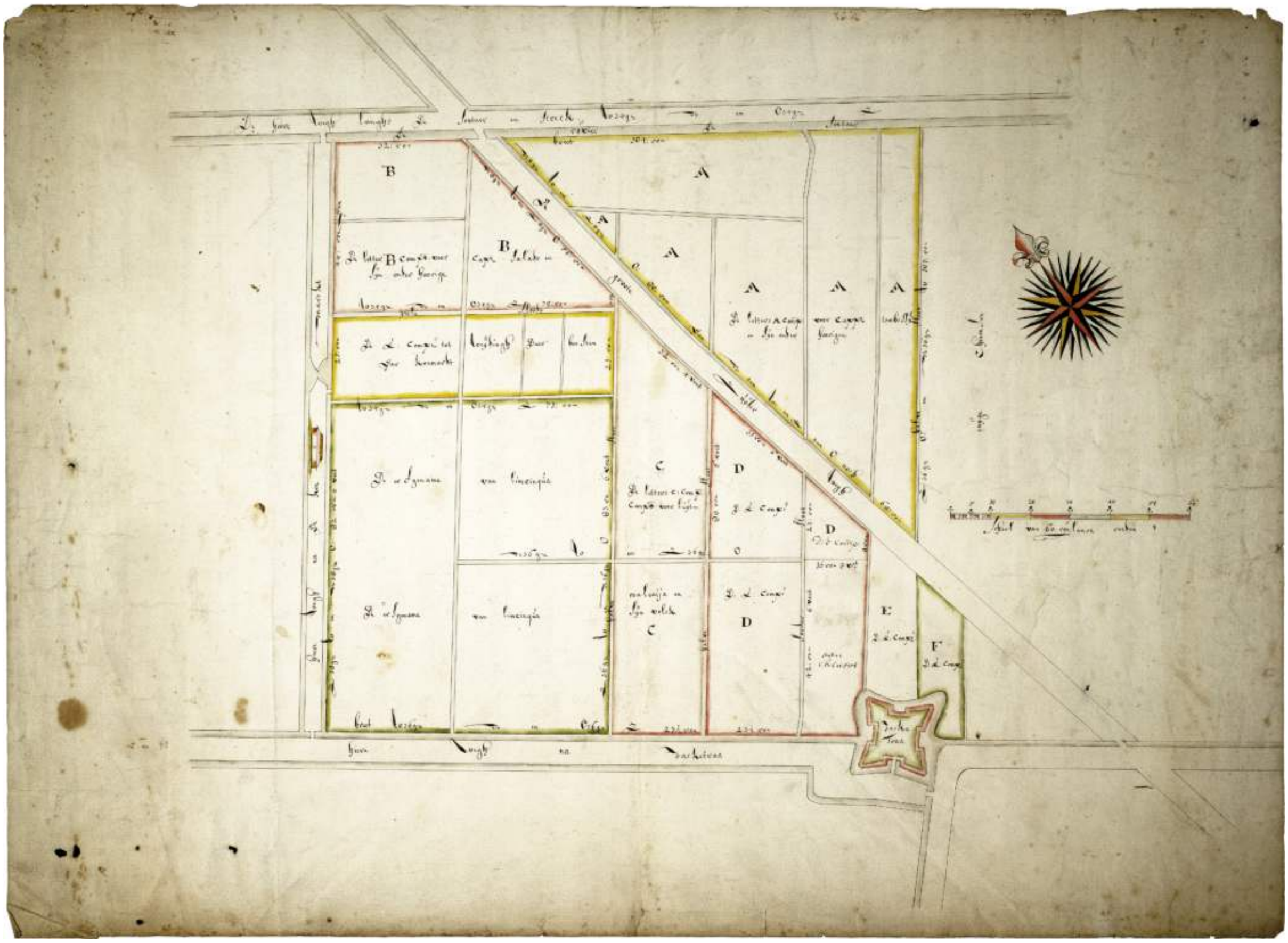

boven / above:

Nationaal Archief, 4.VEL 1177.

[Anoniem, 1685-1700] :
[Anonymous, 1685-1700] :

Caert van Comp: gekogte landen agter Jaccatra.

Map of the lands beyond Jacatra bought by the Company.

Schaalstok van 60 rijnlanse roeden = [ca. 1 : 1.720].
Scale-bar of *60 rijnlanse roeden* = [approximately 1 : 1,720].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 51 x 70 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 51 x 70 cm.

Oriëntatie: het noorden is linksboven.
Orientation: north is upper left.

Verso: Caert van Comp: gekogte landen agter Jaccatra.

Aan de oostzijde van het vroegst in cultuur gebrachte deel van de zuidelijke Ommelanden volgde de uitbreiding van landerijen en bebouwing vooral de hoofdwegen naar het fortje Jacatra en het vervolg daarvan in zuidelijke richting, de Grote Zuiderweg/Goenoeng Sahari. Deze kaart uit het eind van de zeventiende eeuw toont Jacatra en omgeving met de landen die hier door de Compagnie mede werden bestemd voor de vestiging van inheemse bevolkingsgroepen. Aangeduid zijn onder meer de eerder genoemde kampoengs voor Baliërs onder kapitein-luitenant Saladt en kapitein Tambessie (zie de bladen 242 en 243) en de Boeginese kampoeng onder luitenant Malaya (zie blad 256).

On the eastern side of that part of the southern *Ommelanden* which was cultivated earliest, the expansion of the estates and cultivation chiefly followed the main roads to the small fort *Jacatra* and their continuations in a southerly direction, the *Grote Zuiderweg* (Great South Road) and Gunung Sahari. This map from the end of the seventeenth century shows *Jacatra* and its environs with some parcels destined by the Company to be used for the settlement of indigenous population groups. Among the places indicated are the earlier mentioned *kampungs* for the Balinese under Captain-Lieutenant Saladt and Captain Tambessie (see sheets 242 and 243) and the Buginese *kampung* under Lieutenant Malaya (sheets 256).

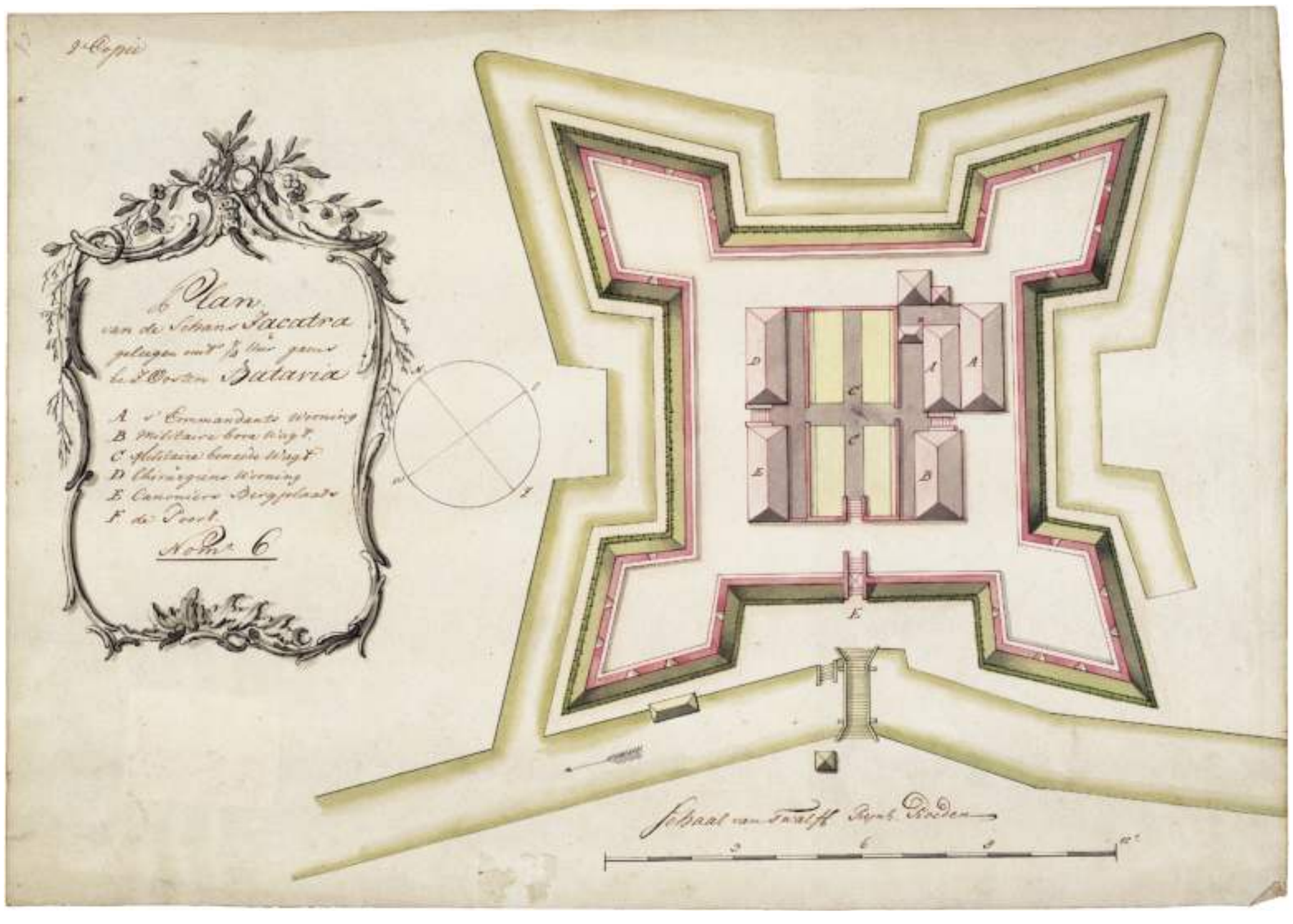

onder / below:

Nationaal Archief, 4.VEL 1223.

[C.A. von Luepken of assistent, 1762-1764] :
[C.A. von Luepken or assistant, 1762-1764] :

Nom: 6 / Plan / van de Schans Jacatra / geleegen omtr. 1/4 Uur gaens / beZOosten Batavia.

Number 6 / Plan / of the Redoubt Jacatra / situated about 1/4 Hour's walk to the SEast of Batavia.

Schaalstok van Twalff Rynl. Roeden = [ca. 1 : 215].
Scale-bar of *Twalff Rynl. Roeden* = [approximately 1 : 215].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 37 x 52,5 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 37 x 52.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is linksboven.
Orientation: north is upper left.

Verklaringen: [links] een legenda bij de letters A t/m F :
Explanations: [left] a key to the letters A to F :

A. S' Commandants Wooning.
B. Militaire bove Wagt.
C. Militaire beneede Wagt.
D. Chirurgiens Wooning.
E. Canoniers Bergplaats.
F. De Poort.

C.A. von Luepkens plattegrond laat het fortje Jacatra zien in zijn latere vorm, nadat de aarden schans zoals in 1656 ontworpen door Johannes Listigh (zie blad 208 onder) omstreeks 1700 was vervangen door een stenen versterking. Zie ook de tekeningen door Elias van Stade en Johannes Rach op blad 271.

C.A. von Luepken's ground plan of Jacatra shows the small fort in its later form, after the earthwork redoubt as it had been designed by Johannes Listingh in 1656 (see sheet 208 below) had been replaced around 1700 by a brick fortification. See also the drawings by Elias van Stade and Johannes Rach on sheet 271.

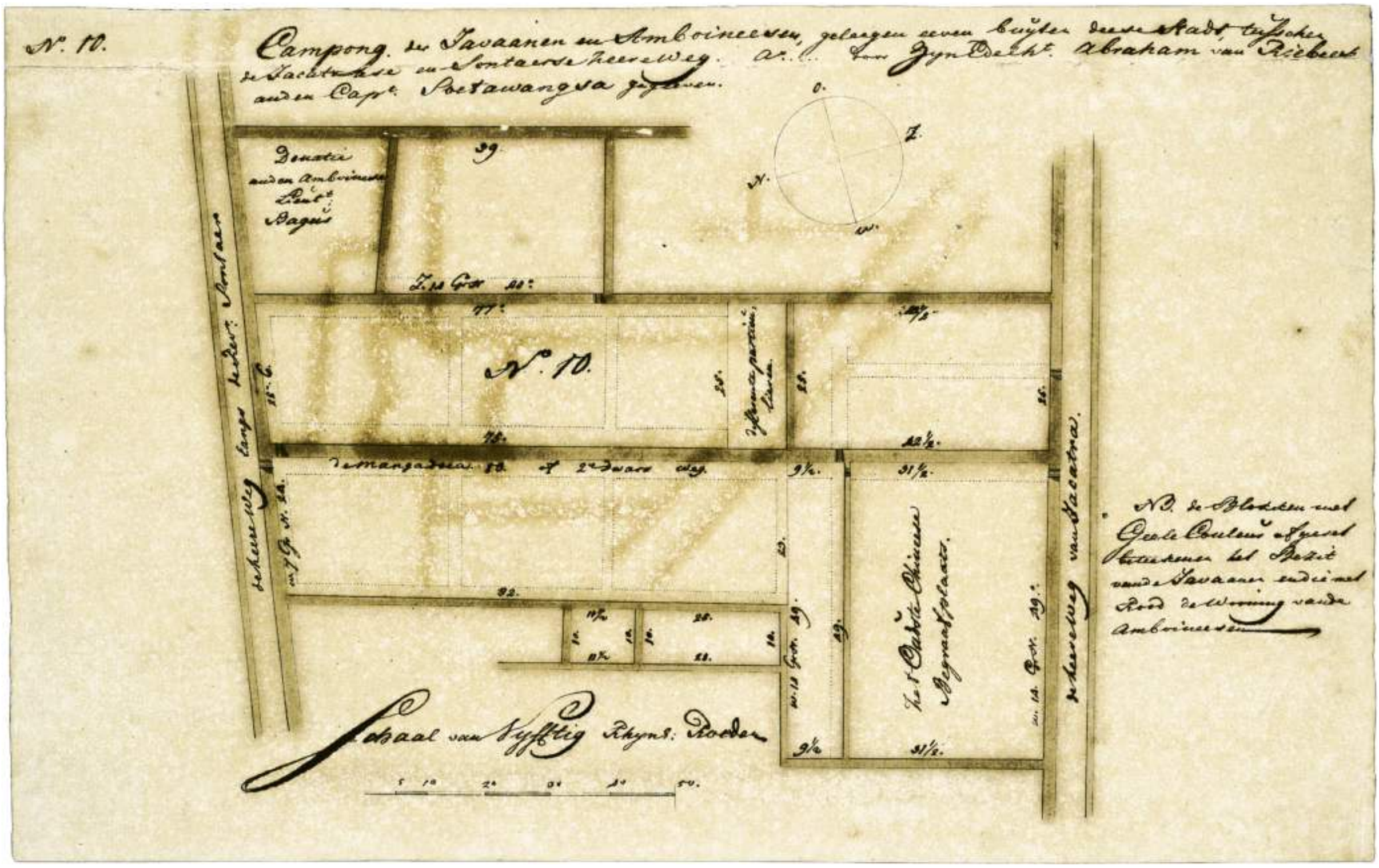
N. 10.
Campong. der Javaanen en Amboineesen, gelegen eeven buyten deese Stadt, tusschen de Jacatrase en Sontaerse heereweg. A.o ... door Zyn Edelt. Abraham van Riebeeck anden Capt. Soetawangsa gegeeven.
Donatie anden Amboinese Lieut. Dagui
N. 10.
Jacatrase weg
Sontaerse heereweg
Schaal van Vyftig Rhynl: Roeden

boven / above:

Beide kaartjes op dit blad zijn weer afkomstig uit de eerder genoemde serie van 28 uit de periode 1689-1709. Ze geven de locatie aan van percelen compagniesgrond tussen de Jacatraweg en de gekanaliseerde Kali Soenter die in deze jaren werden toegewezen aan compagniesgetrouwe groepen Javanen, Ambonezen en Boeginezen.

Both the small maps on this sheet are from the earlier mentioned series of twenty-eight dating from the period 1689-1709. They indicate the location of the plots of Company land between the *Jacatraweg* and the canalized Kali Sunter, which were allocated to groups of Javanese, Ambonese and Buginese loyal to the Company in these years.

Nationaal Archief, 4.VELH 452.10.

[Anoniem, 1689-1709] :
[Anonymous, 1689-1709] :

N. 10. / Campong der Javaanen en Amboineesen, geleegen eeven buyten deese Stadt, tusschen / de Jacatrase en Sontaerse heereweg. A.o ... door Zyn Edelh.t Abraham van Riebeeck / anden Capt. Soetawangsa gegeeven.

N. 10. / Kampung of the Javanese and Ambonese, situated just outside this City, between / the Jacatra and Soenter roads. A.o ... given to Capt. Soetawangsa / by His Right Honourable Lordship Abraham van Riebeeck.

Schaalstok van Vyftig Rhynl. Roeden = [ca. 1 : 1.940].
Scale-bar of *Vyftig Rhynl. Roeden* = [approximately 1 : 1,940].
1 kaart : ms op papier, gekleurd, 27 x 42,5 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 267 x 42.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is links.
Orientation: north is left.

Verklaringen: [rechts] een uitleg van de kleuren in de kaart :
Explanations: [right] an explanation of the colours used in the map :

NB. De Blokken met Geele Couleur afgeset beteekenen het Bezit vande Javaanen en die met Rood de Wooning vande Amboineesen.

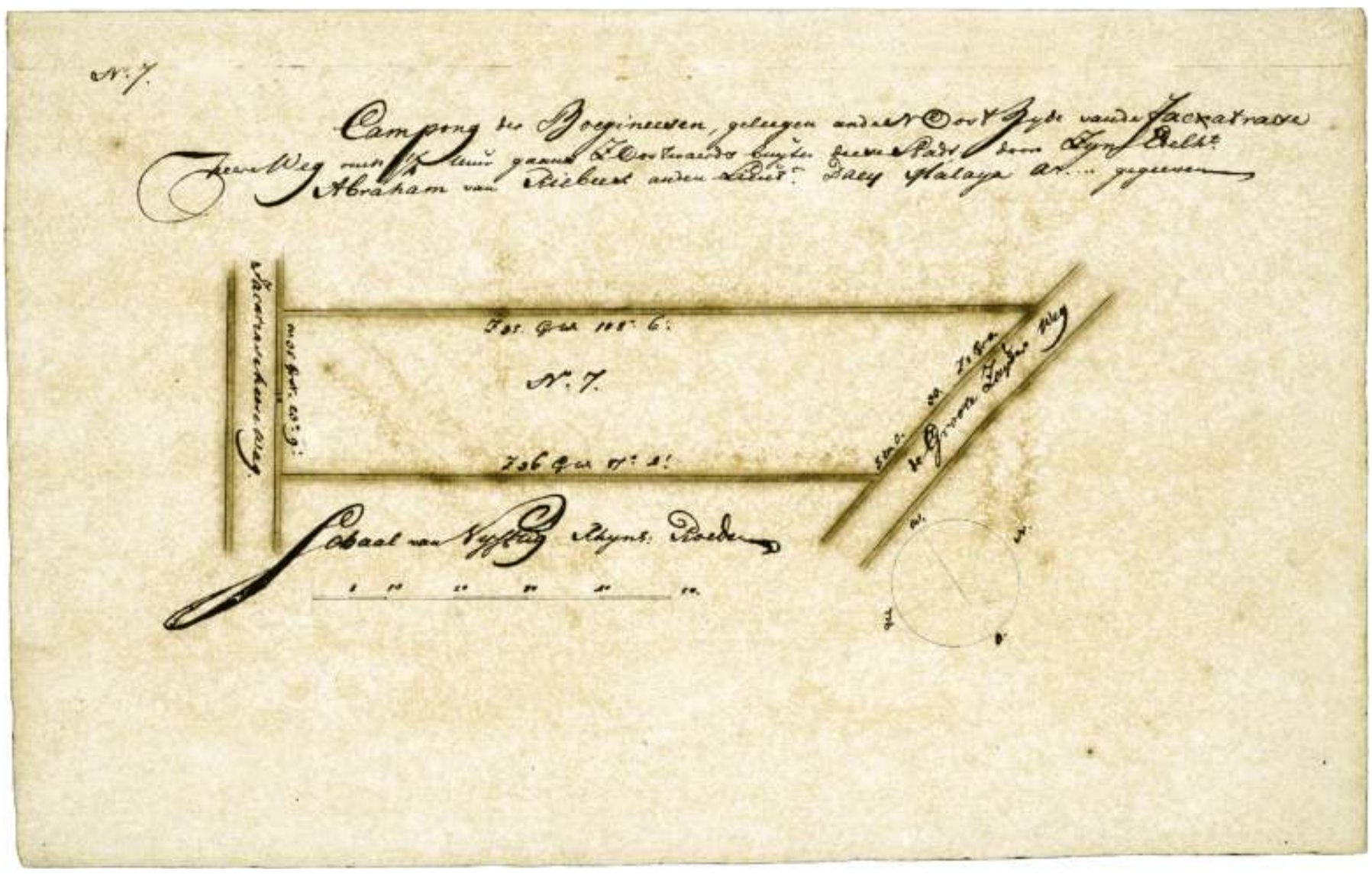
N. 7.
Campong der Boegineesen, gelegen ande NOost Zyde van de Jacatrase heereweg omtr. 1/4 Uur gaans ZOostwaerds buyten deese Stadt, door Zyn Edelh.t Abraham van Riebeeck anden Lieut.t Daey Malaya A.o ... gegeeven.
Jacatrase weg
N. 7.
Schaal van Vyftig Rhynl. Roeden

onder / below:

Nationaal Archief, 4.VELH 452.7.

[Anoniem, 1689-1709] :
[Anonymous, 1689-1709] :

N. 7. / Campong der Boegineesen, geleegen ande NOost Zyde van de Jacatrase / heereweg omtr. 1/4 Uur gaans ZOostwaerds buyten deese Stadt, door Zyn Edelh.t / Abraham van Riebeeck anden Lieut.t Daey Malaya A.o ... gegeeven.

N. 7. / Kampung of the Buginese, situated on the NEast Side of the Jacatra / road about 1/4 Hour's walk to the SEast of this City, given to Lieut. Daey Malaya / by His Right Honourable Lordship Abraham van Riebeeck A.o ...

Schaalstok van Vyftig Rhynl. Roeden = [ca. 1 : 1.670].
Scale-bar of *Vyftig Rhynl. Roeden* = [approximately 1 : 1,670].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 27 x 43 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 27 x 43 cm.

Oriëntatie: het noorden is rechtsboven.
Orientation: north is upper right.

(pag. 257: / p. 257:)

Universiteitsbibliotheek Leiden, Collectie Bodel Nijenhuis 002-12-003.

[Anoniem], in de Maand van Maij 1755 :
[Anonymous], in the Month of May 1755 :

Platte Grond / van de / Thuyn en Woonhuys / behoorende / Aan den Wel Edele Gestr: Heer Jan Schreuder / Raad Extr: Ordi:r van Nederlands /Indien [...].

Plan / of the Garden and Mansion / owned by / the Honourable Jan Schreuder / Councillor Extraordinary of the Netherlands / Indies [...].

Museum Bodellianum
Port. 57. N: 62

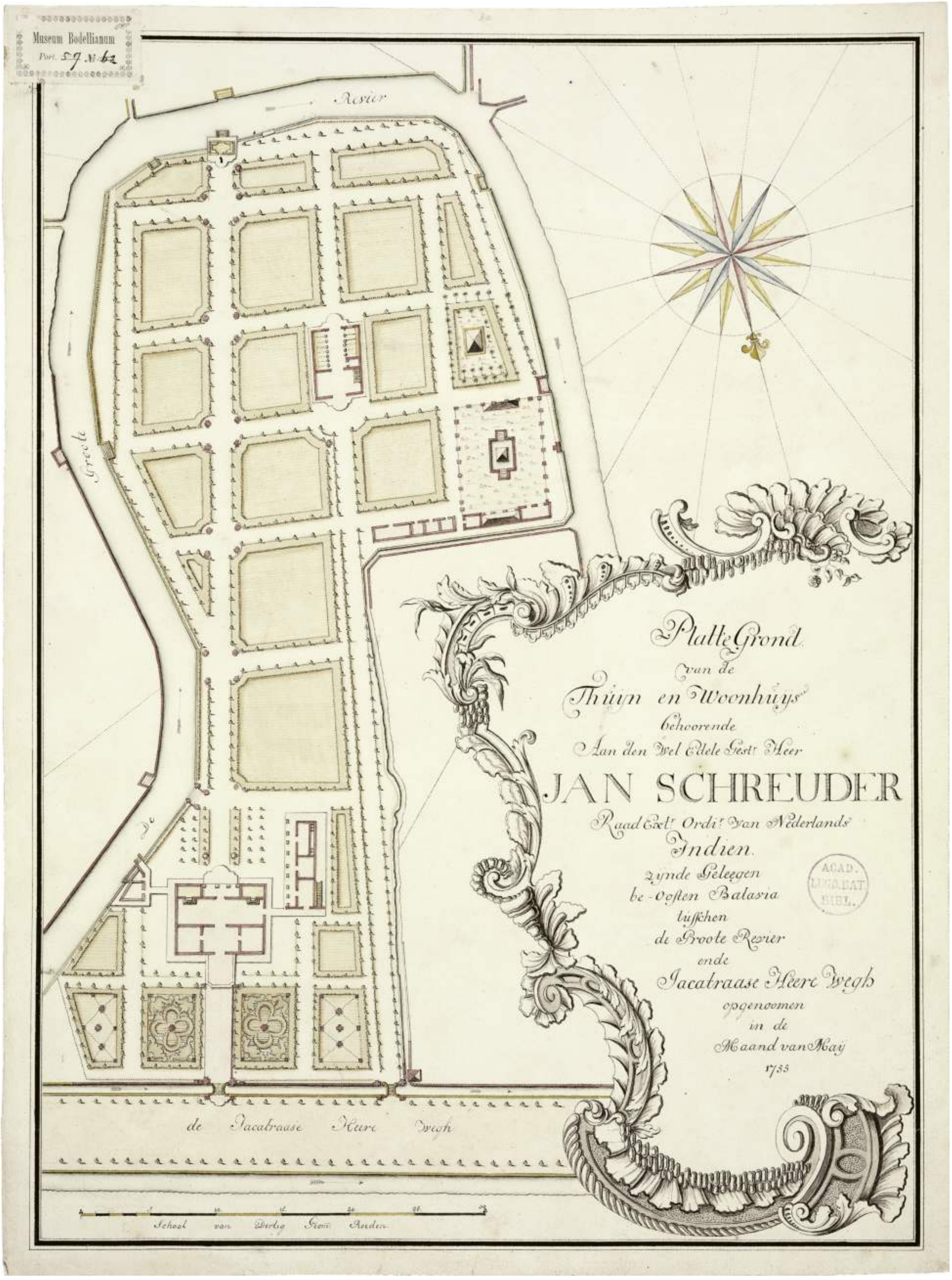

ACAD. LUGDBAT. BIBL.

Schaalstok van = Dertig Geom. Roeden = [ca. 1 : 1.750].
Scale-bar of *Dertig Geom. Roeden* = [approximately 1 : 1,750].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 46 x 34 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 46 x 34 cm.

Oriëntatie: het noorden is rechtsonder.
Orientation: north is lower right.

Verklaringen: [rechtsonder] vervolg van de titel :
Explanations: [lower right] continuation of the title :

Zijnde Geleegen be-Oosten Batavia tusschen de Groote Revier en de Jacatrase Heere Wegh opgenoomen in de Maand van May 1755.

Grotere buitenplaatsen aan de Jacatraweg vond men later in de achttiende eeuw vooral langs de zuidzijde. Zij werden aan de achterzijde begrensd door het laatste ongekanaliseerde deel van de Tjiliwoeng of Grote Rivier, tussen Goenoeng Sahari en de zuider voorstad. Van de vele landhuizen in de Ommelanden in de latere compagniestijd en hun vaak zeer uitgestrekte siertuinen zijn nauwelijks detailkaarten bewaard gebleven. Een der weinige uitzonderingen is de hier gereproduceerde plattegrond uit 1755 van de tuin van de raad-extraordinair van Indië en latere gouverneur van Ceylon (1757-1762) Jan Schreuder aan de Jacatraweg. Voor het overige gaat het bij kaarten van afzonderlijke buitenplaatsen voornamelijk om kadastrale opnemingen, zoals die van gouverneur-generaal Jacob Mossels land aan de Jacatraweg (blad 258 onder) of die van het voormalige buitenhuis Goenoeng Sahari en bijbehorende tuin tussen de gelijknamige weg en het Drosserspad (blad 259 onder).

The most favoured location for large country mansions on the *Jacatraweg* in the eighteenth century was the southern side. At the rear, they were bordered by the last part of the uncanalized Ciliwung or Great River, between *Goenoeng Sahari* (Gunung Sahari) and the southern suburb. Very few detailed maps of the many country houses and their often extensive ornamental gardens in the later Company era have survived. One of the few exceptions is the 1755 groundplan reproduced here of residence of the Councillor Extraordinary of the Indies and later Governor of Ceylon (1757-1762), Jan Schreuder on the *Jacatraweg*. Apart from this, the maps of individual country estates are recorded mainly on cadastral surveys, for instance Governor-General Jacob van Mossel's land on the *Jacatraweg* (sheet 258 below) or that of the former country estate *Goenoeng Sahari* and its surrounding gardens between the road of the same name and the *Drosserspad* (sheet 259 below).

boven / above:

Rijksmuseum Amsterdam, NG-1985-72-143.

Jan Brandes de oude fecit, na de maat. Den 16 maar1785 te Batavia :
Jan Brandes the elder fecit, from the survey. The 16th of March at Batavia :

Afbeelding van het Huys en de tuijn [...].

Representation of the House and the garden [...].

Schaalstok van 60 roeden van 10 voeten, ieder voet 12 duim Rynlandsch = [ca. 1 : 1.300].
Scale-bar of *60 roeden van 10 voeten, ieder voet 12 duim Rynlandsch* = [approximately 1 : 1,300].

2 kaarten : ms op papier, gekleurd, 15,5 x 19,5 cm.
2 maps : ms on paper, coloured, 15.5 x 19.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is linksonder.
Orientation: north is lower left.

Verklaringen: [onder] voortzetting van de titel met een beschrijving :
Explanations: [below] continuation of the title with a description :

Met een paardestal voor 20 paarden en vijver waar agter nog een stuk sawa veld of rystland van 2 pantjar groot en nog een huisje met een stuk tuinland aan de rivier Sonthar, alwaar ik Jan Brandes na het overlijden van mijn moeder den 10e mei 1780 van mijn elfde maand af met mijn vader gewoond heb, namelijk van den 7 Juny 1780, kostende deze tuyn en land mij 3500 R.d.s en de opdragt R.d:s 271:16, zijnde geleegen een half uur gaans, of 2 paalen, buiten Batavia, eeven booven de post, of schans Jacatra genaamt, een weynig van de groote weg van Jacatra af na de rievier de Sonthar toe. Een Pantjar padie of rystveld is 100 Roeden lang en 20 breed of 2000 vierkante roeden.

De lutherse predikant Jan Brandes heeft in zijn aantekeningen twee plattegronden van zijn woonhuis en tuin nagelaten, waarvan één een aanzicht in vogelvlucht geeft. Brandes' bezit was gelegen tussen de Jacatraweg en de gekanaliseerde Soenter, nabij het fortje Jacatra, en grensde aan de zuidwestkant waarschijnlijk aan de Chinese begraafplaats die is aangegeven op het bijna honderd jaar oudere kadastrale kaartje op blad 256 boven. Een buitenplaats van de allure en omvang zoals gangbaar bij de leden van de bestuurselite in de late compagniestijd kon Brandes zich niet veroorloven, maar de gedetailleerde weergave van zijn riante behuizing 'met een paardestal voor 20 paarden' biedt een goede indruk van wat er op dit gebied wel mogelijk was voor Europeanen in de middenrangen van het compagnieskader.

Among his notes, the Lutheran pastor Jan Brandes left behind two ground plans of his house and garden, one of which offers a bird's eye view. Brandes's property was situated between the *Jacatraweg* and the canalized Sunter, close to the small fort *Jacatra*, and was probably bordered on the south-west side by the Chinese cemetery which is marked on the cadastral map drawn about 1700 on sheet 256 above. Brandes could not afford the sort of large and glamorous country seat which was the norm among the members of the administrative elite in the late Company era, but the detailed reproduction of his spacious residence 'with stables for 20 horses' gives a good impression of what was possible for Europeans in the Company's middle ranks to achieve in this matter.

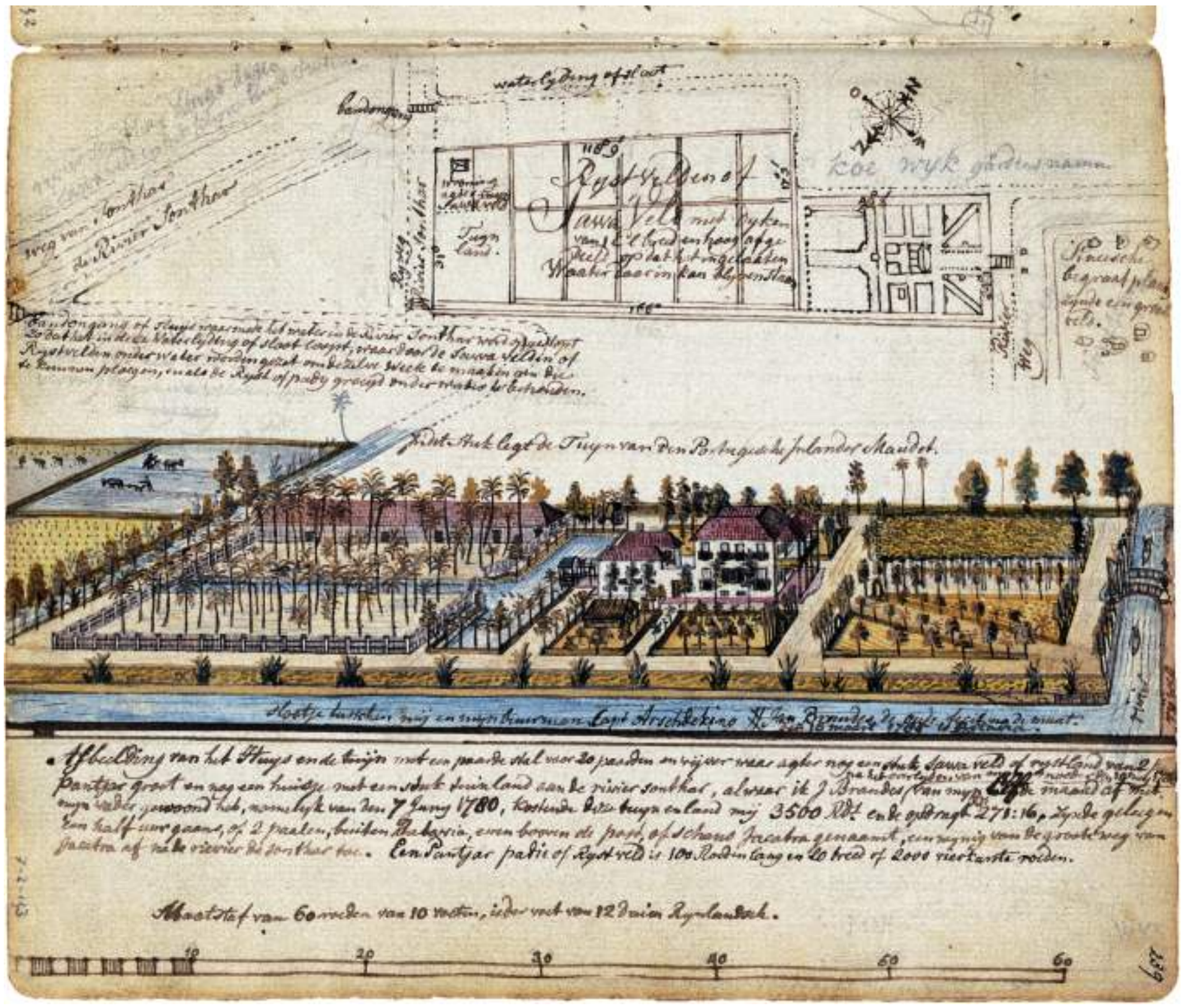
Afbeelding van het Huys en de tuijn met een paarde stal voor 20 paarden en vijver waar agter nog een stuk sawa veld of rystland van 2 pantjar groot en nog een huisje met een stuk tuinland aan de rivier sonthar, alwaar ik J Brandes na het overlijden van mijn moeder den 10e mei 1780, kostende deze tuyn en land mij 3500 Rd.s en de opdragt 271:16, zijnde geleegen een half uur gaans, of 2 paalen, buiten Batavia, eeven booven de post, of schans Jacatra genaamt, een weynig van de groote weg van Jacatra af na de rievier de Sonthar toe. Een Pantjar padie of rystveld is 100 Roeden lang en 20 breed of 2000 vierkante roeden.
Maatstaf van 60 roeden van 10 voeten, ieder voet van 12 duim Rynlandsch.
10 20 30 40 50 60

onder / below:

Arsip Nasional Republik Indonesia, C 46.

[Anoniem, 1750-1761] :
[Anonymous, 1750-1761] :

[Kaart van het land van gouverneur-generaal Jacob Mossel aan de Jacatraweg].

[Map of the land on the Jacatra road owned by Governor-General Jacob Mossel].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 42 x 35 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 42 x 35 cm.

Oriëntatie: het noorden is rechtsonder.
Orientation: north is lower right.

Gouverneur-generaal Jacob Mossel (1750-1761) bezat naast diverse andere percelen een woonhuis aan de zuidkant van de Jacatraweg, iets verder van Batavia gelegen dan het buiten van Jan Schreuder (blad 257). Deze kadastrale kaart geeft helaas alleen de ligging en omtrek van het land, zonder invulling van de tuinen of aanduiding van het huis. De kaart beslaat overigens slechts de helft van een groter origineel; het rechter deel is verloren gegaan.

As well as several other pieces of landed property, Governor-General Jacob Mossel (1750-1761) owned a residence on the southern side of the *Jacatraweg*, situated a little farther from Batavia than the country house of Jan Scheuder (sheet 257). Unfortunately, this cadastral map shows only the site and the circumference of the property, without adding the gardens or indicating the house. In fact, the map covers only half of a larger original; the right-hand section has been lost.

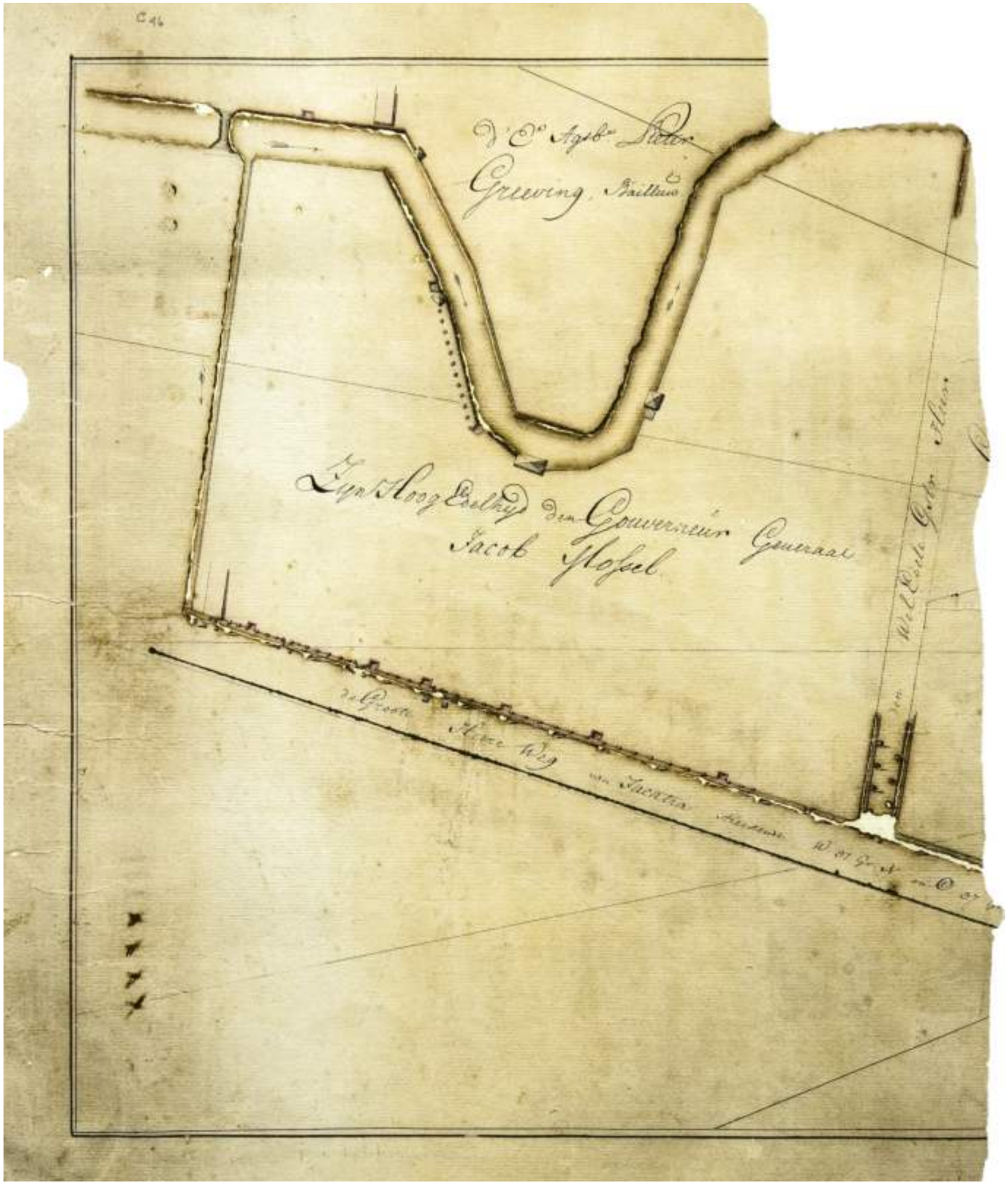

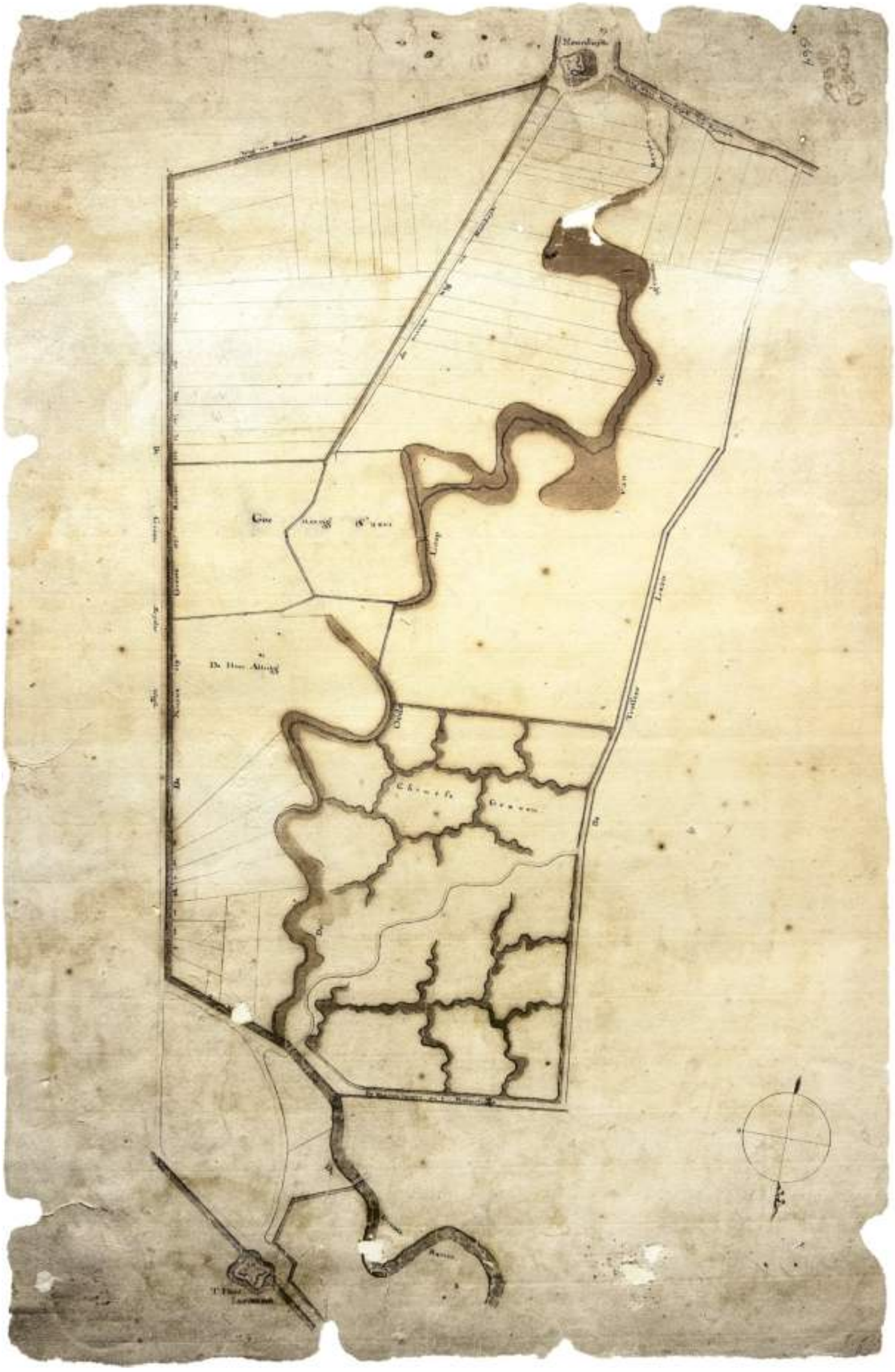

boven / above:

Arsip Nasional Republik Indonesia, G 64.

[Anoniem, ca. 1780] :
[Anonymous, c. 1780] :

[Kaart van de percelen tussen Jacatra, de Grote Zuiderweg, Noordwijk en het Drosserspad].

[Map of the parcels between Jacatra, the Grote Zuiderweg, Noordwijk and the Drosserspad].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 69 x 45 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 69 x 45 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Deze interessante kaart geeft goed een inzicht in de ingrepen gedurende de compagniestijd in de waterhuishouding van de Tjiliwoeng benedenstrooms van het fortje Noordwijk. In de jaren 1654-1657 werd van daar de eerder genoemde verbindingsvaart naar Bingams Gracht c.q. de Molenvliet gegraven, die hier is aangegeven langs de 'Weg van Noordwyk na Ryswyk'. Een dam bij Noordwijk dwong het rivierwater voortaan die weg te volgen, maar de oorspronkelijke loop, die in deze kaart ook als zodanig is aangeduid, bleef nadien lang water houden – ook door de overloopfunctie bij bandjir – en was zelfs halverwege de twintigste eeuw nog duidelijk herkenbaar als een moerassige laagte in het terrein. In 1681 werd een tweede afleiding van de Grote Rivier gegraven, die aan de oostzijde om Noordwijk heen liep en verder in een rechte lijn door tot iets voorbij het toenmalige buitenhuis van de raad-extraordinair van Indië Pieter van Hoorn, waar deze 'Nieuwersloot' aansluiting had op de oude rivierloop. In de kaart ziet men dit afleidingskanaal als een rechte waterloop iets oostelijk van 'de nieuwe weg na Noordwijk'. Al in 1699 kwam echter een vervangend kanaal tot stand, dat vanaf Noordwijk via een sluis eerst in een rechte lijn meer oostwaarts verliep en vervolgens aan de westkant langs de Grote Zuiderweg (van Jacatra naar Meester Cornelis) doorging tot iets ten zuiden van het fortje Jacatra. Van daar kwam het kanaal, dat in de kaart 'De Nieuwe Groote Revier' heet, met een afbuiging naar het noordwesten weer in de oude Tjiliwoengbedding terug. Deze gegraven oostelijke loop van de rivier is sindsdien tot op heden gehandhaafd gebleven. Ingetekend zijn verder het landgoed Goenoeng Sahari (S'aari in de kaart), tussen de oude rivierbedding en het gedeelte van de Grote Zuiderweg dat hier onder diezelfde naam bekend werd, en het perceel van mr. Willem Arnold Alting, van 1780 tot 1796 gouverneur-generaal. Van het land Goenoeng Sahari is op dit blad onder een detailkaart gereproduceerd, terwijl Altings buitenhuis is afgebeeld op Johannes Rachs tekeningen op blad 270.

This interesting map gives a good idea of the man-made alterations in the course of the Ciliwung downstream from the small fort *Noordwijk* during the Company period. In the years 1654-1657, the earlier mentioned linking canal was dug to *Bingam's Gracht*, alias *Molenvliet*. This is shown here alongside the '*Weg van Noordwijk na Ryswyk*' (the road from *Noordwijk* to *Rijswijk*). From that time, a dam near *Noordwijk* forced the river water to flow west, but the original course, which is shown as such on this map, continued to retain water for a long time afterwards - partly because it acted as an overspill during *banjir* (flooding) - and even as late as the middle of the twentieth century could still be recognized as a low-lying, marshy area in the terrain. In 1681 a second diversion from the Great River was excavated, running past the eastern side of *Noordwijk* and then continuing in a straight line until just beyond the country house of Councillor Extraordinary of the Indies Pieter van Hoorn, where this *Nieuwersloot* (New Ditch) linked up with the old course of the river. On the map, this diversionary canal can be seen as the straight watercourse a little to the east of *de nieuwe weg na Noordwijk* (the new road to *Noordwijk*). However, as early as 1699 it was replaced by another canal which ran from *Noordwijk* via a sluice initially in a straight line to the east and then continued on along the western side of the Great South Road (from *Jacatra* to Meester Cornelis) south to just past the small fort *Jacatra*. From this point, the canal, referred to on the map as *De Nieuwe Groote Revier* (New Great River), turned north-westwards back into the old course of the Ciliwung. From that time, this man-made eastern course of the river has been maintained right up to the present day. Also drawn in on the map are the estate *Goenoeng Sahari* (*S'aari* on the map), between the former river bed and that part of the Great South Road which was known by the same name, and the land belonging to Willem Arnold Alting, Governor-General from 1780 to 1796. A detailed map of *Goenoeng Sahari* is reproduced below on this sheet, and Alting's residence is depicted on Johannes Rach's drawings on sheet 270.

onder / below:

Arsip Nasional Republik Indonesia, D 51.

[Anoniem, ca. 1765] :
[Anonymous, c. 1765] :

[Kaart van het land Goenoeng Sahari gelegen tussen het Drosserpad en de weg Goenoeng Sahari].

[Map of the estate of Goenoeng Sahari situated between the Drosserspad and the Goenoeng Sahari road].

1 kaart : ms op papier, 50 x 31 cm.
1 map : ms on paper, 50 x 31 cm.

Oriëntatie: het noorden is rechts.
Orientation: north is right.

In dit kadastrale kaartje is het landhuis Goenoeng Sahari aangegeven, dat in eerste aanleg en nog niet onder die naam al voor 1675 bestond als een eenvoudig buitenhuis van de raad-extraordinair Pieter van Hoorn. In 1762 werd het door de toenmalige eigenaar, de vrijburger Simon Josephe, verkocht voor de uitbreiding van de oudere Chinese begraafplaatsen aan de west- en noordzijden van het perceel. Het buitenhuis kreeg nadien een nieuwe bestemming als Chinese tempel, de tegenwoordig nog bestaande Klenteng Sentiong. In de kaart is de ligging van de nieuwe begraafplaatsen al aangegeven. Verder herkent men de oude loop van de Tjiliwoeng (aangeduid met 'rawa', moeras) en het begin van de weg naar Noordwijk, die op de kaart boven 'nieuwe weg na Noordwijk' heet; na de compagniestijd zou het zuidelijke gedeelte Pasar Baroe worden. Het Drosserspad (boven: 'Trossers Laan') was later bekend als Petjenongan. Zie ook de tekening van Pieter van Hoorns eerste landhuisje op blad 272 boven.

The country estate *Goenoeng Sahari* is reproduced on this cadastral map. In its first construction, before 1675, it existed – not yet under that name – in the form of a simple country house of Councillor Extraordinary of the Indies Pieter van Hoorn. In 1762 the then owner, the freeburgher Simon Josephe, sold it so that the old Chinese cemeteries on the western and northern sides of the property could be expanded. After that, the mansion was transformed into a Chinese temple, which is the still extant *Klenteng Sentiong*. The sites of the new cemeteries are already indicated on this map. Besides these, it is possible to recognize the former course of the Ciliwung (referrred to as *rawa*, swamp) and the beginning of the road to *Noordwijk*, which is referred to as *nieuwe weg na Noordwijk* on the preceding map; after the end of the Company era the southern part would become Pasar Baru. The *Drosserspad* (above: *Trossers Laan*) was later known as Pecenongan. See also the drawing of Pieter van Hoorn's first small country house on sheet 272 above.

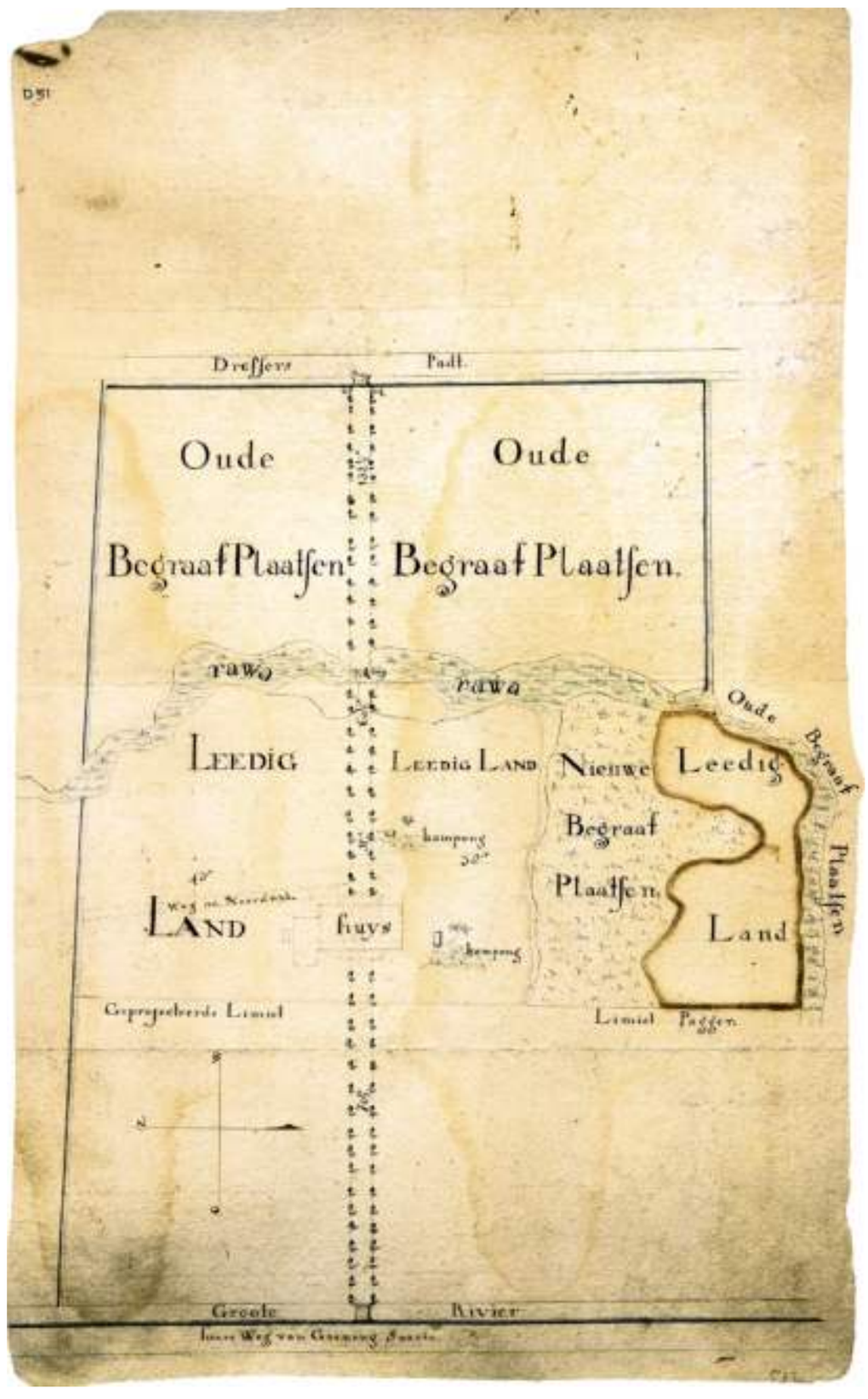

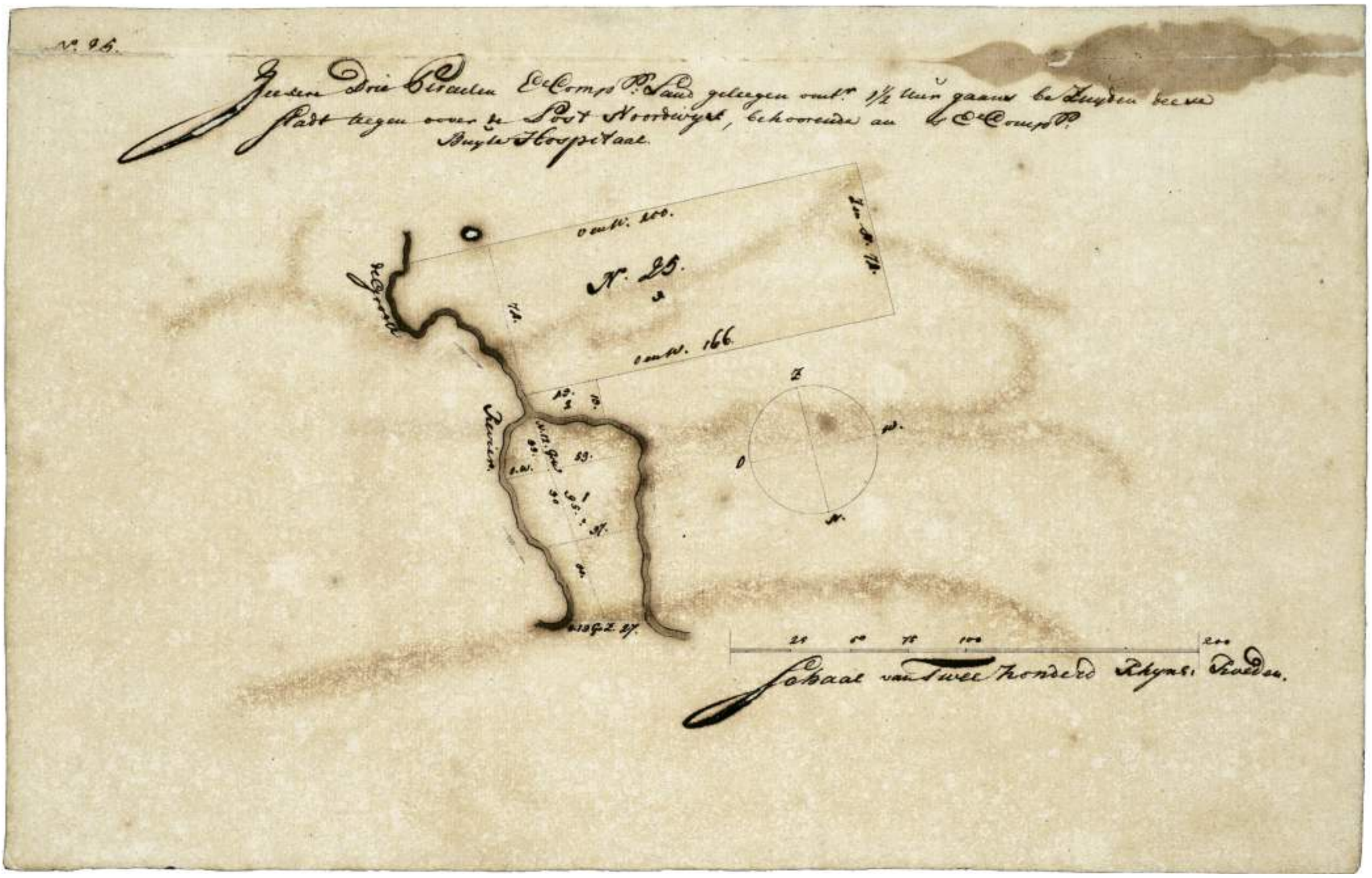
N. 25.
Jeuden Drie Perceelen E.e Comps. Land gelegen omtr. 1½ Uur gaans beZuyden deese Stadt tegen over de Post Noordwijck, behoorende an s' E.e Comp:s Buyten Hospitaal.
omtr. 100.
N. 25.
omtr. 166
Rivier.
Schaal van Twee honderd Rhyns. Roeden.

boven / above:

Nationaal Archief, 4.VELH 452.25.

[Anoniem, 1689-1709] :
[Anonymous, 1689-1709] :

N. 25. / Seekere Drie Perceelen E.e Comp:s Land geleegen omtr. 1'/₂ Uur gaans beZuyden deese / Stadt tegen oover de Post Noordwijck, behoorende an s' E.e Comp:s / Buyten Hospitaal.

N. 25. / Certain Three Parcels of the Hon. Company's Land situated about 1'/₂ Hours' walk to the South of this / City opposite the Post Noordwijk, belonging to the Hon. Company's / Outer Hospital.

Schaalstok van Tweehonderd Rhynl. Roeden = [ca. 1 : 5.160].
Scale-bar of *Tweehonderd Rhynl. Roeden* = [approximately 1 : 5,160].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 27 x 42,5 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 27 x 42.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Op dit kadastrale kaartje uit de serie van 28 uit de periode 1689-1709 is opnieuw de splitsing van de Tjiliwoeng boven de post Noordwijk weergegeven, met links de oostelijke afleiding naar Goenoeng Sahari en rechts de westelijke naar de Molenvliet. Het fortje, dat zelf niet is aangegeven, lag aan de lus die door beide lopen werd gevormd; zie ter vergelijking de kaart op blad 259 boven. Het tegenovergelegen terrein ten westen van de Grote Rivier was blijkens het kaartje al omstreeks 1700 gereserveerd voor de bouw van een hospitaal buiten de stad. Dit kwam echter pas tot stand onder het bewind van gouverneur-generaal Van Imhoff (1743-1750), niet op de hier aangegeven locatie, maar binnen de rivierlus. Als eerste onderkomen diende een landhuis dat hier in 1723 was gebouwd door de toenmalige commandant van Noordwijk, Herman van Baaijen. Na de ontruiming van het Binnenhospitaal in 1777 en volgende jaren werd het aanzienlijk uitgebreid, tot een capaciteit van uiteindelijk ca. 1000 patiënten. In de latere koloniale tijd werd het terrein van Noordwijk en het Buitenhospitaal ingenomen door het Wilhelminapark en de citadel Prins Frederik; tegenwoordig vindt men hier de Istiqlal-moskee. Zie ook de plattegrond uit 1752 op dit blad en de tekeningen van Johannes Rach op de bladen 264 onder en 265 onder.

On this cadastal map, which is one of the series of twenty-eight dating from the period 1689-1709, the bisection of the Ciliwung beyond the post *Noordwijk* is once more shown, with the eastern diversion to *Goenoeng Sahari* left and that to the west to the *Molenvliet* on the right. The small fort, which is not mentioned, was located on the loop formed between the two courses; for comparison see the map on sheet 259 above. According to this map, around 1700 the terrain opposite, to the west of the Great River, was already reserved for the construction of the *Buitenhospitaal*, the hospital outside the city or Outer Hospital. This plan was only realized during the term of office of Governor-General Van Imhoff (1743-1750), not on the site indicated but inside the river bend. Its first premises was a country house which had been built here in 1723 by the then commander of *Noordwijk*, Herman van Baaijen. After the Inner City Hospital was closed shortly after 1777, the *Buitenhospitaal* was considerably extended, eventually expanding to a capacity of around 1000 beds. In the later colonial period, the terrain once occupied by *Noordwijk* and the Outer Hospital was taken over for the *Wilhelmina Park* and the citadel *Prins Frederik*; it is now the site of the Istiqlal Mosque. See also the ground plan dating from 1752 on this sheet and the drawings by Johannes Rach on sheets 264 below and 265 below

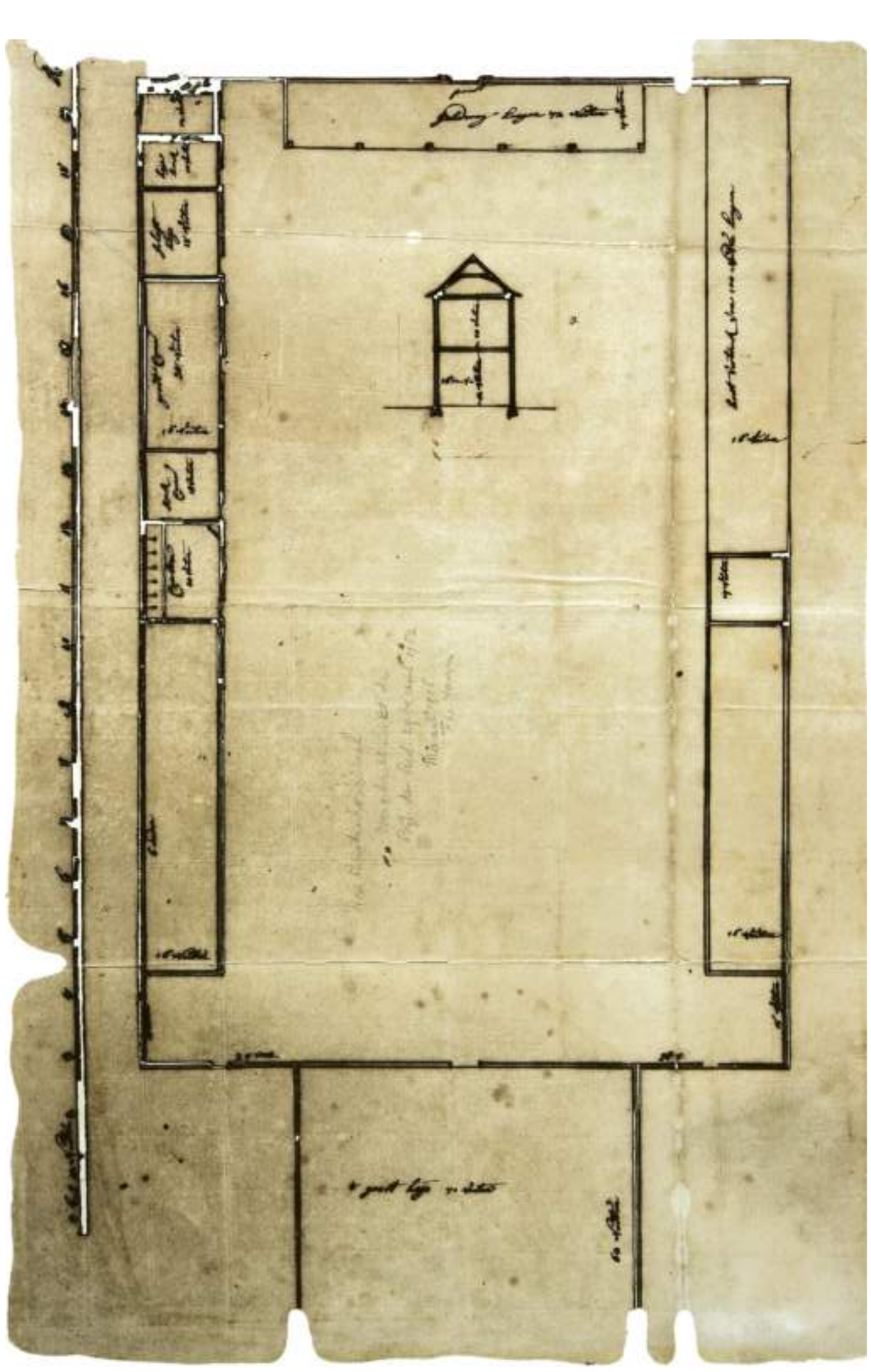

onder / below:

Arsip Nasional Republik Indonesia, G 22.

[Anoniem, 1752] :
[Anonymous, 1752] :

[Plattegrond van het Buitenhospitaal].

[Plan of the Buitenhospitaal].

Schaalstok van 20 R. = [ca. 1 : 135].
Scale-bar of *20 R.* = [approximately 1 : 135].

1 kaart + 1 profiel : ms op papier, gekleurd, 64 x 42 cm.
1 map + 1 profile : ms on paper, coloured, 64 x 42 cm.

Oriëntatie: onbekend.
Orientation: unknown.

Verklaringen: [midden] een aantekening in potlood betreffende de herkomst :
Explanations: [centre] a note in pencil indicating the provenance :

Het Buitenhospitaal. Overgebracht uit Bijl. der Res. 29 december 1752. Maart 1905. F. de Haan.

Het Gezigt van De Eerw:: Heer Iohan Maurits Mohr
Zyn Tuyn van vooren van de Rÿweeg van Moolle Vliet af te Zien effen
buÿten Batavia,

boven / above:

Perpustakaan Nasional Republik Indonesia, BW 38.

[Johannes Rach, leerling of navolger, 1772-1775] :
[Johannes Rach, pupil or follower, 1772-1775] :

Het Gezigt van De Eerw: Heer Iohan Maurits Mohr / Zijn Tuijn van vooren van de Rijweeg van Moolle Vliet af te Zien effen / Buijten Batavia.

View of The Reverend Johan Maurits Mohr's Garden / from the front as Seen from the Molenvliet Road just / Outside Batavia.

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 35,5 x 52 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 35.5 x 52 cm.

De van oorsprong Duitse predikant en amateur-astronoom Johan Maurits Mohr, in de jaren 1745-1755 in Batavia rector van gouverneur-generaal Van Imhoffs seminarium voor de opleiding van Maleise predikanten en in 1752 tot grote welstand gekomen door een tweede huwelijk met een rijke weduwe, bouwde in de jaren 1765-1768 aan de westzijde van de Molenvliet een zes verdiepingen hoog sterrenkundig observatorium om de overgang van de planeet Venus in 1769 te kunnen waarnemen. De locatie van dit markante bouwwerk was ongeveer die van de voormalige compagnies zijderederij en latere korenmolen (zie blad 197), zuidelijk aangrenzend aan de tegenwoordig nog bestaande hoofdtempel van de Chinese gemeenschap in Batavia. Op Johannes Rachs tekening boven kijkt men in westelijke richting vanaf de Molenvlietse Dijk op de toren; de andere biedt een aanzicht vanaf het tempelterrein.

In 1768-1769, the German-born minister of religion and amateur astronomer Johan Maurits Mohr, who spent the years 1745-1755 in Batavia as principal of Governor-General Van Imhoff's seminary for the training of Malay preachers and who found himself very wealthy in 1752 through his second marriage to a rich widow, had a six-storey astronomical observatory built on the western side of the *Molenvliet* for the purpose of observing the transit of the transit of the planet Venus in 1769. This remarkable building was situated more or less on the site of the Company's former silk-spinning mill and later flour-mill (see sheet 197), immediately to the south of the still extant main temple of the Chinese community in Batavia. Johannes Rach's drawing above is looking at the tower in a westerly direction from the *Molenvlietse Dijk*; the other offers a view of it from the temple premises.

onder / below:

Perpustakaan Nasional Republik Indonesia, BW 39.

[Johannes Rach, 1772-1775] :

Het Gezigt van De Eerw: Heer Iohan Maurits Mohr Zij E: / Torn van der Zijde te sien van de Sienese Tempel beijten / Batavia.

View of The Reverend Johan Maurits Mohr's / Tower from the Side as seen from the Chinese Temple outside / Batavia.

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 35,5 x 52 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 35.5 x 52 cm.

HET GEZIGT VAN HET HEREN HUYS LIEGGENDE OP MOOLENVLIED VAN ZEYN HOOG EDELHEYDEN HOOG EDELEN GROOT AGT BAARE HEER REYNIER DE KLERK Jy. PAAL BUYTEN BATAVIA,

Na het Leven getekend door Joh.s Rach.

HET GEZIGT VAN DE TUYN VAN ACHTERAFANTE ZIEN VAN ZYN HOOG EDELHEYD DEN HOOG EDELEN GROOT ACTBAAREN HEER REYNIER DE KLERC LIEGGENDE OP DE WEGT VAN MOOLENVLIED Jr. PAAL BUYTEN BATAVIA,

Na het Leven getekend door P. Rach. Anno

Het Gezigt van de Post Rÿswÿk af te zien van de Rÿwegt af
Koomende van de Nabang Moolevlied Langs op Beyde zÿde
Leggen de 2½ Paal Buÿten Batavia .

(pag. 262: / p. 262:)

boven / above:

Perpustakaan Nasional Republik Indonesia, BW 40.

Na het Leven geteekend dor Joh:s Rach, [leerling of navolger, ca. 1778] :
Drawn from Life by Joh:s Rach, [pupil or follower, c. 1778] :

Het Gezigt van het Heren Huijs Leggende op Moolevlied van zeijn / Hoog Edelheijd, den Hoog Edelen Groot agt Bare Heer Reijnier de Klerk / 1 Paal Buijten Batavia.

View of the Mansion Situated on Molenvliet / of His Lordship, the Right Honourable Reinier de Klerk / 1 Paal Outside Batavia.

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 35,5 x 52 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 35.5 x 52 cm.

Johannes Rach toont hier het aanzicht van voren van het nog steeds bestaande landhuis aan de Molenvliet dat in 1760 werd gebouwd voor de raad van Indië en latere gouverneur-generaal (1777-1780) Reinier de Klerk. In de latere koloniale tijd diende het als Landsarchief van Nederlands-Indië en na 1949 als Arsip Nasional Republik Indonesia.

Here Johannes Rach offers a frontal view of the still extant country house on the *Molenvliet* which was built in 1760 for Councillor of the Indies and later Governor-General (1777-1780). Reinier de Klerk. In the later colonial period it served as the premises for the *Landsarchief* (Government Archives) of the Netherlands Indies and after 1949 for the *Arsip Nasional Republik Indonesia* (the National Archives of the Republic of Indonesia).

onder / below:

Perpustakaan Nasional Republik Indonesia, BWN 6.

Na het Leven geteekend dor Joh: Rach, A:o 1778 [leerling of navolger, ca. 1778] :
Drawn from Life by Joh:s Rach, A:o 1778 [pupil or follower, c. 1778] :

Het Gezigt van de Tuijn van Achtern af an te Zien van Zijn Hoog Edelheijd den / Hoog Edelen Groot Agtbaaren Heer Reijnier de Klerc Leggende op de Wegt van / Moolevlied i Paal Buijten Batavia.

View from the Rear of the Garden of His Lordship the / Right Honourable Reinier de Klerk Situated on the / Molenvliet Road i Paal Outside Batavia.

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 35,5 x 52 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 35.5 x 52 cm.

De twee figuren rechts in de tuin worden gewoonlijk geïnterpreteerd als Reinier de Klerk zelf, op ca. 68-jarige leeftijd, en een van zijn twee aangenomen kinderen; de vrouw links lijkt te jong om zijn toen bijna 60 jaar oude echtgenote Sophia Francina te kunnen zijn. De Nationale Bibliotheek van Indonesië bezit een tweede versie van de tekening onder nummer VL 5.

The two figures to the right in the garden are usually interpreted as Reinier de Klerk himself aged around sixty-eight, and one of his two adopted children. The woman on the left seems rather too young to have been his wife Sophia Francina, who was then approaching sixty. The National Library of Indonesia possesses a second version of this drawing, with class mark VL 5.

(pag. 263: / p. 263:)

boven / above:

Perpustakaan Nasional Republik Indonesia, BW 44.

[Johannes Rach, 1770-1772] :

Het Gezigt van de Post Rijswijk at te zien van de Rijwegt af / Koomende van de Nabang Moolevlied Langs op Beijde Zijde / Leggende 2'/₂ Paal Buijten Batavia.

View of the Post Rijswijk as seen from the Road / Coming from Tanah Abang Along Molenvliet on Both Sides / Situated 2'/₂ Paal outside Batavia.

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 35,5 x 52 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 35.5 x 52 cm.

Dit gezicht in noordelijke richting op de post Rijswijk, met vooraan de redoute en daarachter het ommuurde kampement, tekende Rach ongeveer van de plaats waar later de sociëteit De Harmonie stond. De brug rechts geeft toegang tot de weg naar Noordwijk, links vooraan begint de weg naar Tanah Abang. Zie ook de plattegronden en kaarten op de bladen 248 en 251-254. Een tweede versie van de tekening bevindt zich in de collectie van de Nationale Bibliotheek van Indonesië onder nummer A 16.

Rach drew this view looking in a northerly direction at the post *Rijswijk*, with the redoubt in the foregorund and the walled military camp behind it, from a point where later the social club *De Harmonie* was located. The bridge on the right gave access to the road to *Noordwijk*, in the left foreground is the beginning of the road to Tanah Abang. See also the ground plans and maps on sheets 248 and 251-254. A second version of this drawing is to be found in the collection of the National Library of Indonesia, with class mark A 16.

onder / below:

Rijksmuseum Amsterdam, NG-1985-7-3-144.

[Jan Brandes, 1779-1785] :

[Landhuis aan de weg van Batavia naar Rijswijk].

[Mansion on the road from Batavia to Rijswijk].

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 35 x 51 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 35 x 51 cm.

De lutherse predikant Jan Brandes heeft in deze tekening waarschijnlijk een van de landhuizen aan de westzijde van de Molenvliet weergegeven, min of meer in de stijl van Johannes Rach. De precieze locatie is echter op grond van de afgebeelde topografie niet meer vast te stellen.

In this drawing the Lutheran pastor Jan Brandes has reproduced what was probably one of the country houses on the western side of the Molenvliet, more or less in the style of Johannes Rach. It is now impossible to determine the exact location by the topography depicted.

boven / above:

Perpustakaan Nasional Republik Indonesia, A 17.

[Johannes Rach, 1775-1780] :

Rijswijk.

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 35,5 x 52 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 35.5 x 52 cm.

Op deze tekening kijkt met vanaf de weg naar Noordwijk in westelijke richting op de post Rijswijk, met links de gegraven westelijke loop van de Tjiliwoeng naar de Molenvliet. Het Rijksmuseum Amsterdam bezit een andere versie van deze tekening onder nummer NG-400-BB. Zie ook de plattegronden en kaarten op de bladen 248 en 250-254.

The post *Rijswijk* is shown here as seen when looking in a westerly direction from the road to *Noordwijk*. On the left is the man-made western course of the Ciliwung to the *Molenvliet*. The *Rijksmuseum Amsterdam* possesses another version of this drawing, with class mark NG-400-BB. See also the ground plans and maps on sheets 248 and 250-254.

onder / below:

Perpustakaan Nasional Republik Indonesia, BW 46.

[Johannes Rach, 1770-1772] :

Het Gezigt van de Post Noordwijk van de Rijwegt af te zien / van de Stad af Koomende 3 Paalen Buijten Batavia.

View of the Post Noordwijk as seen from the Road / coming from the City 3 Palen Outside Batavia.

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 35,5 x 52 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 35.5 x 52 cm.

De blik op het fortje Noordwijk is hier vanuit het zuidwesten, staande op de weg vanaf Rijswijk, die linksmidden op de achtergrond doorgaat naar Goenoeng Sahari en rechts een aftakking heeft naar Weltevreden; zie ook de plattegrond op blad 249 en de kaarten op de bladen 259 boven en 276. Het hek en de gebouwen rechts behoren tot het Buitenhospitaal.

The small fort *Noordwijk* is glimpsed here from the southwest, from a vantage point on the road from *Rijswijk*, which passes through the left centre in the background continuing on to *Goenoeng Sahari* and on the right has a branch leading to the estate *Weltevreden*; see also the ground plan on sheet 249 and the maps on sheets 259 above and 276. The fence and the buildings are those of the Outer Hospital.

boven / above:

Perpustakaan Nasional Republik Indonesia, BW 47.

[Johannes Rach, 1770-1772] :

Het Gezigt van de Post Noordwijk van de Rijwegt af te zien / koomende van Weltenvrede 3 Paalen Buijten Batavia.

View of the Post Noordwijk as seen from the Road / coming from Weltevreden 3 Palen Outside Batavia.

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 35,5 x 52 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 35.5 x 52 cm.

Johannes Rach kijkt in deze tekening op Noordwijk vanuit het zuidoosten, staande op de weg naar de buitenplaats Weltevreden nabij de sluis in de oostelijke aftakking van de Grote Rivier naar Goenoeng Sahari; zie ook de kaart op blad 276. Links op de achtergrond is weer het hek om het terrein van het Buitenhospitaal te herkennen. De Nationale Bibliotheek van Indonesië bezit een tweede versie van de tekening onder nummer A 18, waarop Noordwijk wordt aangeduid als het fort 'Norwegue'.

In this drawing Johannes Rach was viewing *Noordwijk* from the south-east, standing on the road to the country estate *Weltevreden* close to the sluice in the western branch of the Great River to *Goenoeng Sahari*; see also the map on sheet 276. In the left background, the fence around the premises of the Outer Hospital can again be recognized. The National Library of Indonesia possesses a second version of the drawing, with class mark A 18, on which *Noordwijk* is referred to as the fort *Norwegue*.

onder / below:

Perpustakaan Nasional Republik Indonesia, BW 48.

[Johannes Rach, 1770-1772] :

Het Gezigt van het Buijten Hospitaal van vooren aan te / Zien bij de Post Noordwijk 3 Paalen Buijten Batavia.

View of the Buitenhospitaal as seen from the front / near the Post Noordwijk 3 Palen Outside Batavia.

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 35,5 x 52 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 35.5 x 52 cm.

In de interpretatie van dr. F. de Haan ziet men rechts een groepje matrozen dat na een herstelverblijf in het hospitaal op ruwe wijze naar hun schepen wordt teruggebracht, links een aantal aankomende zieke militairen. De woning van de binnenregent van het hospitaal op de achtergrond is het voormalige buitenhuis uit 1723 van de toenmalige post-commandant Herman van Baaijen. Zie ook de plattegrond op blad 260 onder.

According to Dr. F. de Haan, on the right a small group of sailors is being roughly escorted back to their ships after a recuperative spell in the hospital. On the left, a number of ailing soldiers is being taken there. The residence of the *Binnenregent* (Director) of the hospital in the background was the former country house built in 1723 for the then commander of the post, Herman van Baaijen. See also the ground plan on sheet 260 below.